

Katariina Heikkilä, Tuulia Nevala, Ira Ahokas, Liisa Hyttinen & Johanna Ollila

NUORTEN TULEVAISUUSKUVAT 2067

Näkökulma suomalaisen yhteiskunnan kehittämiseksi

TULEVAISUUDEN TUTKIMUSKESKUS

TUTU eJULKAISUJA 6/2017

Turun yliopisto
University of Turku

TULEVAISUUDEN
TUTKIMUSKESKUS

Copyright © 2017 Kirjoittajat & Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto

ISBN 978-952-249-482-5

ISSN 1797-1322

TULEVAISUUDEN TUTKIMUSKESKUS

Turun kauppakorkeakoulu

20014 TURUN YLIOPISTO

Turku: Rehtorinpellonkatu 3, 20500 TURKU

Helsinki: Korkeavuorenkatu 25 A 2, 00130 HELSINKI

Tampere: Åkerlundinkatu 2, 33100 TAMPERE

utu.fi/ffrc

tutu-info@utu.fi

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE.....	4
1. JOHDANTO.....	5
2. TULEVAISUUSKUVAT.....	7
2.1 Nuorten tulevaisuuskuvat tutkimuksen kohteena.....	7
2.2 Tulevaisuuskuvioiden rakentaminen.....	9
3. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	11
3.1 Tulevaisuusleirit.....	11
3.2 Leirirastien sisältö.....	13
3.3 Verkkokysely.....	16
4. TULEVAISUUSLEIRIEN TULOKSET TULEVAISUUSKUVIKSI.....	18
4.1 Tulevaisuus ja arvot vuonna 2030.....	19
4.2 Työelämä vuonna 2035.....	24
4.3 Asumisen unelma vuonna 2050.....	26
4.4 Itsenäisyyspäivän vietto vuonna 2067.....	30
4.5 Tulevaisuuskuvioiden muotoilu.....	31
5. KYSELYN ANALYYSI JA TULOKSET.....	36
5.1 Tulevaisuuskuvioiden toivottavuus ja todennäköisyys.....	40
5.2 Asuin ympäristön viihtyvyydestekijät.....	45
5.3 Toimeentulon ja työelämän merkitykset tulevaisuudessa.....	52
5.4 Elämäntapa ja ihmissuhteet.....	57
6. NUORILTA PÄÄTTÄJILLE.....	64
6.1 Unelmien tulevaisuus.....	64
6.2 Suositukset.....	66
LÄHTEET.....	70
LIITE 1. Tulevaisuusleirien kiertueaikataulu.....	75

ESIPUHE

Ajatus nuorten tulevaisuuskuvista syntyi lasten ja nuorten juhluvuoden suunnittelun alkutaipaleella vuoden 2013 lopussa. Syntyi tarve saada nuorten ajatuksia tulevaisuudesta esille niin paikallisella kuin valtakunnallisella tasolla. Tarve perustuu tässä ajassa tehtäviin tulevaisuuteen vaikuttaviin päätöksiin, jotka tehdään tämän ajan odotusten paineissa. Ymmärrämmekö me aikuiset, että päätöksillämme on vaikutusta pitkälle tulevaisuuteen. Päätöstemme todellinen vaikuttavuus näkyy lastemme pärjäämisessä heidän varttuessaan aikuisuuteen ja rakentaessaan omaa elämäänsä.

Lapsen oikeuksien sopimuksessa meitä veloitetaan ottamaan huomioon aina ensin lapsen etu heitä koskevia päätöksiä tehdessämme. Lapsilla on oikeus ilmaista mielipiteensä kaikissa itseään koskevissa asioissa. Lapsille ja nuorille tulee mahdollistaa vaikuttaminen ja osallistuminen iän ja kehitystason mukaisesti. Nuorisolaissa veloitetaan meitä järjestämään nuorille mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa.

Edellisten asioiden pohdiskeluun pohjautuen käynnistimme Hämeenlinnassa Suomi 100 juhluvuoden valmistelut teemalla *”Lasten ja nuorten ääni 100-vuotiaassa Suomessa – Kuulemmeko sen? Mitä se kertoo meille tulevaisuudesta?”*. Juhluvuoden osaksi tilasimme Tulevaisuuden tutkimuskeskukselta vuonna 2015 tutkimushankkeen Nuorten tulevaisuuskuvat 2067. Vuonna 2067 tämän päivän 18-vuotiaat nuoret katselevat maailmaa eläkeläisen silmin, siis nykyisen eläkelainsäädännön mukaan. Ymmärsimme, että nuorille 50 vuotta on kaukana, mutta tavoitteena olikin saada heidät pysähtymään hetkeksi ja miettimään, mitä nyt tehtävät päätökset vaikuttavat omaan tulevaisuuteen.

Tutkimuksen tuloksena saimme kuvauksen nuorten unelmien tulevaisuudesta ja suositukset seitsemään teemaan liittyen asumiseen, luonnon ympäristöön, ympäristöystävällisyyteen ja teknologiaan, palvelujen saavutettavuuteen, tasapainoiseen arkeen ja ihmissuhteisiin, oman elämän toimijuuteen sekä nuorten mukana olemiseen tulevaisuuden yhteiskuntaa rakennettaessa.

Nuorten unelmatulevaisuus ja tutkimuksen suositukset kannustaa meitä lisäämään nuorten osallisuutta ja vaikuttamisen kanavia yhteiskunnan yhteisen tulevaisuuden rakentamisessa. Tutkimuksessa käytetty menetelmä, tulevaisuusleirit, koettiin hyväksi ja käyttökelpoiseksi. Nuorten irtautuminen arjesta on ollut hedelmällistä.

Hämeenlinnassa 6.11.2017

Markku Rimpelä
Strategiajohtaja
Hämeenlinnan kaupunki

1. JOHDANTO

Yhteiskunnassa tällä hetkellä vaikuttavat muutosvoimat, kuten ikääntyminen, globalisaatio, ilmastonmuutos ja työn murros vaativat rakenteiden uudistamista ja monipuolistamista (mm. Dufva ym. 2017). Kettusen (2015) mukaan tulevaisuuden ennakkointia tulisi kehittää kansalaislähtöisemmäksi ja demokraattisemmaksi tarjoamalla kansalaisille aitoja mahdollisuuksia osallistua keskusteluun Suomen tulevaisuudesta ja päästä määrittelemään tulevaisuudesta käytävän keskustelun kysymyksenasetteluja. Kansalaisten ja yhteiskunnan eri toimijoiden näkökulmien esiin nostaminen sekä huomioiminen auttavat löytämään ratkaisuja siihen, miten suomalaista yhteiskuntaa voidaan edistää ja ylläpitää kansalaisten hyvän elämän edellytyksiä. (Kettunen 2015, 167-168.) Tässä Nuorten tulevaisuuskuvat 2067 -tutkimushankkeessa nuorten oma ääni nostetaan kuuluviin ja he osallistuvat keskusteluun siitä, minkälaista Suomea yhdessä tavoittelemme.

Tutkimushanke on osa Hämeenlinnan kaupungin koordinoimaa lasten ja nuorten Suomi 100 -juhlavuotta. Hankkeen suunnitteluvaiheessa tutkimuksen aikajänne ulotettiin 50 vuoden päähän Suomen 100-vuotispäivästä eli vuoteen 2067, ja kohderyhmäksi valittiin nuorten ikäryhmä, joka tuolloin nykyisten säädösten perusteella saavuttaa eläkeiän. Tutkimuksessa kartoitetaan ja kuvataan suomalaisten, 16-20 -vuotiaiden nuorten arvomaailman sisältöä sekä tulevaisuuteen kohdistuvia odotuksia ja asenteita selvittämällä, minkälaisia tulevaisuuskuvia nuoret pitävät itselle toivottavimpina ja todennäköisimpinä toimeentuloon, asumiseen ja elämäntapaan liittyen.

Nuorten tulevaisuuskuvat 2067 -hankkeessa tavoitteena on rohkaista nuoria vaihtoehtoisten tulevaisuuksien aktiiviseen pohdintaan ja tuottaa sen perusteella tutkimustietoa siitä, minkälaisia asioita nuoret kokevat merkityksellisinä nyt ja mahdollisesti tulevaisuudessa. Nuorten kertomista unelmista ja niiden mahdollisista haasteista johdetaan suosituksia, joiden tarkoitus on tukea päätöksentekoa sekä yhteiskunnan kehittämistä. Hankkeessa keskitytään myönteisiin tulevaisuuskuviin, sillä niiden pohtimisen ajatellaan kannustavan aktiiviseen tulevaisuusajatteluun negatiivisia tulevaisuuskuvia enemmän (ks. Rubin 2002, 30-31).

Myönteisten tulevaisuuskuviin ja toiveiden lisäksi hankkeessa tutkitaan sitä, minkälaisia mahdollisia henkilökohtaisia tai yhteiskunnan rakenteellisia haasteita nuoret näkevät erilaisten tulevaisuuskuviin toteutumisen esteenä. Tutkimustuloksista nuoret nostavat esiin haluamiaan kysymyksiä ja teemoja, joista he keskustelevalt vanhemman sukupolven edustajien kanssa Hämeenlinnassa järjestettävässä Lapsen oikeuksien päivän seminaarissa marraskuussa 2017 (Hämeenlinnan kaupunki 2017). Vuorovaikutustilanne tarjoaa kaikille seminaarin osallistujille mahdollisuuden tulevaisuuskuviin sisällön pohtimiseen erilaisten aikaperspektiivien ja kokemusten valossa.

Tutkimusaineistoa hankkeessa kerättiin kahdessa eri vaiheessa, joista ensimmäisessä järjestettiin tulevaisuusleirejä eri puolilla Suomea. Toiminnallisilla tulevaisuusleireillä kohderyhmään kuuluvat nuoret kuvittelivat omaa unelmatulevaisuuttaan muun muassa kirjoittaen, piirtäen, äänestäen ja rekvisiitan avulla rakennellen. Leireiltä saadun aineiston pohjalta tutkijat muodostivat kuusi erilaista tulevaisuuskuvarinaa, joista tehtiin verkkokysely. Hankkeen tiedonkeruun toisessa vaiheessa verkkokysely lähetettiin etukäteen valittuihin oppilaitoksiin, joissa nuoret arvioivat valmiita tulevaisuuskuvia, pohtivat niitä toivottavuuden ja todennäköisyyden näkökulmista sekä kuvailivat lisäksi omaa unelmatulevaisuuttaan. Kummassakin vaiheessa aineiston analyysi toteutettiin aineistolähtöisesti, jotta nuorten omat kokemukset ja itse määrittelemät merkitykset pysyisivät tutkimuksen keskiössä hankkeen tavoitteen mukaisesti.

Tutkimusraportti koostuu kuudesta pääluvusta. Johdannon jälkeen käsitellään hankkeen teoreettista taustaa ja tutkimuksen keskeisiä käsitteitä. Luvussa kolme kuvataan tutkimuksen eri vaiheita ja niissä tehtyjä ratkaisuja. Luvussa käsitellään muun muassa tulevaisuusleirien toteutusta, sillä tulevaisuusleiriä käytettiin tässä muodossa tutkimuksellisenä aineistonkeruun menetelmänä ensimmäistä kertaa. Neljännessä luvussa perehdytään tulevaisuusleireiltä saadun aineiston analyysiin ja sen jalostamiseen tulevaisuuskuviksi. Samassa luvussa kuvataan myös, millainen tulevaisuuskuvien verkkokysely nuorille lähetettiin. Raportin viides luku koostuu verkkokyselystä saadun aineiston analyysistä ja sen tuloksista. Kuudennessa ja samalla raportin viimeisessä luvussa esitellään aineiston perusteella tehtävät johtopäätökset ja suositukset.

2. TULEVAISUUSKUVAT

Ihmisen ajattelulle ja toiminnalle on ominaista suuntautuminen tulevaisuuteen (Nurmi 1991, 1). Käsitteitä tulevaisuudenkuva ja tulevaisuuskuva määritellään eri tieteenalojen tutkimuksissa hieman eri tavoin kysymyksenasetteluista riippuen (ks. esim. Rubin 2000; Mikkonen 2000). Tulevaisuudentutkija Anita Rubin (2000, 16; TOPI) erottaa tulevaisuudenkuvan ja tulevaisuuskuvan käsitteet toisistaan. Tulevaisuudenkuva on Rubinin mukaan uskomuksista, toiveista ja peloista sekä nykyisyyteen ja menneisyyteen liittyvistä havainnoista ja niiden yhdistelmistä koostuva mielen rakennelma, joka sisältää asioiden ja tapahtumien mahdollisia tulevaisuuden tiloja. Tulevaisuuskuva puolestaan on enemmän tietoisesti rakennettu kuva jostakin vaihtoehdoisesta tilasta tulevaisuudessa. Tässä tutkimuksessa tulevaisuusleireillä ensin kartoitettiin nuorten omia tulevaisuudenkuvia ja verkkokyselyä tehdessä niiden pohjalta rakennettiin vaihtoehdoisia tulevaisuuskuvia. Emme kuitenkaan jatkossa erottele käsitteitä tarkemmin, vaan käytämme pääsääntöisesti tulevaisuuskuvan termiä.

Tulevaisuuskuvat voivat sisältää mahdollisia ja/tai mahdottomia, toivottuja ja/tai ei-toivottuja taikka todennäköisiä ja/tai epätodennäköisiä tulevaisuuksia (Masini 1993, 8–9). Tulevaisuuskuvia tutkimalla voidaan tarkastella, millaisten näkemysten pohjalta ihmiset tekevät nykyhetkellä tulevaisuuttaan koskevia valintoja ja päätöksiä. Tulevaisuuskuvia on sekä yksilöillä että yhteisöillä ja ne vaikuttavat päätöksentekoon myös tiedostamattomasti. Erilaisten psykologisten, poliittisten, taloudellisten, yhteiskunnallisten ja kulttuuristen tekijöiden luomat ehdot ja vaatimukset synnyttävät erilaisia tulevaisuuskuvia eri aikoina, ja jokin tulevaisuutta koskeva käsitys tai tulevaisuuskuva voi siksi olla toisena ajankohtana suosittu ja toisena taas ei. (Bell 1997, 81–83; Rubin 2002, 30.)

2.1 Nuorten tulevaisuuskuvat tutkimuksen kohteena

Tulevaisuuden tietoinen kuvittelu on luovaa toimintaa, jossa kohteena on vielä toteutumaton tulevaisuus (Hirsjärvi & Hirsjärvi 1986, 22). Rubinin (1998, 144–145) mukaan erityisesti nuorten aikaperspektiivi on tulevaisuutta koskien melko lyhyt ja ulottuu lähivuosiin sekä niiden tapahtumiin. Rubin havaitsi tutkimuksessaan, että kun nuoria pyydettiin kuvailemaan elämää 50 vuoden kuluttua, tehtävä oli vaikea ja vastaukset ylimalkaisia. Esimerkiksi Tella (1996, 34–35) on selittänyt nuorten ajattelun lyhyttä aikaperspektiiviä muun muassa sillä, että nuoruuden elämänvaiheessa oman tien löytäminen vaatii runsaasti voimavaroja eikä pitkälle tulevaisuuteen yltävään ajatteluun riitä resursseja.

Nuorten käsityksiä tulevaisuudesta ja heidän tulevaisuuteen liittämiä toiveita, unelmia ja pelkoja on tutkittu 1980-luvulta lähtien enenevässä määrin (esim. Nurmi & Nuutinen 1987; Nurmi 1991; Hicks 1996). 1990-luvun alkupuolella virisi keskustelu lasten ja nuorten tulevaisuuskasvatuksesta, jonka tavoitteena oli kehittää *tulevaisuustietoisuuden* eli tulevaisuuteen orientoitumisen valmiuksia (Pitkänen

1994; Rubin 1995). Rubinin (1995, 3) mukaan tulevaisuustietoisuus on sen vähittäistä ymmärtämistä, miten nykypäivän päätökset ja valinnat vaikuttavat toteutuvaan todellisuuteen. Tulevaisuuteen orientoituminen nähtiin kykynä, jota lapset ja nuoret tulevat tarvitsemaan tulevaisuudessa yhä enemmän ja tulevaisuuskasvatuksen integroimista osaksi koulujen opetusta pyrittiin edistämään (esim. Remes & Rubin 1996; Jokinen & Rubin 2006; Halinen & Järvinen 2007).

2000-luvulta lähtien Tulevaisuuden tutkimuskeskuksessa on tehty yhteistyötä eri-ikäisten nuorten ja nuorten aikuisten kanssa työskentelevien henkilöiden, kuten opinto-ohjaajien kanssa ja kehitetty *tulevaisuusohjauksen* toimintamallia. Tulevaisuusohjauksen tavoitteena on tukea nuoria heidän hakiessaan suuntaa elämälleen sekä rohkaista miettimään erilaisia valintoja ja myös tekemään niitä. Muuttuvan yhteiskunnan haasteiden ja työelämän murroksen keskellä nuoret saavat tulevaisuusohjauksen avulla näkökulmia tulevaisuuden vaihtoehtojen aktiiviseen työstämiseen. (esim. Ahvenainen ym. 2014 ja 2015.)

Erilaiset kyselyt ja haastattelut ovat yleinen tapa kerätä aineistoa nuorten tulevaisuuteen liittyvistä käsityksistä (esim. Hicks 1996; Rubin 1998; Ono 2003; Sutinen 2010). Aineistonkeruussa käytetään myös erilaisia joko vapaamuotoisia tai esimerkiksi eläytymismenetelmällä toteutettavia kirjoitelmia, joissa nuoria pyydetään kirjoittamaan jostakin tulevaisuuteen liittyvästä teemasta (esim. Mikkonen 2000; Heggli, Haukanes & Tjomsland 2013; Cuzzocrea & Mandich 2016; Särkelä & Suoranta 2016). Erilaisia keruumenetelmiä voidaan yhdistellä monipuolisen aineiston kokoamiseksi (esim. Hytönen & Rovasalo 1998; Kasurinen 1999; Ollila 2008). Viime vuosina myös eri tieteenaloille opinnäytteitä tekevät opiskelijat ovat olleet kiinnostuneita keräämään aineistoa ja tutkimaan nuorten tulevaisuuskuvia (esim. Hautamaa 2010; Hilvola 2010; Kaboli 2016; Mäkinen 2016).

Tutkittavat teemat kattavat usein väljästi työn, asumisen ja elämäntavan. Esimerkiksi Hegglin ym. (2013) tutkimuksessa 14–17 -vuotiaita nuoria pyydettiin kirjoittamaan kirjoitelma aiheesta ”Minun tulevaisuuteni” ja virikkeiksi annettiin viisi avainsanaa: koulutus, työ, perhe, matkustaminen ja asuinpaikka. Teemat myötäilevät nuoruuden ikävaiheeseen liittyviä haasteita ja pyrkivät hahmottamaan, millaisia tavoitteita, toiveita ja pelkoja nuorella on ja miten ne näkyvät tulevaisuuskuviissa. Nuorisobarometrissa on vuodesta 1998 selvitetty epäsäännöllisin väliajoin nuorten tavoitteita 35. ikävuoteen mennessä ja myös niissä muun muassa työ ja perhe ovat tavoitteiden kärjessä (Myllyniemi 2016, 28). Nämä teemat sisältyvät myös henkilökohtaisen tulevaisuuden syntymisen prosessia tutkineen Wheelwrightin (2012) muotoilemaan henkilökohtaisten tulevaisuuksien järjestelmään, jossa yksilö voi ohjatusti tarkastella omia tulevaisuusnäkönsä ja suunnitella toivottavaa tulevaisuutta.

Tutkimuksissa on havaittu, että tulevaisuutta koskeva ajattelu muuttuu ja kehittyy iän myötä. Lapsella on vähemmän elämänkokemuksen tuomaa aikaperspektiiviä, hänen ajattelunsa on konkreettista ja tulevaisuuteen voidaan kohdistaa unelmia ja haaveita, jotka eivät välttämättä ole kovin realistisia (esim. Hytönen & Rovasalo 1998). Iän tuoman elämänkokemuksen myötä ajallinen perspektiivi laajenee ja tulevaisuuden vaihtoehtojen ajattelu monipuolistuu. Yksilön kehitystehtävät vaikuttavat myös

tulevaisuuteen orientoitumiseen. 13–17 -vuotiaan nuoren keskeinen kehitystehtävä on oman identiteetin rakentaminen, johon liittyy muun muassa ammatillisen suunnan löytäminen. Tulevaisuuteen liittyvässä ajattelussa saavat enemmän huomiota opiskeluun ja tulevaan työhön ja mahdolliseen perheen perustamiseen liittyvät teemat, jotka vahvistuvat edelleen nuoren siirtyessä nuoren aikuisen elämäntilanteeseen.

Nuoruuden aikana tapahtuu tulevaisuuteen liittyvissä tavoitteissa, asenteissa ja odotuksissa paljon kehitystä, ja tutkimuksissa kohderyhmän ikäjakauma rajataan kysymyksenasettelun mukaan. Nuorten aikuisten kohdalla tarkasteltava ikäryhmä voi olla kymmenen vuotta tai ylikin (esim. Kuhmonen ym. 2014; Devadason 2008), kun taas nuorempien ikäryhmien kohdalla voidaan keskittyä muutaman vuoden ikäryhmän näkemysten tarkasteluun, esimerkiksi 13–15 -vuotiaisiin (Nurmi & Nuutinen 1987), 15–16 -vuotiaisiin (Ollila 2008) tai 14–16 -vuotiaisiin (Kasurinen 1999). Tässä Nuorten tulevaisuuskuvat 2067 -tutkimuksessa kohderyhmä määriteltiin 16–20 -vuotiaisiin toisen asteen opiskelijoihin.

2.2 Tulevaisuuskuvioiden rakentaminen

Tulevaisuuskuvia voidaan tutkimuksissa rakentaa eri tavoin. Tulevaisuuskuvioiden hahmottaminen saadun aineiston pohjalta voi olla tutkimuksen päätulos tai tulevaisuuskuvat voidaan laatia tutkimuksen alkuvaiheessa ja niitä arvioidaan tutkimuksen edetessä. Kuhmonen ym. (2014 ja 2016) selvittivät vuonna 2014, millaiset vaihtoehdot maaseudun asumisen ja liiketoiminnan muodot kiinnostavat nykynuorisoa 20–30 vuoden kuluttua. Tutkimuksessa nuoret arvioivat tutkijoiden kirjallisuuden ja tulevaisuusverstastyöskentelyn perusteella laatiman kuuden tulevaisuuskuvan toivottavuutta ja todennäköisyyttä. Seppänen (2008) puolestaan raportoi tutkimuksesta, jossa ensimmäisessä vaiheessa 15–24-vuotiaat nuoret kirjoittivat tarinoita teemalla ”Minun maailmani vuonna 2020”. Kirjoittamisen apuna oli viisi tukikysymystä. Tutkimuksen seuraavassa vaiheessa nuoret kutsuttiin jatkamaan kolme ensimmäisen vaiheen aineistosta koottua perustarinaa. Nuorten mahdollisuuksia osallistua tutkimuksen toteutukseen sen eri vaiheissa, esimerkiksi kyselyn kysymysten laatimiseen, on alettu lisätä viime vuosina (ks. esim. Sutinen 2010; Myllyniemi 2016).

Aiemman nuorten tulevaisuuskuvia koskevan tutkimuksen taustoittamana tässä tutkimushankkeessa kartoitetaan nuorten tulevaisuuskuvia kolmessa yleisessä teemassa, joiden merkitys yksilön elämän jäsentäjänä on suuri: toimeentulo, asuminen ja elämäntapa. Tutkimuksessa haluttiin yhdistää nuorten osallistumista edistäviä ja tulevaisuusohjaukseen kuuluvia elementtejä tulevaisuuskuvioiden tutkimukseen. Tältä pohjalta valittiin ensimmäisen vaiheen aineistonkeruumenetelmäksi tulevaisuusleiri, jota on kehitetty tulevaisuusohjaukseen liittyvissä hankkeissa (Koukku 2014; Get a Life 2016). Oppilaitoksissa oppitunnin aikana toteutetuilla tulevaisuusleireillä työskentelyn avulla haluttiin yhden tilaisuuden aikana avata useita erilaisia näkökulmia tulevaisuuteen ja samalla herätellä sekä vahvistaa nuorten

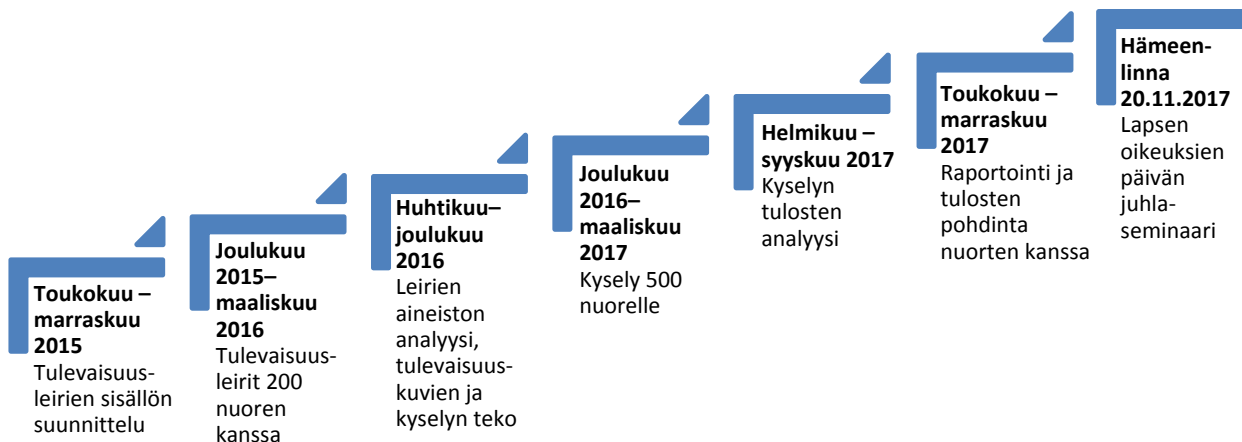
tulevaisuustietoisuutta. Tulevaisuusleirien tehtävärasteilla keskityttiin etukäteen valittuihin teemoihin ja niiden puitteissa nuoret saivat vapaasti ilmaista tulevaisuutta koskevia näkemyksiään.

Anita Rubinin mukaan (2000, 76–77) tulevaisuuskuvien aktiivinen luominen yhdessä ihmisten kanssa on väline rakentaa tulevaisuutta niin yksilöiden kuin yhteisöjen tasolla. Elise Bouldingiin viitaten Rubin toteaa myönteisten tulevaisuuskuvien toimivan tässä tarkoituksessa yleensä paremmin kuin kielteisten. Myös Bell (1997, 85–86) toteaa tutkimusten osoittavan, että positiivisilla tulevaisuuskuvilla on usein myönteisiä vaikutuksia yksilöiden elämään. Tulevaisuustietoisuuden kehittymistä psykologisesta näkökulmasta tutkivan Tom Lombardon (2010, 37–38) mukaan tunteet, kuten pelko ja toivo ovat mukana, kun ajattelemme tulevaisuutta. Keskittyminen uhkakuviin kaventaa ajattelua, kun taas tulevaisuuden ajattelemisen toivon näkökulmasta rohkaisee näkemään mahdollisuuksia. Jos haluamme kehittää tulevaisuustietoisuutta, meidän kannattaa Lombardon mukaan pyrkiä vahvistamaan toivon näkökulmaa ja sitä kautta luovuutta ja rohkeutta tulevaisuuden tavoitteiden suhteen. Tässä hankkeessa tuetaan ja rohkaistaan nuoria tulevaisuusajatteluun toivottavien ja myönteisten tulevaisuuskuvien hahmottamisen avulla.

3. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Nuorten tulevaisuuskuvat 2067 -hankkeessa oli seitsemän tehtäväkokonaisuutta ja tutkimusprosessin vaiheet ja edistymisen aikataulu on esitelty kuviossa 1. Hanke aloitettiin suunnittelemalla ja organisoidulla tulevaisuusleirit, jolloin tutkimusryhmä myös kehitti tulevaisuusleirimenetelmää tutkimuksellisesti näkökulmasta eteenpäin. Tulevaisuusleirikiertue (liite 1) toteutettiin kolmessa osassa joulukuun 2015 ja maaliskuun 2016 välisenä aikana. Leiriltä kertynyt tutkimusaineisto analysoitiin ja se koostui sekä tekstistä että valokuvista, piirroksista ja videoista.

Tulevaisuusleirien tulosten pohjalta rakennettiin vuoden 2016 loka- ja joulukuun aikana kuusi toimeentuloa, asumista ja elämäntapaa kuvailevaa tulevaisuuskuvaavaa. Ryhmä lukiolaisia testasi ja kommentoi tulevaisuuskuvista tehtyä Webropol-verkkokyselyä, ennen kuin varsinainen kysely toteutettiin joulukuun 2016 ja maaliskuun 2017 välisenä aikana. Kyselyn avointen vastausten aineistolähtöinen teemotittelu aloitettiin helmikuussa 2017 jo osittain rinnakkain tiedonkeruun kanssa. Analyysin tuloksista laadittiin raportti ja syyskuussa 2017 tuloksista keskusteltiin hämeenlinnalaisista nuorista koostuvan ryhmän kanssa. Nuoret valitsivat tuloksista kysymyksiä herättäviä ja omasta mielestä kiinnostavia teemoja, joista he halusivat keskustella marraskuussa 2017 pidetyssä juhlaseminaarissa asiantuntijoiden kanssa.

Kuvio 1. Tutkimusprosessin kuvaus.

3.1 Tulevaisuusleirit

Leiripaikkojen valinnassa käytettiin valintamatriisia, jossa sovellettiin samoja perusperiaatteita kuin mitä käytetään esimerkiksi asiantuntijoiden valinnassa Delfoi-tutkimukseen tai tulevaisuusverstaaseen (Varho & Tapio 2013; Kuhmonen ym. 2014). Matriisi täytettiin niin, että keskeisiksi tekijöiksi valitut määreet olivat keskenään tasapainossa. Leiripaikkojen valinnassa pyrittiin huomioimaan oppilaitosten

sijainnin maantieteellinen jakauma sekä eri aluetyypeistä kaupunki, kehyskunta, ydinmaaseutu ja harvaan asuttu maaseutu. Koulutusasteista mukaan valittiin lukio, ammattillinen oppilaitos sekä kansanopisto ja oppilaitosten valinnassa huomioitiin lisäksi niiden koko.

Isoista kaupungeista mukaan valittiin Tampereen lyseon lukio, Omnian ammattiopisto Espoosta ja Stadin ammattiopisto Helsingistä. Kehyskunnista leiri järjestettiin Pohjois-Karjalan ammattiopiston Niittylahden yksikössä ja ydinmaaseudulla Korpilahden Alkio-opistossa. Harvaan asutulta maaseudulta tutkimuksessa mukana oli Ranuan lukio. Ammatillisten oppilaitosten valinnassa pyrittiin katsomaan, että tarjottavat opintolinjat olisivat erilaisia keskenään ja siten osallistujien ammatillisen suuntautumisen suhteen saataisiin mahdollisimman iso variaatio. Kansanopistoja edustavassa Alkio-opistossa nuoret ovat usein etsimässä omaa alaansa ja tulevaisuusohjauksen ajateltiin olevan hyödyllinen kokemus opiskelijoille. Hankkeessa järjestettiin lisäksi yhteistyössä Heureka ja Hämeenlinnan kaupungin kanssa tulevaisuusleiri syrjäytymisvaarassa oleville nuorille. Heurekassa järjestetyille leirille osallistui Hämeenlinnan Kaurialan yläkoulun joustavan perusopetuksen (JOPO) luokka sekä Riihimäen Uotilanrinteen työharjoittelupainotteisesti peruskoulua käyvät Omaura-oppilaat.

Tulevaisuusleireille osallistui yhteensä 208 opiskelijaa. Hankkeeseen valittiin mukaan kolme ammatillista oppilaitosta ja kaksi lukiota. Ammatillisissa oppilaitoksissa ja lukioissa leireille osallistui 16–17 -vuotiaita nuoria yhteensä noin 157, josta ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien osuus oli 56 nuorta ja lukiolaisista leireille osallistui 101 nuorta. Alkio-opistossa 18–20 -vuotiaille nuorille toteutetulle leirille osallistui 37 nuorta ja Heureka leirin 14 osallistujaa olivat 15–18 -vuotiaita.

Kuva 1. Get a Life 2.0 -hankkeen tulevaisuusleiri Raisiossa. Valokuva: Pirita Männikkö.

Leirit perustettiin pääasiallisesti oppilaitosten liikuntasaleihin tai muihin vastaaviin käytössä oleviin tiloihin. Kuva 1 on otettu Get a Life 2.0 -hankkeen Raisiossa järjestetyltä tulevaisuusleiriltä, jonka kokoonpanosta otettiin mallia tähän hankkeeseen. Kaikki hankkeen tulevaisuusleirit toteutettiin identtisesti ja ne sisälsivät neljä toiminnallista rastia, joiden teemat keskittyivät toimeentuloon, asumiseen, vapaa-ajanviettoon sekä arvoihin. Kukin leiri oli kestoaltaan 60–90 minuuttia riippuen siitä, miten paljon oppilaitos oli varannut aikaa opiskelijaryhmien käytettäväksi. Yhden rastin suorittamiseen kului aikaa noin 10–25 minuuttia.

Leirin alussa nuorille esiteltiin ensin lyhyesti tulevaisuusleirin idea ja tarkoitus sekä kerrottiin, miten leireillä tulisi toimia. Nuoret saivat liikkua rastilta toiselle ryhmissä, vaikka osa tehtävistä olikin yksilötehtäviä. Myös rastien suorittamisjärjestys oli vapaasti valittavissa, mutta käytännössä kaverukset usein kiersivät mieluusti rasteja yhdessä. Leirit pyrittiin toteuttamaan mahdollisimman sujuvasti ja sen vuoksi tutkijat satunnaisesti ohjasivat nuoria eri rasteille jonotustilanteiden välttämiseksi. Pääsääntöisesti leirit toimivat hyvin.

Kunkin leirirastin ohjaaja kertoi saapuvalle ryhmälle rastin ohjeistuksen ja kannusti erilaisten materiaalien käyttöön, minkä jälkeen nuoret ryhtyivät töihin. Nuoria ei ohjattu sisällöllisesti vaan heitä autettiin lähinnä teknisissä asioissa tai jos esimerkiksi tehtävänannosta heräsi kysymyksiä. Rastien suorittajamääriä seurattiin leirin alussa jaettavan leiripassin muodossa, johon kunkin rastin ohjaaja merkitsi tehtävän suoritetuksi, kun opiskelija oli rastilla käynyt. Leirin loppuun passit kerättiin opiskelijoilta takaisin. Kunkin leirirastin suoritti 200–207 opiskelijaa, sillä aivan kaikki nuoret eivät voineet tai halunneet osallistua leirin jokaiselle rastille. Leirikävijöistä tyttöjä oli jonkun verran poikia enemmän.

3.2 Leirirastien sisältö

Nuorten tulevaisuuskuvat 2067 -tutkimushankkeen tavoitteissa lähdettiin alun perin siitä, että kaikki nuorten leireillä kuvaamat unelmatulevaisuudet sijoittuvat noin 50 vuoden päähän eli vuoteen 2067. Tutkimusryhmä totesi tämän kuitenkin käytännössä liian haastavaksi, sillä nuorten on vaikea hahmottaa omaa elämäänsä 50 vuotta eteenpäin (ks. Rubin 1998). Tulevaisuusleirien rastit pyrittiin suunnittelemaan ajallisesti siten, että aikajänne olisi helpommin hahmotettavissa. Tämän perusteella nuoret kuvittelivat ensin lähitulevaisuutta vuonna 2030 ja siirtyivät siitä hiljaksen ajassa eteenpäin kohti vuotta 2067. Tulevaisuusleirin rasteista *tulevaisuus ja arvot* kiinnittyi ajallisesti vuoteen 2030, *työelämä ja simulaatio* vuoteen 2035, *asumisen unelma* vuoteen 2050 ja *itsenäisyyspäivän vietto* vuoteen 2067. Todellisuudessa nuoret eivät kuitenkaan aina toteuttaneet leirien tehtävärasteja kronologisessa järjestyksessä, mikä johtui leirien käytännön toimivuudesta sekä opiskelijoiden käytettävissä olevasta ajasta.

Tulevaisuusajatteluun ja arvoihin liittyvä leirirasti toteutettiin siten, että nuoret kuuntelivat isossa teltassa nauhoitteen, jolla esitettiin 29 tulevaisuuteen, arvoihin ja valintoihin liittyvää väittämää. Väittämät ulottuivat ajallisesti vuoteen 2030 eli aikaan, jolloin leireille osallistuneet nuoret ovat hieman yli

30-vuotiaita, mahdollisesti työelämävaiheessa olevia aikuisia. Suunnilleen tuossa iässä myös usein tehdään tai on jo tehty päätöksiä perheen perustamiseen ja asumiseen liittyen. Nuoret äänestivät jokaisen väittämän kohdalla nostamalla vihreän lipun, jos olivat samaa mieltä ja punaisen lipun, jos olivat eri mieltä väittämän kanssa (kuva 2).

Telttarasti videoitiin, jotta äänestystulokset ja osallistujien sukupuolijakauma voitiin laskea jälkikäteen. Videolla on nähtävissä erilaisia ryhädynamiikkoja. Jotkut kaverukset kävivät nopean neuvottelun keskenään ennen äänestämistä tai joissakin tapauksissa ryhmässä oli selvästi mielipidejohtajan roolissa yksi, jota muut pyrkivät seuraamaan. Tässä mielessä julkinen äänestys ei välttämättä tuonut esiin kaikkia subjektiivisia kokemuksia, mutta pääosin nuoret näyttivät äänestävän omien mielipiteidensä mukaisesti.

Kuva 2. Äänestystilanne tulevaisuus ja arvot -leirirastilla. Valokuva: Pirita Männikkö.

Työelämää käsittelevällä rastilla nuoret istuivat rennosti pehmeillä säkkituoleilla tai ruohomatoilla ja tekivät tabletilla verkkopohjaisen työelämäsimulaation. Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen Get a Life -projektissa rakennettu simulaatio esitellään hankkeen verkkosivuilla (Get a Life 2016) seuraavasti:

Get a Life -simulaatio on tekstipohjainen, osittain satunnaisesti rakennettu työelämäsimulaatio, jossa käyttäjä voi seikkailla tulevaisuuden opinto- ja työmaailmassa 20 vuotta eteenpäin. Simulaatioon on sijoitettu satoja erilaisia tapahtumia, joista tuottavat jokaisesta simulaatiokokemuksesta erilaisen. Simulaation taustalla on erilaisia skenaarioita työelämän tulevaisuudesta ja käyttäjä siirtyy simulaation aikana skenaariosta toiseen osittain omien valintojensa, osittain sattuman seurauksena. Simulaation avulla voidaan tuottaa havaintoja ja kokemuksia asioista, joita ei ole vielä käyttäjän omassa kokemusmaailmassa. Näin voidaan kokeilla valintojen tekemistä ja testata erilaisia vaihtoehtoja.

Vuoteen 2035 ulottuva työelämäsimulaatio kesti noin 15–25 minuuttia ja sen tarkoitus oli herätellä nuoria pohtimaan omaa toimeentuloaan tulevaisuudessa erityisesti työelämänsä erilaisten vaihtoehtojen tulevaisuuksien ja mahdollisuuksien suhteen. Vuonna 2035 leireille osallistuneet nuoret ovat noin 35–40 -vuotiaita, ehkä ruuhkavuosiin aktiivisen työnteon ja perhe-elämän merkeissä viettäviä aikuisia. Simulaation jälkeen nuoret täyttivät joko sähköisesti tai paperisena versiona lyhyen kyselylomakkeen, jossa kysyttiin eri tekijöiden vaikutusta vastaajan päätöksentekoon simulaatiota tehdessä. Vaikutuksia kysyttiin ansioiden suuruuden, sosiaalisen statuksen, työsuhteen vakituisuuden, vapaa-ajan määrän, työilmapiirin, eri ansiomuotojen sekä joustavan työn osalta. Kyselyn lopussa nuoret saivat halutessaan vielä kuvailla omin sanoin unelmatyön sisältöä vuonna 2035.

Asumisen unelma 2050 -rastilla nuoret työskentelivät eri kokoisissa ryhmissä pirttipöytien äärellä, missä mahtui työskentelemään useampi ryhmä kerrallaan. Rastilla nuoria pyydettiin suunnittelemaan suurelle fläppitaulupaperille valmiiksi piirrettyyn miellekarttaan asuinalue, missä he vuonna 2050 haluaisivat elää. Vuonna 2050 leireille osallistuneet nuoret ovat noin 50–55 -vuotiaita aikuisia. Miellekartan keskiympyrään nuoret kuvailivat piirtämällä, kirjoittamalla sekä legoja, muovailuvahaa ja muuta rekvisiittaa käyttäen unelmien asuinalueen kokonaisuudessaan. Samalla menetelmällä nuoret täyttivät miellekartan neljä muuta ympyrää, joissa kysyttiin asuinympäristön ihanteellista sijaintia, teknologiaan liittyviä ratkaisuja taloissa sekä ympäristössä, kenen kanssa he kuvittelevat asunnossa ja asuinyhteisöissä asuvansa sekä sitä, mitä asunnossa ja pihapiirissä tehdään. Lopuksi tehtävärastin ohjaaja valokuvasi miellekartan tutkimuskäyttöä ajatellen ja vaihtoi tilalle uuden seuraavaa ryhmää varten.

Tulevaisuusleireillä ajallisesti pisimmälle asetettu rasti johdatteli nuoret kurkistamaan omaa vapaa-ajan vieton unelmatulevaisuuttaan vuonna 2067. Rasti muotoutui Suomen itsenäisyysjuhluvuoden teemaa kunnioittaen itsenäisyyspäivän vieton kuvaukseksi. Ryhmissä työskenteleviä nuoria pyydettiin suunnittelemaan heidän 6.12.2067 toivottavana pitämästä itsenäisyyspäivän viettotavasta sosiaalisen median päivitys. Tuona ajankohtana leireille osallistuneet nuoret ovat nykysäädöksiin mukaan eläkeläisiä. Kunkin ryhmän tehtävänä oli kertoa sosiaalisen median päivityksessään, keitä juhlapäivän viettoon osallistuu, minkälaisia ruokia ja juomia päivän aikana nautitaan, missä ympäristössä päivää vieteään ja mitä päivän aikana halutaan tehdä. Nuoret työstivät suunnitelmansa A4-paperille kirjoittamalla, piirtämällä ja käyttämällä muovailuvahaa tai legoja. Lisäksi heillä oli mahdollisuus lavastaa tilanne lopuksi otettavaa valokuvaa varten rekvisiittapöydältä löytyvillä erilaisilla vaatteilla ja asusteilla, harrastusvälineillä sekä syömiseen ja juomiseen liittyvillä esineillä.

Rubin (2013) mukaan tulevaisuuden tarkastelu ja hahmottaminen vaativat mielikuvituksen käyttöä sekä kykyä luovaan ja innovatiiviseen ajatteluun. Tulevaisuusleirien tarkoitus oli tukea tätä prosessia tekemällä rasteista kiinnostavia ja monipuolisia. Käytetyt materiaalit yritettiin valikoida niin, että jokainen nuori kokisi jonkun vaihtoehdon itselleen sopivaksi. Esimerkiksi asumista ja itsenäisyyspäivän viettoa käsittelevällä rastilla nuorille annettiin mahdollisuus toteuttaa itseään monin eri tavoin, joten sekä kirjoitusta suosiville että enemmän piirtämiseen tai rakentamiseen orientoituneille nuorille löytyi

mielekäs tapa suorittaa rastit. Kaikki nuorten tuotokset taltioitiin analysointia varten. Leirirastien monipuolinen aineisto muunnettiin taulukkomuotoon, jotta se voitiin soveltuvilta osin luokitella. Luokittelun avulla esimerkiksi asumisen unelmaa kuvaavalta rastilta saatu tieto voitiin analysoida aineistolähtöisesti eri teemoissa, jotka pohjautuvat rastilla käytettyihin miellekarttoihin.

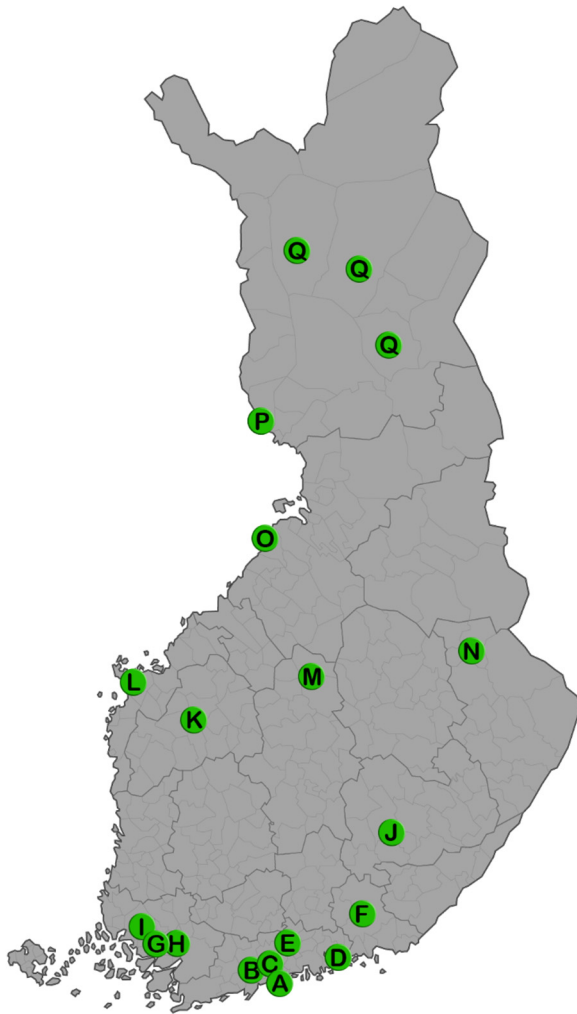
Tulevaisuusleirien tavoitteena oli kerätä tietoa nuorten käsityksistä, mutta myös haastaa nuoria pohtimaan tulevaisuutta tehtävärastien kautta. Esimerkiksi työelämärastilla simulaation tekeminen oli nuoren oma "seikkailu" tulevaisuuteen 20 vuotta eteenpäin. Jokisen, Ollilan ja Vuorisalon (2015, 65) mukaan tulevaisuussimulaatio on keino edistää yksilön tulevaisuuden sekä sen erilaisten mahdollisuuksien pohdintaa ja simulaation avulla voi "kokeilla erilaisia tulevaisuuden polkuja tai valintojen seurauksia". Jokinen ym. pitävät simulaatiota turvallisena tapana kokeilla ja miettiä omia päätöksentekotapoja ja tavoitteita, sillä simulaatio perustuu kuvitteluun. Samalla yksilö voi tehdä havaintoja siitä, millaisia päätöksiä tekee: valitseeko mieluummin tuttuja ja turvallisia vaihtoehtoja vai onko valmis kokeilemaan jotakin, jonka tuloksesta ei ole varmuutta (Jokinen ym. 2015, 65).

3.3 Verkkokysely

Tulevaisuusleirien aineiston analyysin pohjalta tutkijat rakensivat kuusi erilaista tulevaisuuskuvatekstistä, jotka kuvailevat elämää 2050-luvulla. Tulevaisuuskuvista tehtiin nuorille lähetettävä Webropol-verkkokysely. Kyselyyn vastatessaan nuoret ottivat kantaa siihen, miten toivottavina ja todennäköisinä he näitä tulevaisuuskuvia pitävät, mitä hyvää he niissä näkevät ja millaisia asioita he pitävät esteinä niiden toteutumiselle. Kyselyn lopuksi nuoret saivat vielä halutessaan kertoa, millaisia elementtejä heidän omaan unelmatulevaisuuteen kuuluu 2050-luvulla ja mitä esteitä sen toteutumisen tielle mahdollisesti voisi tulla. Tätä tulevaisuuskuvaa kutsuttiin kyselyssä unelmatulevaisuudeksi, mutta käsitettä ei määritelty kyselyssä sen tarkemmin. Jokaisen vastaajan omaan harkintaan siis jäi, mitä hän ajattelee unelmatulevaisuuden tarkoittavan.

Verkkokysely lähetettiin oppilaitoksiin eri puolille Suomea (kuva 3) ja siihen oli mahdollista vastata sekä tietokoneella että mobiililaitteilla. Alun perin hankkeessa ajateltiin, että tutkijat menevät oppilaitoksiin paikan päälle ohjaamaan kyselyn tekemistä, mutta tutkimukseen osallistuneet oppilaitokset kahta lukuun ottamatta halusivat toteuttaa kyselyn itsenäisesti. Oppilaitosten valinnassa toimittiin kuten tulevaisuusleirien paikkavalintoja tehdessä, kun maantieteellisen sijainnin lisäksi pyrittiin huomioimaan eri aluetyypit ja ammatillisten oppilaitosten valinnassa pyrittiin varmistamaan ammatillisen suuntautumisen variaatio pyytämällä mukaan opiskelijoita eri alojen opintolinjoilta. Oppilaitoksissa kontaktihenkilö jakoi linkin verkkokyselyyn nuorille eikä oppilaitoskohtaisia osallistujien ryhmäkokoja kontrolloitu. Menettelystä johtuen eri oppilaitosten vastaajamäärät eroavat paikoin suuresti toisistaan, kun esimerkiksi Katedralskolan i Åbo:n vastaajamäärä jäi neljään nuoreen ja Etelä-Tapiolan lukiosta kyselyyn saatiin 74 vastausta.

- A. Helsingin kielilukio
- B. Etelä-Tapiolan lukio, Espoo
- C. Haukilahden lukio, Espoo
- D. Lovisa Gymnasium
- E. Tuusulan lukio
- F. Kouvolan seudun ammattiopisto, Kouvola
- G. Katedralskolan i Åbo
- H. Turun Suomalaisen Yhteiskoulun lukio, Turku
- I. Raision seudun koulutus kuntayhtymä RASEKO, Raisio ja Mynämäki
- J. Etelä-Savon ammattiopisto ESEDU, Mikkeli
- K. Koulutuskeskus SEDU, Seinäjoki
- L. Yrkesakademin i Österbotten, Vasa
- M. Pihtiputaan lukio
- N. Nurmeksen lukio
- O. Raahen ammattiopisto
- P. Tornion Yhteislyseon lukio
- Q. Lapin ammattiopisto, Kemijärvi, Sodankylä ja Levi-instituutti

Kuva 3. Oppilaitokset, joihin tulevaisuuskuvien verokysely lähetettiin.

Kyselyyn saatiin yhteensä 557 vastausta, joista 466 annettiin kyselyn suomenkieliseen versioon ja 91 vastausta ruotsinkieliseen versioon. Lopulliseen aineiston analyysiin valikoitiin tutkimuksen kohde-ryhmän mukaisesti vuosien 1997–2000 välillä syntyneet vastaajat, joita on suomenkielisessä kyselyssä 440 ja ruotsinkielisessä 87. Verkkokyselyyn annetuista vastauksista analysoitiin siis yhteensä 527 vastausta. Vastaajista 286 ilmoitti opiskelevansa lukiossa ja 238 ammatillisissa oppilaitoksissa. Lisäksi vastaajina on neljä ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavassa koulutuksessa (VALMA) olevaa nuorta, yksi opiskeli muualla kuin annetuissa vaihtoehdoissa ja yksi ei opiskellut kyselyn aikana missään oppilaitoksessa. Jotkut opiskelijoista suorittavat kaksoistutkintoa, joten ilmoitettujen oppilaitosten kokonaismäärä on hieman vastaajamäärää suurempi. Sukupuolen suhteen vastaajat jakautuvat melko tasaisesti tyttöjen ja poikien osalta, kun poikia on vastaajina 270 ja tyttöjä 249. Poikien vastaajamäärä oli tyttöjä suurempi ammatillisissa oppilaitoksissa, kun taas lukioissa oli tyttöjä vastaajina poikia enemmän. Muutama vastaaja ilmoitti sukupuolekseen ”muu” tai ei halunnut ilmoittaa sukupuoltaan lainkaan.

4. TULEVAISUUSLEIRIEN TULOKSET TULEVAISUUSKUVIKSI

Leireille osallistuneiden nuorten tulevaisuuskuvat perustuvat paljolti hyvinvointiyhteiskunnan ja ympäröivän yhteiskunnan arvojen ideaaliin. Vaikka perheen perustaminen ei ole nuorten haaveena yhtä voimakkaasti kuin ennen (ks. Rubin 2000), niin leireiltä saadusta aineistosta nousevat selvästi esiin perhe, puoliso ja lapset. Nuorten keskuudessa on suosittua asua ydinperheen kanssa suuressa omakotitalossa, mikä sijaitsee monissa kuvauksissa lähellä kaupunkia ja palveluita. Kodin ja palveluiden väliä matkustetaan ekologisella autolla ja myös hyvät julkiset kulkuyhteydet ovat nuorille tärkeitä. Kesämökkihaaveiden sijaan asumisessa painotetaan vesistön läheisyyttä ja ympäröivää luontoa, joten asumisen kaksipaikkaisuus arjen ja vapaa-ajan suhteen näyttäisi olevan vähentymässä. Osa asumisen tulevaisuuteen liittyvistä tulevaisuuskuvista sijoittuu joko suurkaupunkiin Euroopassa tai Yhdysvalloissa, tai vaihtoehtoisesti aurinkorannalle palmujen alle.

Tulevaisuuskuvista korostuvat perinteiset näkemykset onnellisesta perheestä ja siitä, että hyvä elämä ja menestys ovat ihmisen omista käsistä. Suuria ansiotuloja pidetään toivottuna nuorten unelmatulevaisuuksissa ja leiritulosten perusteella yli puolet nuorista pitää kansainvälistä uraa houkuttelevana. Menestyksekkään uran sijaan suuri osa korostaa kuitenkin mielenkiintoista työn sisältöä ja hyvää työilmapiiriä. Myös yrittäjyyteen suhtaudutaan leiritulosten perusteella melko positiivisesti. Aineiston perusteella nuoret näkevät oman tulevaisuuden hyvin positiivisessa valossa. Toisaalta kansallista ja kansainvälistä positiivista tulevaisuutta varjostaa nuorten ajatuksissa huoli lisääntyvästä työttömyydestä, ilmastonmuutoksen vaikutusten lisääntymisestä ja pakolaisten määrän kasvusta. Tulevaisuuskuviensa kahtiajako perustuu kokemukseen siitä, että henkilökohtaiseen tulevaisuuteen voi vaikuttaa helpommin kuin Suomen asioihin tai globaaliin kehitykseen. Tulevaisuusleirit järjestettiin vuosien 2015 lopulla ja 2016 alussa, jolloin mediassa paljon esillä olleet lama, työttömyys ja pakolaiskriisin kasvu ovat voineet vaikuttaa jossain määrin nuorten negatiivisiin kokemuksiin tulevaisuuden näkymistä.

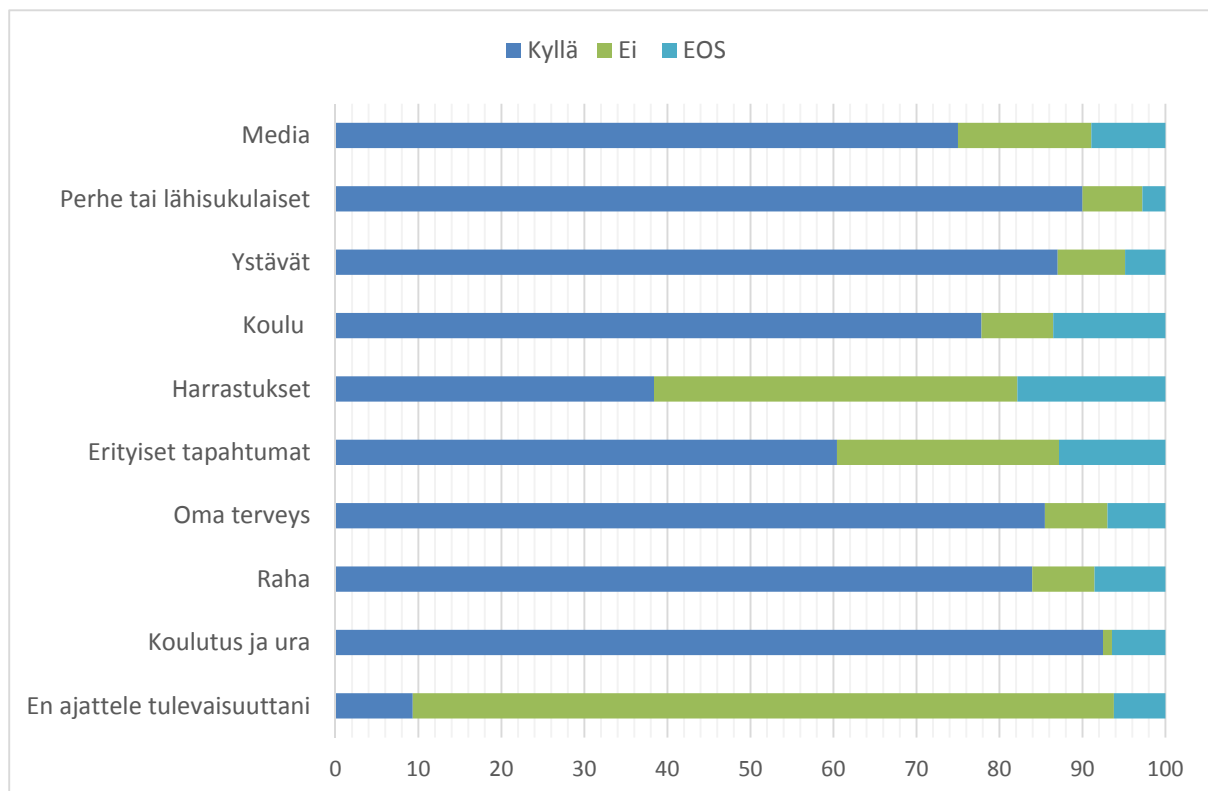
Leiritulosten pohjalta rakennettiin kuusi tulevaisuuskuvatekstiä. Tulevaisuuskuvista käytetty aineisto hankittiin tulevaisuusleirien tehtävien kautta leireille osallistuneilta nuorilta, minkä vuoksi tulevaisuuskuviin ei sisällytetty elementtejä leiriaineiston ulkopuolelta. Tulevaisuuskuvista mukana olevat aihepiirit ovat näin ollen rajautuneet jo alkuvaiheessa eivätkä ne sisällä kaikenlaisia elementtejä, jotka nuoria voisivat kiinnostaa tai mietityttää. Tulevaisuuskuvista myös keskitytään tutkimushankkeen lähikohdan mukaisesti myönteisiin vaihtoehtoihin. Seuraavissa alaluvuissa tulevaisuusleirien tulokset eritellään leirirasteittain ja tuloksia havainnollisestaan kaavioiden avulla. Sen jälkeen alaluvussa 4.5 kuvataan, kuinka leiriaineiston tuloksista rakennetut tulevaisuuskuvat muotoiltiin verkkokyselyksi.

4.1 Tulevaisuus ja arvot vuonna 2030

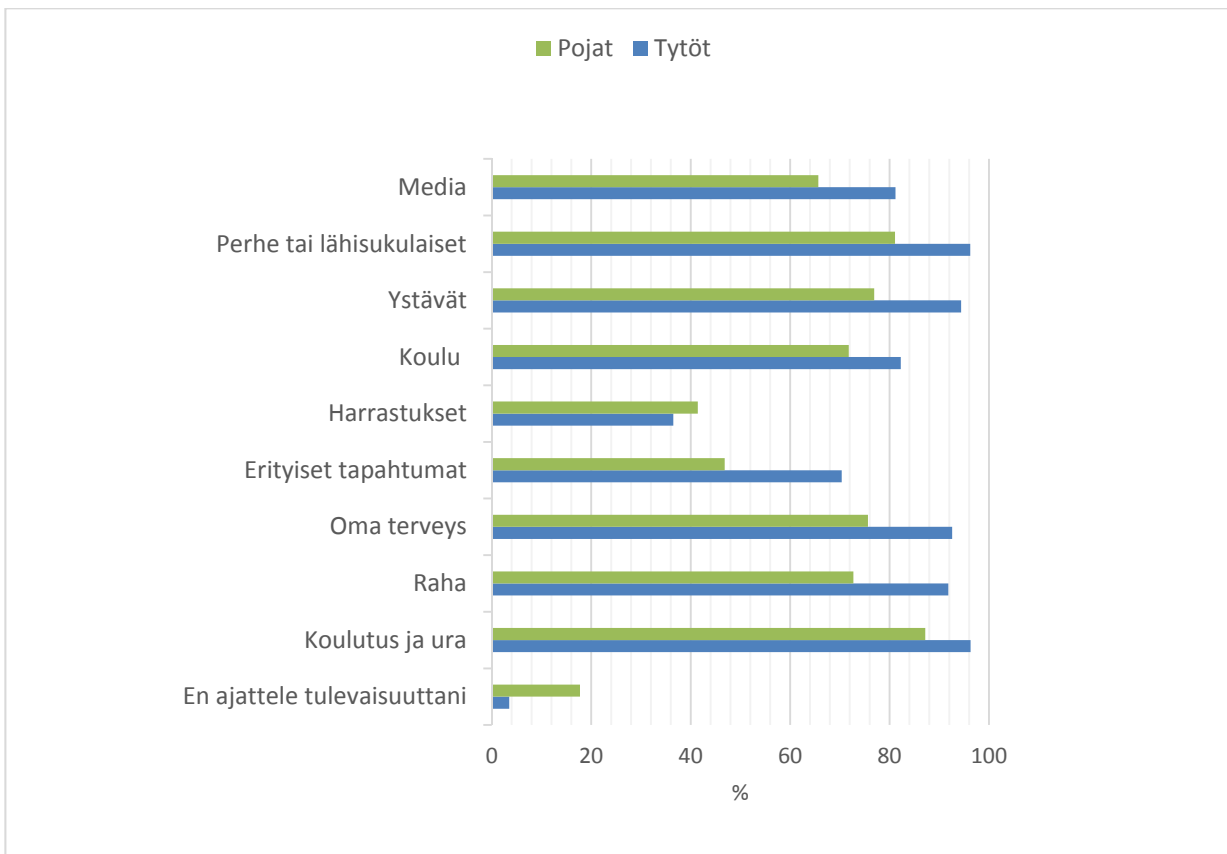
Tulevaisuus ja arvot -telttarastilla nuoret kuuntelivat väittämiä nauhoitteelta ja äänestivät, ovatko he samaa vai eri mieltä. Kunkin väittämän välissä oli noin 8–10 sekunnin pituinen tauko, jonka aikana nuoret nostivat äänestyslippunsa ylös ja äänestystulos videoitiin tulosten tallentamiseksi. Väittämät liittyivät kysymysteemoihin

- Mikä saa sinut ajattelemaan omaa tulevaisuuttasi?
- Voiko tulevaisuuteen vaikuttaa? Mitä mieltä olet omasta ja Suomen tulevaisuudesta?
- Mitä ovat toimeentuloon, asumiseen ja elämäntapaan liittyvät unelmasi?

Vastausten perusteella koulutukseen ja uraan liittyvät asiat sekä perhe, lähisukulaiset ja ystävät saavat erityisesti nuoret ajattelemaan omaa tulevaisuuttaan (kuvio 2). Myös omaan terveyteen ja rahaan liittyvät asiat saavat nuoret pohtimaan tulevaisuuttaan. Selvästi vähiten tulevaisuuspohtintoja herättää nuorten keskuudessa harrastukset. Valtaosa nuorista ilmoittaa ajattelevansa omaa tulevaisuuttaan ja tytöt näyttävät ajattelevan tulevaisuuttaan keskimääräistä enemmän kuin pojat (kuvio 3). Pojista 18 % vastasi, ettei ajattele tulevaisuuttaan. Tämä eroaa selvästi tyttöjen vastauksista, sillä vain neljä prosenttia työistä vastasi, ettei ajattele tulevaisuuttaan. Eniten ”En ajattele tulevaisuuttani”-vastauksia antoivat ammatillisen oppilaitoksen sekä joustavan perusopetuksen ryhmän oppilaat.

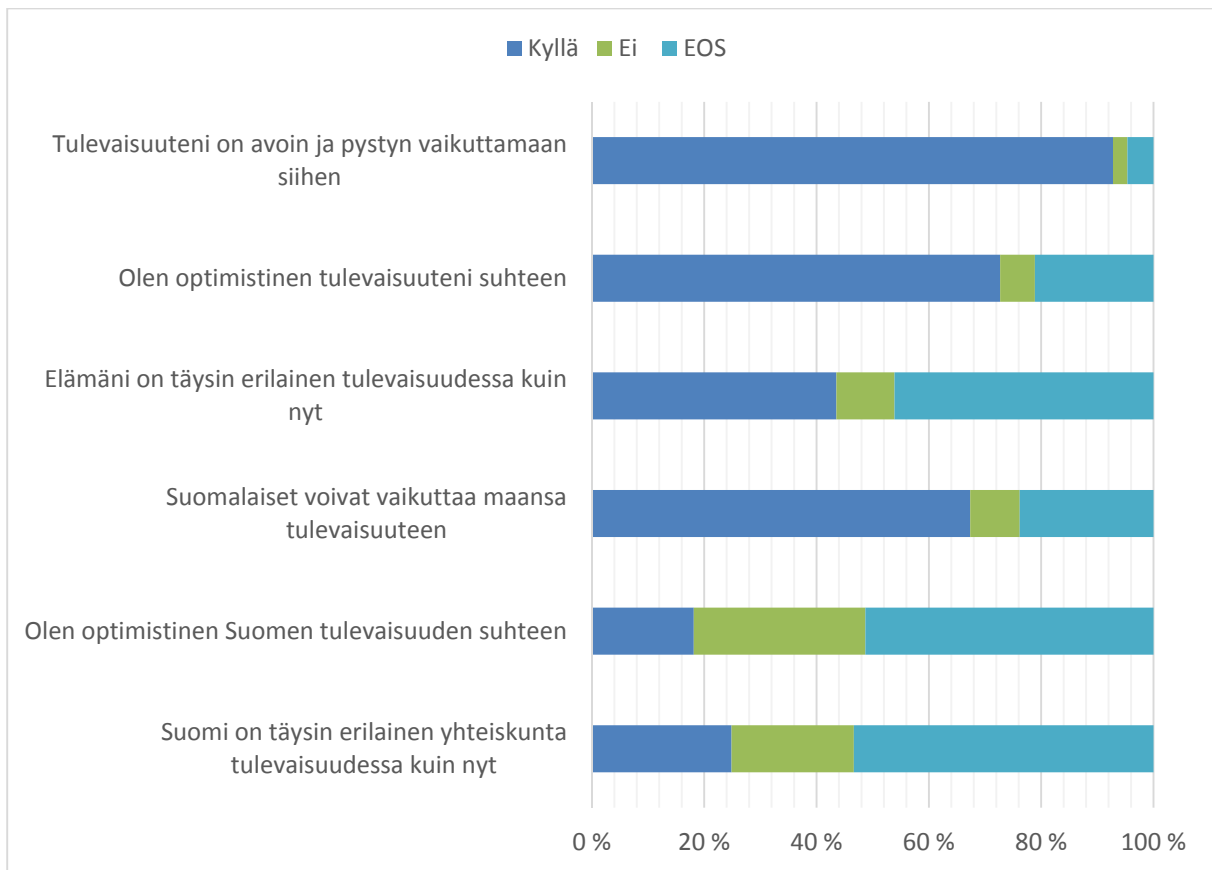

Kuvio 2. Tulevaisuuspohtintoja herättävät asiat leiriosallistujien keskuudessa.

Kuvio 3. Tulevaisuuspohtintoja herättävät asiat sukupuolen mukaan.

Oman ja Suomen tulevaisuuden arvioissa vastauksista nousee selvästi esiin kahtiajakoisuus tulevaisuudenkuviiin liittyen. Omaan tulevaisuuteen liittyvät tulevaisuudenkuvat ovat yleensä positiivisia, kun taas Suomen tulevaisuuteen liittyvät tulevaisuudenkuvat ovat melko negatiivisia (kuvio 4). Nuorista runsas 90 % näkee, että omaan tulevaisuuteen voi vaikuttaa. Tämä viittaa siihen, että nuorten mielestä heidän elämänsä on omilla käsillä ja he voivat vaikuttaa henkilökohtaiseen tulevaisuuteensa. Sen sijaan pienempi vastaajaryhmä (67 %) kokee, että suomalaiset voivat vaikuttaa maansa tulevaisuuteen.

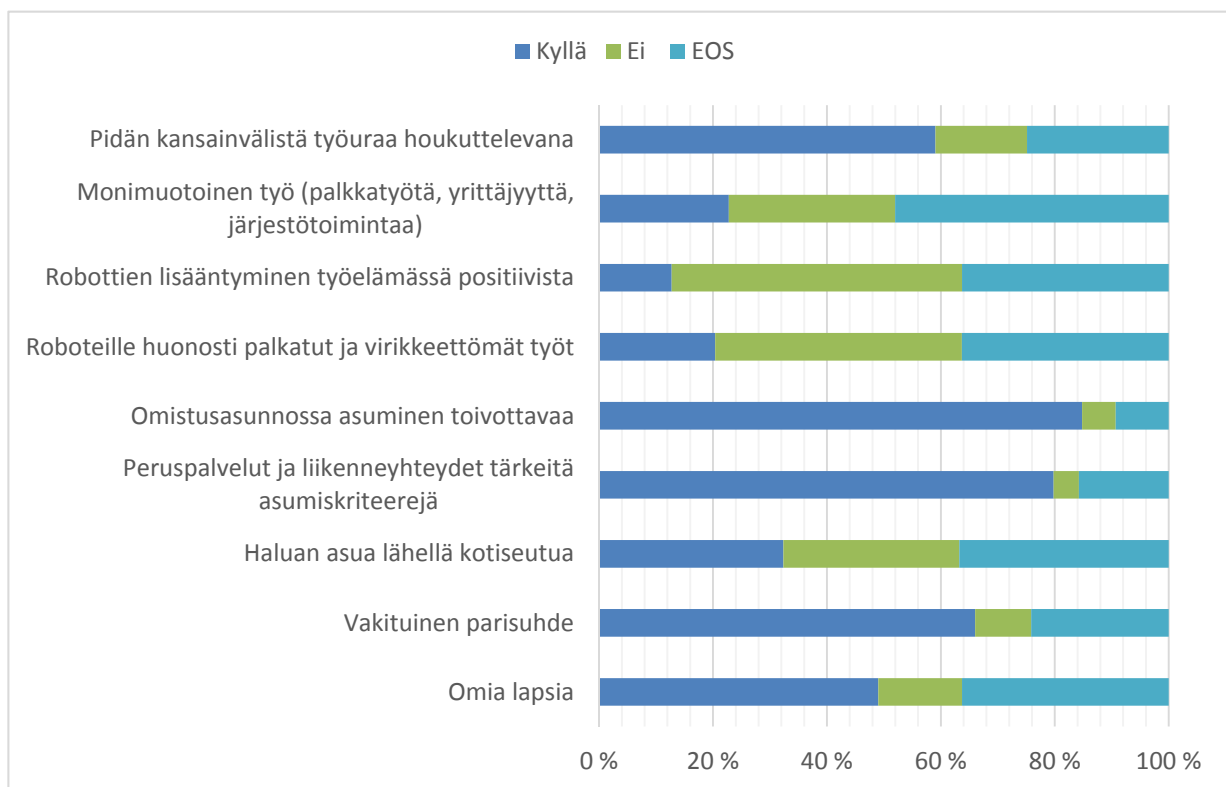
Kuvio 4. Leiriosallistujien arviot omasta ja Suomen tulevaisuudesta.

Erityisen selvästi kahtiajako näkyy tulevaisuuden optimismin suhteen (kuvio 4). Kolme neljästä suhtautuu optimistisesti omaan tulevaisuuteensa, mutta vain 18 % suhtautuu Suomen tulevaisuuteen optimistisesti. Vastaavanlainen ero oli Rubinin (2000) mukaan havaittavissa myös vuosina 1994–1995 toteutetussa Nuorten tulevaisuuskuva -tutkimuksessa, jossa henkilökohtainen tulevaisuus nähtiin positiivisempänä kuin tulevaisuus laajemmassa kontekstissa. Rubin arvelee, että henkilökohtaiset tulevaisuuskuvat kantautuvat toiveista ja unelmista, kun taas omasta elämästä kauempana olevat asiat herättävät uhkaa ja pelkoa, mikä synnyttää negatiivisia tulevaisuuskuvia.

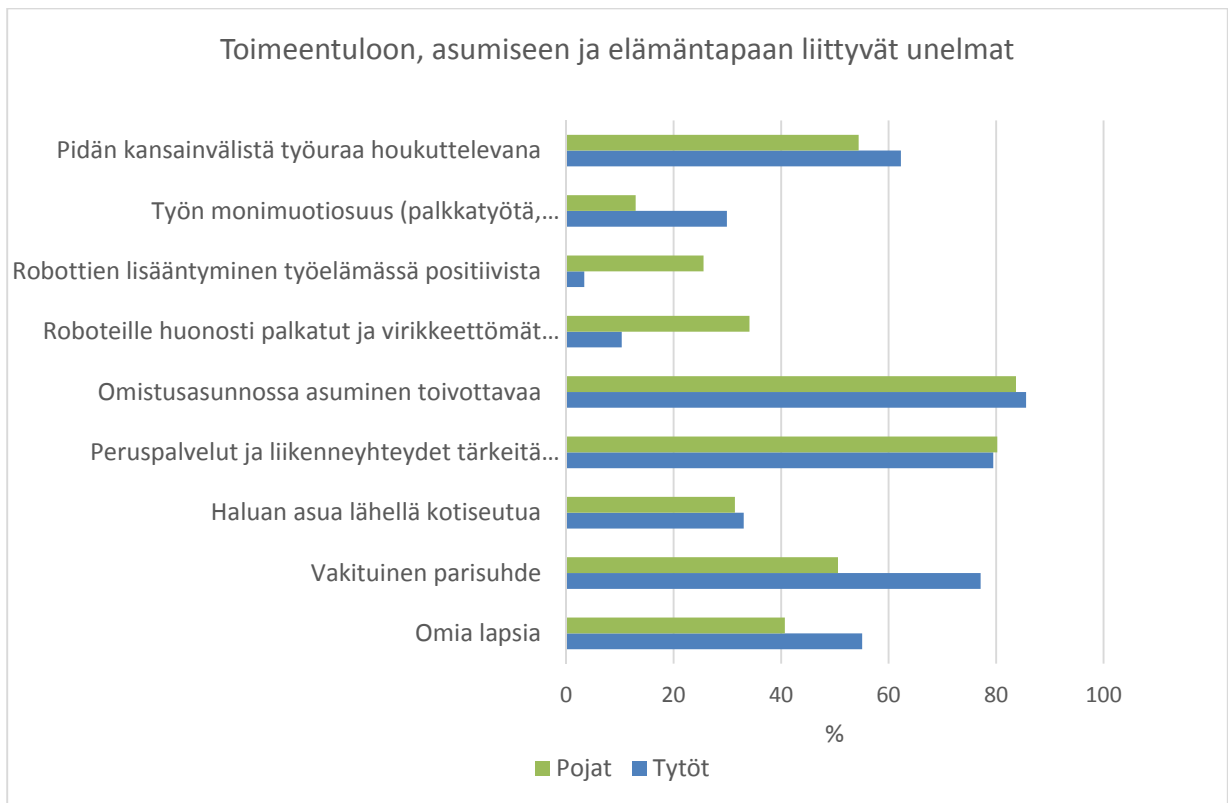
Negatiivisen suhtautumisen osalta täytyy ottaa huomioon myös se, että sekä 1994–1995 toteutetun tulevaisuuskuvatutkimuksen vastaukset että tulevaisuusleireiltä vuosina 2015–2016 kerätyt vastaukset on kerätty aikana, jolloin nuoret ovat eläneet taloudellista laskukautta tai lama-aikaa. Epävakaata taloudellista tilannetta saattaa vaikuttaa nuorten negatiivisiin näkemyksiin suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuudesta. Kuvio 4 nähdään, että kovin suureen muutokseen nuoret eivät usko henkilökohtaisella tai suomalaisen yhteiskunnan tasolla. Tosin henkilökohtaisella tasolla elämän nähdään muuttuvan yleisemmin kuin suomalaisen yhteiskunnan tasolla, sillä noin 40 % arvelee oman elämänsä olevan täysin erilainen tulevaisuudessa kuin nyt, mutta vain reilu 20 % uskoo Suomen olevan täysin erilainen yhteiskunta tulevaisuudessa kuin nyt.

Suomen tulevaisuuteen optimistisimmin suhtautuvat kansanopistossa opiskelevat ja negatiivisimmin joustavassa perusopetuksessa opiskelevat nuoret, joista yksikään ei ole optimistinen Suomen tulevaisuuden suhteen. Työttömyys on yksi huolenaiheista nuorten keskuudessa ja kaikista nuorista vain reilu 10 % arvioi työttömyyden vähentyvän tulevaisuudessa. Toisin sanoen tulevaisuusleireille osallistuneilta nuorilta puuttuu uskoa siihen, että tulevaisuudessa suurimmalla osalla suomalaisista on mahdollisuus työhön ja yhteiskuntamme olisi kyennyt ratkaisemaan työttömyyteen liittyviä ongelmia. Vesi- ja ruokakriisien aiheuttaman pakolaisuudenkin nähdään kasvavan. Globaalista näkökulmasta tarkasteltuna nuoret ajattelevat, että heidän kulutustottumuksissaan näkyy tulevaisuudessa halu vaikuttaa ilmastonmuutokseen ja pojat uskoivat tähän tyttöjä vahvemmin.

Yli puolet vastaajista pitää kansainvälistä työuraa houkuttelevana, kun taas monimuotoisesta työurasta haaveilee vain vajaa neljännes vastaajista (kuvio 5). Tyttöjen ja poikien vastauksia vertailtaessa käy ilmi (kuvio 6), että erityisesti tytöt pitävät kansainvälistä työuraa sekä monimuotoista työtä haaveenaan. Helsingissä sijaitsevassa Stadin ammattiopistossa kaikki vastaajat pitävät kansainvälistä työuraa houkuttelevana, kun taas esimerkiksi Espoossa sijaitsevasta Omnian ammattiopistosta ei saatu samankaltaisia tuloksia. Suuri osa Stadin osallistujanuorista opiskeli leirien aikaan vaatetus- ja tekstiilipuolella, joten koulutuslinja voi olla yksi selittävä tekijä kansainvälisen uran houkuttelevuuteen. On mahdollista, että nuoret kokevat Suomen tarjoamat oman alan työmahdollisuudet heikoiksi ja haluavat siksi suuntautua ulkomaille. Vähiten houkuttelevana kansainvälisen työuran näkevät ranualaiset opiskelijat sekä joustavan peruskoulutuksen pojat.

Kuvio 5. Leiriosallistujien toimeentuloon, asumiseen ja elämäntapaan liittyvät unelmat.

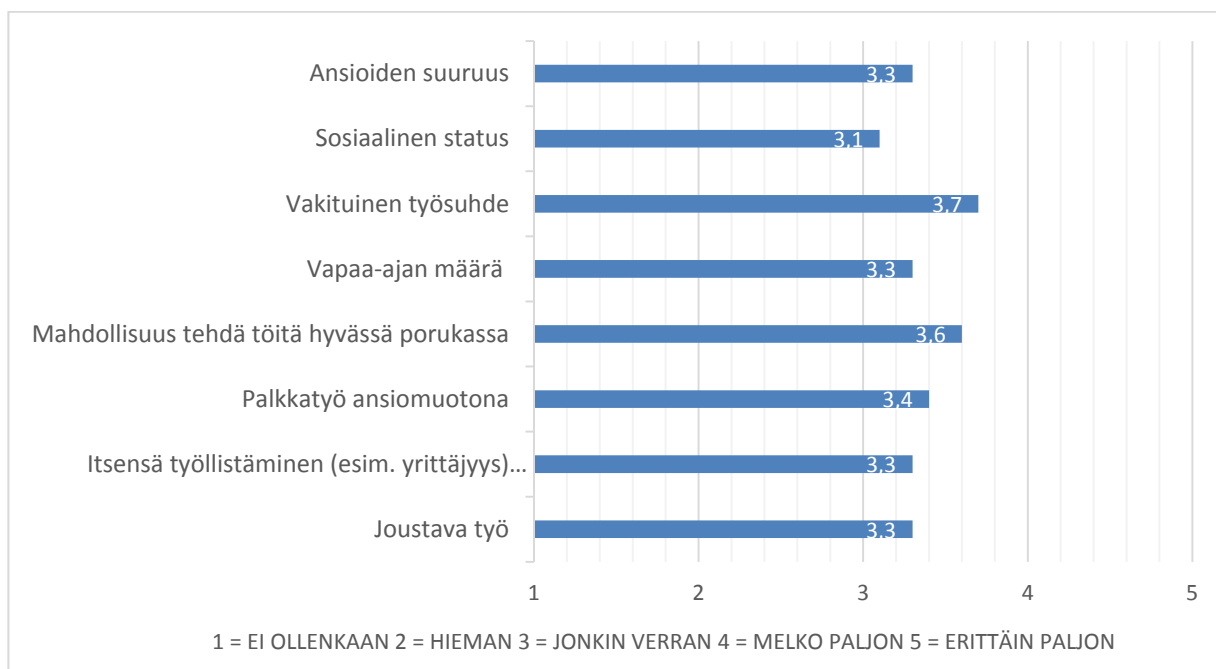
Kuvio 6. Toimeentulon, asumisen ja elämäntavan unelmat sukupuolen mukaan.

Kuviosta 5 nähdään, että noin puolet nuorista haaveilee tässä vaiheessa omista lapsista ja reilut 2/3 unelmoi vakituisesta parisuhteesta. Robotisaatiota ei ajatella nuorten keskuudessa kovin positiivisena tulevaisuuden kehityksenä (kuvio 5). Eryteisesti tytöt suhtautuvat robotisaatioon negatiivisesti, kun vain kolme prosenttia tytöistä pitää robotisaatiota positiivisena kehityssuuntana ja 10 % tytöistä ajattelee, että huonosti palkattu mekaaninen työ olisi hyvä antaa robottien tehtäväksi. Pojat suhtautuvat tyttöjä positiivisemmin työelämän robotisaatioon, joskin myös he pitävät sitä keskimäärin ei-toivottavana kehityssuuntana. Osa vastaajista keskusteli tulevaisuusleirillä robotisaatiosta ja he pitivät uhkaavana asiana sitä mahdollisuutta, että robotit vievät työt suomalaisesta yhteiskunnasta. Näiden nuorten mielestä kaikenlainen työ on arvokasta ja työttömyyden lisääntyminen nähtiin todennäköisenä robotisaation seurauksena.

Aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että huomattava osa nuorista toivoisi asuvansa tulevaisuudessa lähellä nykyistä kotipaikkaansa tai lähellä lapsuutensa kotiseutua (Ilmonen, Hirvonen & Manninen 2005; Kupari 2011; Myllyniemi 2007; Pöyliö & Suopajarvi 2005). Tutkimusten mukaan näyttää siltä, että asuinpaikkakunta ja se, minkä kokoisesta asuinympäristöstä on kotoisin, vaikuttaa myös nuorten tulevaisuuden asumismieltymyksiin. Noin kolmasosa tulevaisuusleireille osallistuneista nuorista haluaa asua tulevaisuudessa lähellä kotiseutua ja 85 % nuorista haaveilee omistusasunnosta (kuvio 5). Tärkeänä asumisen valintakriteerinä pidetään myös hyviä peruspalveluja ja liikenneyhteyksiä. Leiritulosten asumiseen liittyvissä unelmissa ei ole merkittäviä sukupuoleen liittyviä eroavaisuuksia.

4.2 Työelämä vuonna 2035

Työelämäsimulaation teki yhteensä 200 nuorta. Simulaation jälkeen nuoret täyttivät lyhyen kyselylomakkeen, jossa kysyttiin eri tekijöiden vaikutusta vastaajan päätöksentekoon simulaatiota tehdessä. Kysytyjä tekijöitä oli seitsemän: ansioiden suuruus, sosiaalinen status, työsuhteen vakituisuus, vapaa-ajan määrä, työilmapiiri, eri ansiomuodot sekä joustava työ (kuvio 7). Lisäksi lomakkeessa kysyttiin avoin kysymys, jossa nuoria pyydettiin kuvailemaan lyhyesti unelmatyönsä sisältö vuonna 2035. Kuviossa 7 näkyy lomakkeen täyttäneiden nuorten vastaukset siitä, kuinka paljon eri tekijät vaikuttivat heidän päätöksentekoon simulaatiota tehdessä asteikolla 1 ei ollenkaan ja 5 erittäin paljon. Hajonta eri tekijöiden välillä on hyvin marginaalista, sillä kaikki tekijät sijoittuivat välille 3,3–3,7. Aineiston perusteella voidaan sanoa, että oikeastaan kaikki tekijät vaikuttavat yhtä paljon nuorten päätöksentekoon simulaatiossa. Ainoastaan vakituinen työsuhde (3,7) ja mahdollisuus tehdä töitä hyvässä porukassa (3,6) ovat hivenen muita tekijöitä vaikuttavampia.

Kuvio 7. Simulaatiossa päätöksentekoon vaikuttaneet tekijät (127 vastausta).

Vakituinen työsuhde on pitänyt nuorten vastauksissa pintansa vaikuttavana tekijänä päätöksenteossa. Voidaan ajatella, että vakituinen työsuhde koetaan turvalliseksi ja pysyväksi vaihtoehdoksi, joka tarjoaa säännöllisen toimeentulon ja raamit tulevaisuuden rakentamiselle. Vaikka julkisuudessa käydään keskustelua työsuhteiden pirstaloitumisesta ja pätkätöiden lisääntymisestä, niin vallitsevan keskustelun ja realistisen tilanteen välillä on eroa. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen (2016) mukaan määräaikaisten työsuhteiden prosentuaalinen osuus kaiken ikäisistä palkansaajista vuosina 1997–2015 on laskenut 18,3 prosentista 15,4 prosenttiin. Sama laskusuhdanteen ilmiö on havaittavissa myös 15–24-vuotiaiden nuorten keskuudessa aikavälillä 1997–2012 (Myllyniemi 2013).

Itsensä työllistäminen, kuten yrittäjyys ansiomuotona on vaikuttanut yhtä paljon (3,3) nuorten päätöksentekoon simulaatiossa kuin lähes kaikki muutkin tekijät. On vaikea päätellä, onko kysymyksessä nuorten melko myönteinen suhtautuminen yrittäjyyteen vai aikomus itse ryhtyä tulevaisuudessa yrittäjäksi. Haanpään ja Tuppuraisen (2012) julkaiseman nuorten yrittäjyyteen paneutuvan tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että suurin osa suomalaisista nuorista suhtautuu yrittäjyyteen myönteisesti, vaikka he eivät itse välttämättä halua ryhtyä yrittäjäksi. Samaa aihepiiriä on tutkinut myös Paakkunainen (2007), jonka mukaan nuorten mielestä yrittäjämäiset ratkaisut ja pätkätyöt ovat tätä päivää ja vakituiset työt ovat mennyttä aikaa. Paakkunaisen mukaan hyvin harva tutkimuksen nuorista on kuitenkaan valmis itse ryhtymään heti yrittäjäksi. Kuhmosen ym. (2014) tekemässä tutkimuksessa puolestaan 18–30 -vuotiaista nuorista 74 % piti yrittäjyyttä epämiellyttävänä asiana ja vain 26 % miellyttävänä. Kyseisessä tutkimuksessa yrittäjyys merkitsi maaseutuyrittäjyyttä.

Kyselylomakkeen lopussa olevassa avoimessa kysymyksessä nuoria pyydettiin kuvailemaan lyhyesti unelmatyön sisältö vuonna 2035. Avoimet vastaukset luokiteltiin aineistolähtöisesti sopiviin merkityksiä kuvaaviin teemoihin, joista tehtiin sanapilvi (kuva 4) NVivo-ohjelmalla. Sanapilvessä teemat näkyvät sitä isommalla kirjasinkoolla, mitä useammin nuoret ovat ne vastauksissaan maininneet. Tulosten mukaan selvästi tärkein yksittäinen asia nuorten unelmatyössä vuonna 2035 on mielenkiintoinen työn sisältö. Myös esimerkiksi vuoden 2013 *Nuorisobarometrin* tulosten mukaan 15–29 -vuotiaista nuorista 80 % pitää työn sisältöä tärkeämpänä kuin palkkaa (Myllyniemi 2013). Lisäksi Pöyliö ja Suopajarvi (2005) ovat tunnistaneeet omassa tutkimuksessaan saman ilmiön, jossa työn mielenkiintoisuutta pidettiin nuorten keskuudessa tärkeimpänä asiana. Yksittäisistä ammattialoista vastauksissa mainittiin sosiaali- ja terveysala, IT-ala, ilmaisu- ja avaruusala, liikunnan ja urheilun ala, vaatetus- ja muotiala, kulttuuri- ja taideala sekä matkailu- ja ravitsemusala.

Kuva 4. Nuorten unelmatyön tärkeitä merkityksiä.

Muita selvästi merkittäviä asioita nuorten unelmatyössä ovat hyvät ansiot, hyvä työilmapiiri ja työn hyödyllisyys. Vastaukset ovat linjassa aiempien tutkimusten kanssa, joiden mukaan nuoret näkevät työn ja toimeentulon enemmän kiinnostavien sisältöjen ja henkilökohtaisen identiteetin rakentamisen valossa kuin niinkään elinkeinon hankkimisen pakkona. Muun muassa Myllyniemi (2013) on pohtinut tutkimuksessaan sitä mahdollisuutta, että nuorten vastaukset voivat olla ikäsidonnaisia ja iän karttuessa merkitykselliset seikat työelämässä saattavat muuttua toisiksi. Tuppurainen (2009) puolestaan tuo omassa tutkimuksessaan ilmi ajatuksen, jonka mukaan nimenomaan iän mukana mielenkiinto työn sisältöä kohtaan kasvaa.

4.3 Asumisen unelma vuonna 2050

Asumisen unelma -rastin suoritti yhteensä 207 nuorta, joiden vastaukset luokiteltiin miellekartan viiden teeman (millainen, sijainti, teknologia, ketä ja mitä) mukaisesti. Asuntoa ja ympäristöä kuvailevista nuorten unelmista nousee esiin erityisesti omakotitalossa asuminen (kuva 5). Aineiston perusteella nuoret unelmoivat lisäksi siitä, että asunto on viihtyisä ja se sijaitsee rauhallisessa ympäristössä sekä lähellä luontoa. Toisaalta jotkut nuoret unelmoivat myös kerrostaloasumisesta sekä suuresta ja nykyaikaisesta asunnosta. Kuvasta 5 nähdään myös, että sijainnin osalta nuoria puhuttelee selvästi eniten vesistön läheisyys, joka voi viitata sekä kaupunkimaiseen että maaseutumaiseen sijaintiin. Kodin sijainnissa nuoret pitävät erityisen tärkeänä lisäksi viheralueita, kaupunkia sekä palveluiden ja kaupungin

läheisyyttä. Kaupunkielämän vastakohtina nuorten keskuudessa suosittuja sijainteja ovat myös maaseutumaiset alueet ja omakotitaloalueet sekä muista sijainnin kuvailuista selvästi poikkeava aurinkoisilla kaukomailla asuminen.

Kuva 5. Millaisessa asunnossa ja ympäristössä nuoret unelmoivat asuvansa.

Aiemman tutkimuksen mukaan nuoret kokevat asuinpaikan turvallisuuden, luonnonläheisyyden, ympäristön kauneuden, rauhallisuuden, siisteyden, meluttomuuden ja saasteettomuuden positiivisina ja tärkeinä asioina (Kupari 2011; Lähteenmaa 2006; Myllyniemi 2007; Pöyliö & Suopajarvi 2005). Kuparin (2011) mukaan turvallisuus ja luonnonläheisyys ovat nuorille kaikkein tärkeimpiä asioita, ja luonnolla voidaan tarkoittaa myös kaupungin puistoa tai ulkoilualuetta. Vaikka maaseudun ympäristö, luonnonläheisyys ja rauhallisuus kiehtovat nuoria, he ajattelevat myös maalla asumisen rajallisia mahdollisuuksia ja haasteita (mm. Jukarainen & Tuhtunen 2004). Myös tulevaisuusleireillä nuorten mielipiteet jakautuvat kodin sijainnin osalta kaupunkiasumisen ja sitä rauhallisemman sijainnin välillä. Nuorten unelmien toteuttamiseksi kaavoituspäätöksissä tulisi huomioida sekä kaupunkien palveluiden helppo saatavuus ja urbaani luonto että asumisen rauhallisuus ja luonnonläheisyys esimerkiksi viihtyisien omakotitaloalueiden muodossa.

Talojen ja asuinympäristön teknologisia elementtejä kysyttäessä nuorten vastaukset liittyvät selvästi eniten ekologiaan energiatarvikkeisiin ja kehittyneeseen teknologiaan. Näiden jälkeen aineistosta nousee esiin muun muassa ympäristöstävällisyys, robotit, viihdeteknologia ja kotiautomaatio. Jotkut nuoret unelmoivat myös nykyhetken kaltaisista ja perinteisistä teknologia- sekä liikennetarvikkeista. Nuorten vastauksissa erityistä on se, kuinka paljon niissä painottuvat ekologiset energiatarvikkeet ja

ympäristöystävällisyys kokonaisuudessaan, kuten aurinkopaneelien monipuolinen soveltaminen ja muiden uusiutuvien energiavarojen käyttö, kierrätysasiat, ekorakentaminen ja energiatehokkuus. Osa nuorten mainitsemista teknologisista sovelluksista voi olla vuonna 2050 jo vanhentuneita, mutta nuorten selvä viesti on, että teknologian tulee kehittyä ja samalla keskittyä ympäristön, ihmisten ja tulevaisuuden kannalta oikeanlaisiin elämää ylläpitäviin ratkaisuihin.

Tulevaisuusleireillä olleet nuoret ovat siis erittäin ympäristötietoisia ja haluavat, että heidän tulevaisuutensa maailma rakentuu ekologisesti tuotettujen energiaratkaisujen varaan. Tulokset voivat heijastaa ympäristöasioista käytävää yleistä keskustelua esimerkiksi oppilaitoksissa, kotona ja mediassa, mutta aineistossa esiintyvän ympäristötietoisuuden merkittävyyden perusteella nuoret todennäköisesti kuvailevat nimenomaan omaa unelmatulevaisuuttaan. Nuoret olisivat voineet keskittyä vastauksissaan vaikkapa viihdeteknologiaan, robotiikkaan ja muihin teknologian osa-alueisiin, mutta suurin osa vastaajista otti kantaa siihen, minkälaisia energiaratkaisuja taloissa ja asuinympäristössä sovelletaan. Aiemman tutkimuksen mukaan nuoret puhuvat esimerkiksi ekologisesta kulutuksesta, mutta myös helppous, edullisuus ja vaivattomuus ovat nuorten toiveissa ja siksi ekologiset elämäntavat voivat jäädä enemmänkin puheen tasolle (Autio & Paju 2005; Autio & Wilska 2003; Tuppurainen 2009). Toisaalta jos teknologia kehittyy leireillä olleiden nuorten toivomalla tavalla, niin todennäköisesti samalla edistytään myös käyttökokemuksissa esimerkiksi kotiautomaation avulla ja hinnoittelukin määrittyy markkinoiden kilpailutilanteen mukaan.

Asumisen unelma -rastilla tehtävänä olleiden miellekarttojen mitä-osiossa kysyttiin, mitä asunnossa ja pihapiirissä nuorten unelmissa tehdään. Eniten nuoria kiinnostavat rentoutuminen ja ruokailu, mutta suosittuja teemoja vastauksissa ovat myös kuntoilu ja ulkoilu, uiminen, joukkuepelit, onnellisuus, arki ja sosiaalisuus (kuva 6). Näiden lisäksi nuorille tärkeitä ovat myös yhteisöllinen toiminta, juhliminen ja mediakulutus. Asunnon ja pihapiirin puuhat ovat siis nuorten unelmissa hyvin monipuolisia ja vastaukset ovat melko tavanomaisia aktiviteetteja ja asioita nykypäivän suomalaisten asunnoissa sekä pihapiireissä. Silmiinpistävää kuitenkin on, että jostain syystä vastauksissa ei mainita lainkaan musiikkia tai lukemista. Jos kuntoilua, uimista ja joukkuepelejä tarkastellaan kokonaisuutena, niin liikuntaan ja urheilemiseen liittyviä vastauksia on eniten rentoutumisen ohella. Vaikka tehtävänannossa pyydettiin nuoria pohtimaan asumistaan vuonna 2050, aineistossa saattaa esiintyä ajoittaisia vaikeuksia hahmottaa oikeaa aikajännettä. Esimerkiksi rentoutumisen teemassa vastaus ”vietetään eläkepäiviä” on vuosilukuun verraten melko aikaista tai erään nuoren ajatus lukion käymisestä voi sijoittua paljon lähemmäs tulevaisuuteen. Toisaalta joistakin ammateista jäädään keskimääräistä aikaisemmin eläkkeelle, kuten Puolustusvoimista tai monesta ammattiurheilun lajista ja aikuisiän opiskeluaiheetkin ovat täysin mahdollisia.

Kuva 6. Ketä ja mitä nuorten unelmatulevaisuuteen sisältyy.

Kuvasta 6 nähdään myös, että leiriläisten tulevaisuudenkuviissa on useimmin läsnä puoliso, lemmikit, perhe, lapset, naapurusto ja kaverit, mutta jotkut haluavat asua myös yksin. Monissa mieliekartan piirustuksissa kuvataan naista, miestä ja lapsia, mutta joissakin vastauksissa taas kirjoitetaan pelkästään ”perhe”. Käsitteet kuten perhe, puoliso ja lapset eroteltiin aineiston analyysissa toisistaan nuorten vastausten mukaisesti. Vastaukset ovat melko perinteisiä kuvauksia perhe-elämästä lemmikkien kera. Tulevaisuus ja arvot -leirirastin tulosten perusteella noin puolet nuorista haaveilee omista lapsista ja yli 2/3 vakituisesta parisuhteesta, minkä kanssa tämän rastin tulokset ovat kutakuinkin linjassa. On mahdollista, että ajan saatossa kavereiden merkitys nuorten elämässä hieman pienenee, mutta ainakin nuoruuden ikävaiheessa leiriosallistujat pitävät kavereita selvästi suuressa arvossa. Nuoret myös unelmoivat tulevaisuuden asuinalueen monipuolisesta ja eloisasta naapurustosta, mikä viestii ehkä yhteisöllisyyden tunteen tai yhteisöllisen toiminnan tavoittelusta. Yksin asumisesta unelmoivat nuoret ovat tässä aineistossa selvästi vähemmistössä, vaikka heitäkin on useita.

Vastauksissa on syytä ottaa huomioon, että suurin osa kyseisen ikäryhmän nuorista asuu vielä kotona vanhempiansa ja mahdollisten sisarusten kanssa. On luonnollista, että nykyinen elämämpiiri ja sen asenteet vaikuttavat nuoren omiin käsityksiin ja odotuksiin tulevaisuudesta. Nuorten tulevaisuuskuvia koskevassa Sitran selvityksessä (Seppänen 2008) tulevaisuus ja työelämä nähdään nuorten keskuudessa hyvin nykyhetken kaltaisena ja omakotivaltaisena, sillä suuri osa haaveilee asumisesta omakotitalossa kotipaikkakunnallaan, maaseudulla tai kaupungin lähistöllä. Sitran selvityksen mukaan nuoret

haluavat puolison, kaksi lasta ja koiran, vanhemmat lähipiiriin sekä vaatimattoman työpaikan. Yllä esitettyjen tutkimustulosten perusteella myös tulevaisuusleireille osallistuneet nuoret unelmoivat hyvin samankaltaisesta tulevaisuudesta mutta sillä erotuksella, että työn tulisi olla mielenkiintoista ja hyväpalkkaista ja elinympäristössä kavereiden merkitys on suuri.

4.4 Itsenäisyyspäivän vietto vuonna 2067

Itsenäisyyspäivästä tehtiin yhteensä 206 nuorta, joiden vastaukset teemoiteltiin ja niistä muodostettiin sanapilvi aihealueissa: ympäristö, ruoka, mitä tehdään ja kenen kanssa (kuva 7). Tällä rastilla nuoret kuvailivat pelkästään itsenäisyyspäivän viettoon liittyviä asioita Suomi 100 -juhlavuoden kunniaksi eikä niinkään tulevaisuutensa vapaa-aikaa kokonaisuutena. Nuoret ajattelevat itsenäisyyspäivän juhlaa melko perinteikkäästi esimerkiksi ruuan suhteen. Monet nuoret haluavat viettää juhlaa perheen ja ystävien kanssa kotona, syödä ja juoda hyvin sekä katsoa televisiosta itsenäisyyspäivän juhlavastaanottoa tai elokuvaa Tuntematon sotilas.

Nuorten keskuudessa myös alkoholinkulutus kuuluu itsenäisyyspäivän viettoon, sillä monissa vastauksissa mainitaan olut, erilaiset viinit, koktailit ja väkevät viinat. Tutkimusten mukaan nuorten humalajuominen on selvästi vähentynyt vuosittuuden vaihteen jälkeen ja humalajuomisen aloitusikä on siirtynyt viime vuosina aiempaa myöhemmäksi (Raitasalo, Huhtanen & Miekka 2015). Leireille osallistuneet nuoret voivat tässä yhteydessä tarkoittaa alkoholista puhuessaan lähinnä ruokajuomana käytettäviä juomia tai yleensä juhlan kunniaksi nostettavaa maljaa laajemman alkoholikulutuksen sijaan.

Kuva 7. Itsenäisyyspäivän viettoon liittyviä merkityksiä.

Ruokaan liittyy myös perinteisestä poikkeavia ajatuksia. Tulevaisuuden visioista löytyy muun muassa maininnat ”syömme gmo kanaa” (geenimuunneltua kanaa) ja ”healthywater”. Jälkimmäisen maininta liittyy sellaisen ryhmän tulevaisuuden kuvaukseen, jossa he kuvittelevat vanhuksina juhlivansa itsenäisyyspäivää Marttojen kerhotalolla purkkisosetta ja mansikkasoppaa syöden, ja muistelevat samalla vanhoja, hyviä aikoja. Ruokateknologian teema sisältää myös erään ryhmän ajatuksen elintarvikkeiden säännöstelystä, kun heidän ateriansa vuonna 2067 on ”valtion antama säännösten mukainen juhla-annos, johon sisältyy 1 olut, 200 g karjalanpaistia, 50 g suklaata, 150 g vaniljajäätelöä ja 150 mg:n ilopilleri”. Tämä mielikuvituksella irrotteleva ryhmä haluaisi päästä juhlapäivänä myös kättelemään Keisari Niinistö II:sta ja viettää osan juhlapäivästä virtuaalisilla Linnan juhlilla.

4.5 Tulevaisuuskuvien muotoilu

Aineiston analyysiin pohjautuen tulevaisuuskuvien rakentamisen lähtökohdaksi otettiin tulevaisuuden asumisen sijainti. Tutkijat nostivat aineistosta esiin kuusi erilaista vaihtoehtoa asumisen sijainnille, joiden ympärille koottiin asumiseen, elämäntapaan ja toimeentuloon liittyviä elementtejä. Tulevaisuuskuvissa yhdistellään erilaisia elementtejä, joiden pohjalta oli mahdollista laatia myönteisiä kuvauksia tulevaisuudesta. Jokainen tässä alla esiteltävistä tulevaisuuskuvateksteistä on pituudeltaan keskimäärin 10–13 virkettä ja rakentuu seuraavista kymmenestä elementistä: työn sisältö, työn muoto, työn merkityksellisyys, asumisen sijainti alueellisesti, asunto ja sen miljö, teknologian käyttö tai esiintyminen, vapaa-aika, suhde omaan tilaan, väljyyteen ja yksityisyyteen, luonto sekä kestävyys ja ekologisuus. Tulevaisuusleirien aineistoon perustuvia tulevaisuuskuvien elementtejä on tutkijoiden toimesta terävöitetty ja rikastettu, jotta kukin kuvaus muodostaa monipuolisen kokonaisuuden.

TULEVAISUUSKUVA 1: MUKAVASTI YTIMESSÄ

Asetin jo nuorena selvät tavoitteet elämälleni: halusin ison asunnon kaupungin hyvältä alueelta ja kunnolliset ansiot, jotta voin elää haluamallani tavalla. En ole epäröinyt ottaa haasteita vastaan, vaan olen edennyt urapolullani askel kerrallaan ison yrityksen toimitusjohtajaksi sekä perustanut oman menestyvän yrityksen ja näin saavuttanut nykyisen hyvän taloudellisen ja sosiaalisen asemani. Kuulun niihin, joiden mielestä huonosti palkatut työt kannattaa antaa roboteille ja kehittää ihmisille uudenlaisia töitä. Asumme mukavasti kaupungin ydinkeskustassa ja annan arvoa sille, että kodistamme on lyhyt matka kaikkiin kaupungin tapahtumiin ja elämyksiin. Käytän mielelläni rahaa palveluihin ja kotonamme työskenteleekin taloudenhoitaja. Vähäisellä vapaa-ajallani rentoudun perheen ja ystävien seurassa. Yhdessäolon lisäksi nautin erityisesti ruoanlaitosta ja lemmikkimme hemmottelusta. Lomilla vaihdan maisemaa: vuokraan luksushuvilan ulkomailta tai lennän jonnekin kaukomaille. Matkoilta tuon usein tullessani viihdeteknologian viimeisimpiä uutuuksia kokeiltavaksi.

TULEVAISUUSKUVA 2: TILAVASTI RANTATONTILLA

Tulevaisuudessa asun kätevä ajomatkan päässä tarvitsemistani palveluista ja harrastusmahdollisuuksista. Minulla ja perheelläni on iso omakotitalo rantatontilla, jolla on paljon tilaa ulkona olemiseen ja puuhailuun. Erilaisia lemmikkejäkin on vuosien varrella ollut vaikka kuinka monta. Kodissani on paljon elämää helpottavaa teknologiaa, kuten siivous- ja puutarhabotit sekä älykkäitä kodinkoneita ja energiaratkaisuja. Viihdyn perheen ja lemmikkien kanssa hyvin kotona oleillen, sillä sieltä löytyy kattava viihde ja pelikeskus sekä kaikki muu tarvittava. Ystäviä ja sukulaisiakin on mukava kutsua aina välillä kylään. Työmatkoihin ja koko perheen harrastuskuljetuksiin kuluu melko paljon aikaa, mutta se on osa elämää ja itseohjautuva auto helpottaa matkantekoa. Toisaalta työpaikalle ei tarvitse ajaa joka päivä, sillä pystyn vaikuttamaan suuresti siihen missä, milloin ja kuinka paljon teen töitä. Hyvä pohjakoulutus ja vuosien varrella hankittu lisäosaaminen ovat pitäneet minut samoissa hommissa jo pitkään. Vaikka nykyään minunkin alallani vain tulos ratkaisee, niin vankalla kokemuksella voi saada varsin mukavan toimeentulon.

TULEVAISUUSKUVA 3: YKSITYISESSÄ YHTEISÖSSÄ

Pyrin rentoon ja rauhalliseen elämänmenoon yhteiskunnan oravanpyörän ulkopuolella. Olen tyytyväinen vaatimattomaan elämään, sillä aito onnellisuus kumpuaa ihmisen sisältä eikä ulkoisista tekijöistä. Vaikka viihdyn paljon yksin, niin yhteisöllinen elämäntapa kavereiden sekä naapureiden kanssa toimii hyvin ja me esimerkiksi tuotamme ravintomme mahdollisimman pitkälle itsenäisesti. Asuinalueemme on turvallinen ja viihtyisä: ihmisten suvaitsevaisuus on yksi yhteiselon kantavista ohjenuorista. Haluan, että arjessani on paljon vapaa-aikaa ja yksi syrjäisessä saarella asumisen hienouksista on erilaisten vesiturheilulajien helppo harrastaminen. Toisinaan täydennän toimeentuloani monikulttuurisella ja aina jollakin tavalla hyödyllisellä työllä. Työssä tärkeintä ei ole palkan suuruus vaan ihmisten välinen vuorovaikutus ja hyvä työilmapiiri. Yksinkertaisen ja pienen kotini katolla kiiltelevät aurinkopaneelit ja se on suunniteltu muutenkin hyvin käytännölliseksi ja energiatehokkaaksi. Teknologian läsnäolo arjessa ei ole minulle lainkaan välttämätöntä mutta panostan ympäristöystävällisiin ja ekologisesti kestäviin ratkaisuihin, joissa hyvin toimiva ja kehittynyt teknologia on hyödyksi.

TULEVAISUUSKUVA 4: HARMONISESTI MAASEUDULLA

Asun puolisoni ja yhteisten lastemme kanssa suuressa omakotitalossa maaseudulla, lapsuuteni kotiseudun lähetyvillä. Elämä luonnon keskellä ja vesistön äärellä huokuu rauhallisuutta ja turvallisuutta, joita myös pihapiirimme lemmikit edistävät. Taloudellinen toimeentuloni perustuu monipuolisiin työtehtäviin: voin työllistää itseni pienessä yrityksessä, pitää yllä verkkokauppaa tai vaikka viljellä maata. Työni on konkreettista ja tunne työn hyödyllisyydestä on minulle tärkeää. Kohtuulliset palkkatulot riittävät hyvin ylläpitämään perheemme perinteisiä arvoja noudattavaa elämäntapaa. Rentoudun kuntoillen ja ulkoillen luonnossa, ja erityisesti uiminen on mieluisa koko perheen harrastus. Saamme kotieläimistämme ja pienimuotoisesta viljelystä ravintoa perheemme tarpeisiin ja kunnioitankin syvästi luontoa sekä kaikkia sen antimia. Ekologista kestävyyttä painottava ajatteluni ilmenee esimerkiksi aktiivisessa kierrätyksessä, energiansäästössä ja uusiutuvien luonnonvarojen käytössä.

TULEVAISUUSKUVA 5: METROPOLIN PYÖRTEISSÄ

Vuosien kuluessa olen huomannut, että kaupungin sykkeessä asuminen sopii minulle. Pidän siitä, että pääsen liikkumaan helposti paikasta toiseen ja palvelut ovat lähellä. Asunnon omistaminen ei ole minusta välttämätöntä ja tällä hetkellä asun melko pienessä mutta käytännöllisessä vuokra-asunnossa, kerrostalon ylimmässä kerroksessa. Ikkunoista avautuu näköala yli keskustan ja puistojen puut tekevät maisemasta vehreän, vaikka keskustassa ollaankin. Vaikka asun tällä hetkellä yksin, en ole yksinäinen, sillä vapaa-aika kuluu ystävien kanssa erilaisissa tapahtumissa ja illanistujaisissa. Kokeilemme porukalla myös muun muassa uusia liikuntatrendejä. Seuraan mielenkiinnolla teknologian kehitystä enkä arastele ostaa kotiin uusimpia keksintöjä. Olen tyytyväinen siihen, että Suomessa yhdistetään korkeaa teknologiaa ja ympäristöystävällisiä ratkaisuja esimerkiksi liikenteessä. Nuorena unelmoin mielenkiintoisesta työstä, jossa olisi hyvä palkka ja mahdollisuus matkustaa. Olen saavuttanut unelmani aika hyvin. Teen työtä asiantuntijuutta vaativalla alalla ja olen tottunut päivittämään aina välillä osaamistani lisäkoulutuksella. Kansainvälisyys on osa työtäni ja viihdyn maailmalla. Olen tehnyt töitä useissa maailman metropoleissa, kuten Berliinissä ja Lontoossa ja työkeikkoja riittää edelleen eri puolilla maailmaa.

TULEVAISUUSKUVA 6: LEPOISAA LÄHIÖELÄMÄÄ

Asun tiiviillä pientaloalueella isomman keskuksen lähellä niin, että kotoani on hyvät liikenneyhteydet kaikkialle. Töihin, kauppaan ja harrastuksiin pääsee vaikka pyörällä. Naapurustoni asumis-, energia- ja ympäristöratkaisut ovat ekotehokkaita ja käytössä on sellaistaakin teknologiaa, jota ei parikymmentä vuotta sitten osattu vielä kuvitellakaan. Alueen asukkaat voivat vaikuttaa alueen ratkaisuihin ja uusia sovelluksia sekä ideoita voi kehittää kotiin ja ympäristöön vaikka yhdessä naapureiden kanssa. Kasvimaankin voi perustaa joko yhteismaalle tai omalle pihalle. Arjen kuntoilu- ja harrastuspaikkoihin pääsee kätevästi ja nyt suunnittelemme porukalla parin päivän retkeilyreissua, jossa luontoon tottumattomat kaupunkien kasvatit ja muualtakin tulleet pääsevät kokemaan upeita maisemia, luonnonrauhaa ja ulkona liikkumisen iloja. Työni on tällä iällä ja kokemuksella jo todella joustavaa ja päätän toisteni itsenäisesti. Teen töitä pääasiassa etätöinä kotoa käsin, kuten suurin osa naapureistanikin. Yksi tutuisistani on kirurgi, joka leikkaa potilaita ympäri maailmaa kotisohvaltaan robotteja ohjaten. Toisten kanssa

on kuitenkin kiva jutella ja saada uusia ideoita, niinpä käyn usein naapuruston yhteistoimistolla tai työpaikallani, joissa eri puolilta maailmaa olevista työkavereista on aina seuraa. Iän myötä työn sisällöstä on tullut koko ajan tärkeämpää kuin säännöllisistä tai suurista tuloista.

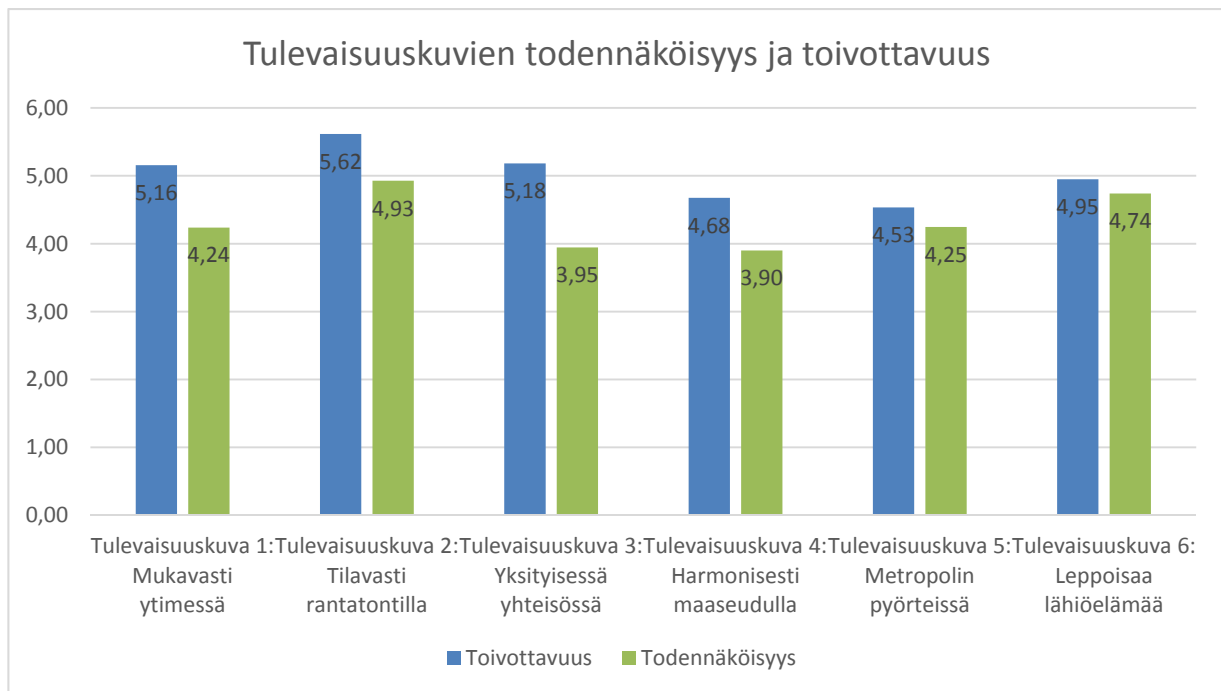
Tulevaisuuskuvateksteihin haluttiin yhdistää visuaalinen ulottuvuus ja se toteutettiin lisäämällä kyselyyn kunkin tekstin yhteyteen kolme valokuvaa. Sopivien valokuvien löytäminen osoittautui haastavaksi työvaiheeksi ja valokuvia haettiin verkosta erilaisista maksuttomista kuvapankeista sekä tutkijoiden omista kuvamateriaaleista. Kuvituskuviksi etsittiin valokuvia, joissa näkyy teksteihin liittyviä elementtejä, mutta jotka eivät kiinnity johonkin tunnettuun paikkaan tai seutuun. Tavoitteena oli myös välttää kuvia, joissa näkyy ihmisiä lähietäisyydellä. Kuvien etsiminen vaati runsaasti aikaa ja myös kompromissien tekoa, sillä valokuvien tarkoituksena oli inspiroida lukijoiden mielikuvitusta heidän kuvitellessaan eri tulevaisuuskuvia, mutta välttää ohjaamasta ajatuksia mihinkään tiettyyn suuntaan.

Tulevaisuuskuvista laadittiin Webropol-verkkokysely vuoden 2016 loka–marraskuun aikana ja sitä testattiin saman vuoden joulukuussa. Neljää Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen tutkijaa pyydettiin tutustumaan kyselyn testiversioon Webropolissa ja arvioimaan matriisin avulla, näkyvätkö yllämainitut kymmenen sisältöelementtiä heidän mielestään tulevaisuuskuvatarinoissa vai ei. Myös tutkimushankkeen yhteistyökumppanitahon edustajilla oli mahdollisuus vastata testivaiheessa kyselyyn ja antaa siinä yhteydessä palautetta. Täytettyjen matriisien perusteella tulevaisuuskuvateksteistä tunnistettiin sisältöelementit melko hyvin. Kyselyn toimivuutta testattiin myös yhdessä turkulaisen lukion ryhmässä, jossa 15 opiskelijaa vastasi kyselyyn ja täytti sen jälkeen palautelomakkeen koskien kyselyn rakennetta ja sisältöä. Opiskelijoista suurin osa käytti vastaamiseen älypuhelinia ja muutama vastasi tarjolla olleilla oppilaitoksen tableteilla.

Ennen verkkokyselyn julkaisua tutkijat kävivät läpi testiryhmän tulokset. Kyselyn toimivuuden arvioinnissa kiinnitettiin huomiota siihen, minkälaisia vastauksia avoimiin kysymyksiin eri tulevaisuuskuvien kohdalla tuli ja pyrittiin siten arvioimaan, miten vastaajat ymmärsivät tulevaisuuskuvatekstit ja valokuvat. Tekstit ja kuvat olivat testiryhmän mukaan pääsääntöisesti ymmärrettäviä ja loogisia. Vain muutamiin kuvauksiin tehtiin hienosäätöä, kuten poistettiin tekstistä jokin täytesana tai vaihdettiin sanajärjestystä, minkä jälkeen kysely käännettiin ruotsin kielelle.

5. KYSELYN ANALYYSI JA TULOKSET

Verkkokyselyssä nuorten mielipidettä tiedusteltiin kunkin tulevaisuuskuvan toteutumisen toivottavuudesta ja todennäköisyydestä seitsenportaisella Likert-asteikolla (erittäin epätoivottava tai epätodennäköinen -3 ja erittäin toivottava tai todennäköinen +3). Asteikkokysymykset olivat kyselyssä pakollisia, joten kaikki kyselyyn vastanneet nuoret arvioivat jokaisen tulevaisuuskuvan toivottavuuden ja todennäköisyyden (kuvio 8).

Kuvio 8. Nuorten keskimääräiset arviot tulevaisuuskuvien toivottavuudesta ja todennäköisyydestä, kun "en osaa sanoa" -vastaukset on poistettu.

Kuviosta 8 nähdään, että toivotuimpana tulevaisuuskuvana pidetään nuorten keskuudessa Tilavasti rantatontilla -kuvausta, minkä jälkeen toiseksi ja kolmanneksi pidetyimmät kuvaukset ovat Yksityisessä yhteisössä ja Mukavasti ytimessä. Todennäköisimpänä tulevaisuuskuvana nuoret pitävät niin ikään Tilavasti rantatontilla -kuvausta, mutta toivottavuudesta poiketen toiseksi todennäköisimpänä nähdään Leppoisan lähielämän tulevaisuuskuva ja sen jälkeen kolmantena kuvaus Metropolin pyörteissä. Nuorten arviot tulevaisuuskuvien toivottavuudesta ja todennäköisyydestä siis eroavat toisistaan, mutta jokaisessa tulevaisuuskuvassa toivottavuus on suurempi kuin todennäköisyys. Myös Kuhmosen ym. (2014) tutkimuksessa tulevaisuuskuvien toivottavuus on suurempi kuin toteutumisen todennäköisyys. Se tarkoittaa sitä, että toiveen toteutumisen tiellä on esteitä tai sitä ei pidetä realistisena omalla kohdalla (Kuhmonen ym. 2014, 55).

Lukiessaan tulevaisuuskuvia ja arvioidessaan niiden todennäköisyyttä ja toivottavuutta nuoret pohivat kuhunkin tulevaisuuteen liittyviä elementtejä. Näitä pohdintoja nuoret toivat esiin tulevaisuuskuvienvapaaehtoisissa avoimissa kysymyksissä ”Pidän tässä tulevaisuuskuvasa” ja ”Esteinä tämän tulevaisuuden toteutumisessa omalla kohdallani voisi olla”, joihin viitataan jatkossa tässä raportissa pidän- ja esteet-vastauksina. Yksittäiset vastaukset antavat osviittaa sille, miten toivottavuutta ja todennäköisyyttä kuvaavat lukemat ovat syntyneet ja millaisia erilaisia ajatuksia nuorten arvioiden taustalla esimerkiksi voi olla. Kuuden valmiin tulevaisuuskuvan jälkeen kyselyssä kartoitettiin vielä vastaajien omaa unelmatulevaisuutta. Oman unelmatulevaisuuden avoimissa kysymyksissä pyydettiin pohtimaan: 1. Löytyisikö oma unelmatulevaisuutesi yhdistelmällä eri tulevaisuuskuvia? Mitä asioita ainakin valitsisit? 2. Puuttuuko jokin tulevaisuuskuva mielestäsi kokonaan? Minkälaisia asioita siihen liittyy? ja 3. Mitkä asiat voisivat estää itse rakentamaasi tulevaisuuskuva toteutumasta?

Joillekin nuorille vastaaminen oli mieluisampaa, kun taas toiset eivät halunneet kommentoida lainkaan. Kuuteen valmiiseen tulevaisuuskuvaan annettiin pidän-vastauksia yhteensä lähes 1900 ja esteet-vastauksia yhteensä runsaat 1650. Näiden vastausten lukumäärissä on havaittavissa pientä laskua kyselyn loppua kohden reilusta 680 vastauksesta reiluun 480 vastaukseen, mikä saattaa johtua nuorten jaksamisesta ja keskittymisen herpaantumisesta. Toisaalta nuoret vastasivat kaikista yksittäisistä avoimista kysymyksistä aktiivisimmin valmiiden tulevaisuuskuvienvälkeen olleeseen oman unelmatulevaisuuden kysymykseen, mikä keräsi yhteensä reilut 950 vastausta. Oman unelmatulevaisuuden hahmottelu siis kiinnosti selvästi nuoria ja voidaan ajatella, että kysely innoitti monia pohtimaan unelmatulevaisuuttaan ja rohkaisi kertomaan omista toiveista ja niiden toteutumisen mahdollisista esteistä.

Kyselyn viimeisellä sivulla vastaajilta kysyttiin, puuttuiko kyselystä heidän mielestään jokin tulevaisuuskuva kokonaan ja minkälaisia asioita mahdollinen puuttuva kuva pitäisi sisällään. Kysymys tarjosi kyselyyn vastaajille mahdollisuuden antaa palautetta kyselyn tulevaisuuskuvista. Tähän avoimeen kysymykseen kertyi vastauksia kaikkiaan reilut 260, mutta lähes puolessa vastauksista ei lähdetty pohtimaan mahdollisia puuttuvia tulevaisuuskuvia, vaan vastauksina annettiin esimerkiksi ”ei”, ”eikait” tai ”eipä juurikaan”. Monet myös peräänkuuluttivat epätoivottavia tai synkempiä tulevaisuuskuvia, jotka on rajattu tämän tutkimuksen ulkopuolelle. Eräs nuori huomasi, että tulevaisuuskuvista puuttui musiikki kokonaan ja joidenkin mielestä kuvauksissa olisi voinut olla mainintoja muun muassa tietyistä ammatinvalinnoista tai ulkomailla asumisesta.

Pidän- ja esteet-vastaukset koostuvat yksittäisistä sanoista ja lyhyistä virkkeistä, mitkä käytiin järjestelmällisesti läpi, koodattiin ja teemoiteltiin. Eskolan ja Suorannan (2014, 161–176) mukaan yksi yleisimmistä lähestymistavoista laadullisen aineiston analyysissä on tematisointi, jossa tutkimusongelmaa käsitellään aineistosta löytyvien teemojen avulla. Kyselyvastausten teemoittelu tapahtui aineistolähtöisesti (ks. Koskela 2007). Teemojen määrää ei alkuvaiheessa rajoitettu vaan pyrkimys oli tulla tutuksi aineiston kanssa ja nähdä, millaisia asioita aineistosta teemoittelun myötä nousee esille.

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analyysi on usein haastavin osuus, sillä sen tarkoituksena on luoda hajanaisesta aineistosta selkeä kokonaisuus (Eskola ym. 2014). Kyselyn avointen vastausten kokonaisuudessa pyrittiin säilyttämään kaikki informaatio, jota lyhyissä vastauksissa saattaa sisältyä jopa yksittäisiin sanoihin. Esimerkiksi eräässä Metropolin pyöreissä -tulevaisuuskuvan esteet-vastauksessa on lause: Vill ej bo ensam i ett höghus i en liten hyresbostad. Lause teemoiteltiin kolmeen kohtaan: yksinasuminen, kerrostaloasuminen ja vuokra-asunto, sillä vastaaja ottaa kantaa näihin kolmeen teemaan lyhyessä vastauksessaan. Koska yksittäinen vastaus voidaan sisällön perusteella koodata useaan eri teemaan, ei avointen vastausten tulkinnassa ole mahdollista puhua tarkoista lukumääristä suhteessa koko vastausmäärään.

Aineiston teemoittelussa ja analyysissa hyödynnettiin tekstinkäsittely- ja taulukkolaskentaohjelmien lisäksi laadullisten aineistojen analyysiohjelmisto NVivoa. Analyysiohjelmistolla teemoista laadittiin listaukset, joista näkyy, miten suosittuja eri teemat olivat eli miten paljon mainintoja ne saivat kussakin tulevaisuuskuvassa. Nämä listat toimivat analyysin ja tulkinnan työkaluina, sillä niiden avulla saattoi nähdä, millaiset teemat kussakin tulevaisuuskuvassa saivat eniten huomiota osakseen avoimiin kysymyksiin vastaajilta. Teemoista laadittiin NVivo-ohjelmalla myös sanapilvet (kuvat 8 ja 9), jotka visualisoivat eri teemojen esiintymisyleisyyttä tulevaisuuskuvissa tutkijoiden laadullisen analyysin tueksi. Tähän yhteyteen on esimerkkinä liitetty toivotuimman eli Tilavasti rantatontilla -tulevaisuuskuvan sanapilvet sekä pidän- että esteet-vastausten osalta.

Kuva 8. Tilavasti rantatontilla -tulevaisuuskuvan pidän-vastausten teemat.

Kuva 9. Tilavasti rantatontilla -tulevaisuuskuvan esteet-vastausten teemat.

Edellä olevissa sanapilvissä näkyy konkreettisella tavalla esimerkiksi robotisaation kohdalla se, että sama teema voi toimia tulevaisuuskuvassa sekä esteenä että pidettynä ominaisuutena lähes yhtä suosituilla tasolla. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analyysissä ja tulkinnassa kiinnostavia eivät kuitenkaan ole vain paljon huomiota saaneet teemat vaan myös yksittäiset havainnot (Alasuutari 2011). Aineistolähtöinen lähestymistapa oli luonteva valinta kyselyvastausten analyysiin, sillä vastauksista haluttiin löytää sekä suosituimmat teemat ja niiden ilmeneminen esteet- ja pidän-vastauksissa että huomioida yksittäiset ja massasta poikkeavat havainnot. Nuoret ovat heterogeeninen ryhmä ja siksi aineistoa on tärkeää lähestyä monesta eri näkökulmasta. Seuraavassa alaluvussa analysoidaan tulevaisuuskuvien keskimääräistä toivottavuutta ja todennäköisyyttä ja vertaillaan nuorten arvioita eri vastaajaryhmien kesken. Tämän jälkeen laadullista aineistoa kuvataan ja analysoidaan alaluvuissa asumisen, toimeentulon ja elämäntavan näkökulmista. Tekstin lomassa oleville nuorten vastauksista otetuille sitaateille on tehty tarpeellisilta osin kevyttä kielenhuoltoa. Sulkeissa oleva sitaatin kooditunniste kertoo vastaajan sukupuolen, syntymävuoden ja oppilaitoksen. Aakkosia on käytetty samojen tunnisteiden sitaattien erottamiseksi toisistaan.

5.1 Tulevaisuuskuvien toivottavuus ja todennäköisyys

Toivottavimpana tulevaisuuskuvana kyselyyn vastanneiden nuorten keskuudessa pidetään Tilavasti rantatontilla -tulevaisuuskuvaa. Nuoret pitävät rantatontilla asumista myös todennäköisimpänä tulevaisuuskuvana, vaikka tulevaisuuskuvan toteutumisen esteitä pohtiessaan monet nostivat esiin raha-asiat ja mahdollisesti liian kalliin asumistavan. Nuoret kuitenkin ovat halukkaita tavoittelemaan tätä toivottavinta tulevaisuuskuvaa ja he uskovat mahdollisuuksiinsa sen toteuttamiseksi.

Toiseksi toivottavin tulevaisuuskuva on Yksityinen yhteisö. Yhteiskunnan oravanpyörän ulkopuolella asumista ei kuitenkaan nähdä nuorten keskuudessa yleisestä toivottavuudesta huolimatta niinkään todennäköisenä elämäntapana, sillä yksityinen yhteisö jää kaikista tulevaisuuskuvista todennäköisyydeltään toiseksi viimeiseksi. Jotkut nuoret pitävät tulevaisuuskuvaa epäuskottavana ja pohtivat kriittisesti syrjäisellä saarella elämisen realistisuutta ja käytännön mahdollisuuksia. Vaikka läheskään kaikki kyselyyn vastanneet nuoret eivät yksityisen yhteisön uskottavuutta avoimissa kysymyksissä arvioineet, voidaan tulevaisuuskuvan keskimääräisen toivottavuuden ja todennäköisyyden välisen suuren eron ajatella johtuvan nuorten kyvystä arvioida unelmia ja elämän realiteetteja erikseen.

Kolmanneksi toivottavimpana tulevaisuuskuvana nuoret pitävät melko yleistä keskusta-asumisen Mukavasti ytimessä -tulevaisuuskuvaa. Mielenkiintoista on, että tämä tulevaisuuskuva on lähes yhtä toivottava Yksityinen yhteisö -tulevaisuuskuvan kanssa, vaikka ne edustavat lähes päinvastaisia näkökulmia arkielämään muun muassa uranvalintojen ja toimeentulon suhteen. Kaikkien tulevaisuuskuvien todennäköisyyden vertailussa Mukavasti ytimessä -tulevaisuuskuva jää neljännelle sijalle ja ero keskimääräisen toivottavuuden ja todennäköisyyden välillä on yksityistä yhteisöä kuvaavan tulevaisuuskuvan tavoin melko suuri. Molemmista tulevaisuuskuvista löytyy nuorten unelmia, vaikka toteutumista he eivät kuitenkaan pidä kovin todennäköisenä.

Mukavasti ytimessä -tulevaisuuskuva on siis melko toivottu, mutta nuoret epäilevät kuvauksen asettamia vaatimuksia menestykseen työ- ja talousasioissa, jotka ovat avointen vastausten perusteella monelle mieleen, mutta joiden saavuttamiseen kaikki eivät usko kykenevänsä. Opiskelun sekä työn määrä ja vaatimukset arveluttavat joitakin, ja oma motivaatio sekä luontaiset taipumukset nähdään niissä esteinä. Jotkut nuoret kokevat olevansa esimerkiksi liian laiskoja tulevaisuuskuvan toteuttamiseksi, toiset taas soveltumattomia tai haluttomia esimiesasemaan tai yrittäjyyteen työurallaan. Tällaisista vastauksista ilmenee monesti melko staattinen käsitys omista luonteenpiirteistä, vaikka kyselyssä ovat vasta alle 20-vuotiaat nuoret.

Leppoisa lähiöelämää -tulevaisuuskuvaa pidetään nuorten keskuudessa keskimäärin neljänneksi toivotuimpana tulevaisuuden kuvauksena. Lähiöasuminen on nuorten mielestä keskimäärin toiseksi todennäköisin tulevaisuuskuva rantatontilla asumisen jälkeen, ja ero toivottavuuden ja todennäköisyyden välillä on tässä tulevaisuuskuvassa kaikista kuvauksista pienin. Kyselyyn vastanneet nuoret eivät siis pidä lähiöasumista kaikkein suurimpana unelmanaan, mutta kokevat sen toiseksi todennäköisimmäksi

tulevaisuuskuvaksi. On hyvä muistaa, että kaikkien tulevaisuuskuvien kohdalla keskimääräinen toivottavuus on todennäköisyyttä suurempi ja siispä lähiöönkään ei koeta tulevaisuudessa päädyttävän vastentahtoisesti.

Leppoisa lähiöelämä keräsi eniten mainintoja siitä, että se muistuttaa vastaajan nykyistä elämäntilannetta. Muutamit nuoret pitivät kuvaa perinteisenä ja toteavat, että tulevaisuus on siinä ylipäänsä hyvin samankaltainen kuin nykyhetkellä. On mahdollista, että osittain tulevaisuuskuvan tuttuus on vaikuttanut siihen, että sitä pidetään toiseksi todennäköisimpänä vaihtoehtona tulevaisuudessa. Yksittäinen vastaaja tosin huomautti, ettei samasta syystä pidä tulevaisuuskuvaa todennäköisenä.

[Pidän] sen "rentoudesta" ja että se on aika samanlaista kuin elämämme nykyään. (N00a lukio)

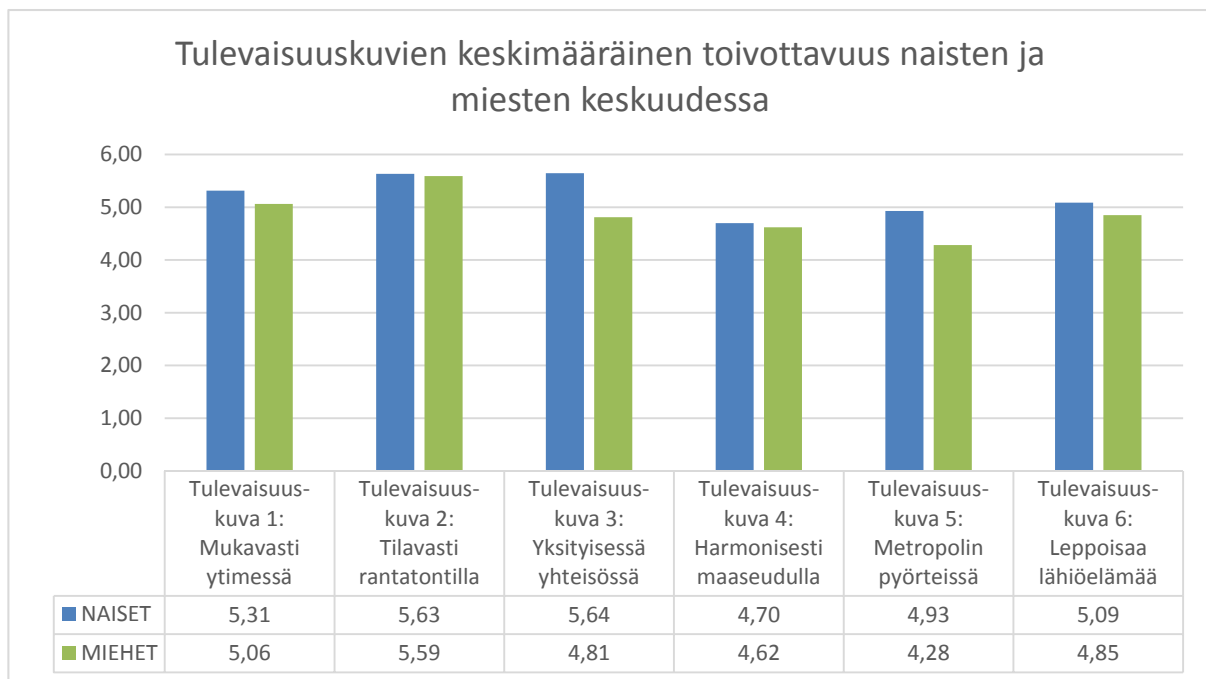
Tässä tulevaisuudenkuvassa ei ole tapahtunut yhtään kehitystä tämänhetkisestä tilanteestani. Siksi se ei ole todennäköinen enää vuonna 2050. (M98a lukio)

Avointen pidän-vastausten mukaan lähiöstä pidetään asuinalueena, koska siinä luonnonläheisyys ja palveluiden helppo saatavuus yhdistyvät. Tässä tulevaisuuskuvassa myös naapuruston yhteisöllisyys nousee hyvin positiiviseksi seikaksi työelämän joustavuuden ja etätöiden ohessa. Lähiön kuvaus kuitenkin myös jakaa selvästi mielipiteitä, kun yleisimmin esteet-vastauksissa nuoret mainitsevat etätöiden ja nimenomaan lähiön asuinalueena.

Toivottavuuden keskimääräisissä arvioissa kaksi häntäpäähän sijoitusta menevät maaseudun ja metropolin kuvauksille. Ydinmaaseudulla asumista kuvaava Harmonisesti maaseudulla -tulevaisuuskuva on kyselyyn vastanneiden nuorten keskuudessa toivottavuudeltaan toiseksi viimeinen ja todennäköisyydeltään viimeinen. Metropolin pyörteissä -tulevaisuuskuvaa puolestaan nuoret pitivät vähiten toivottavana, mutta kuitenkin kolmanneksi todennäköisimpänä. Metropolin pyörteissä -tulevaisuuskuvassa toivottavuuden ja todennäköisyyden välinen erotus on lähiöasumisen kaltaisesti huomattavan pieni. Metropolissa asumista todennäköisempänä nuoret pitivät rantatontilla ja lähiössä asumista, eikä Mukavasti ytimessä -tulevaisuuskuvakaan todennäköisyys jää kauas Metropolin pyörteissä -kuvauksesta. Kyselyyn vastanneiden nuorten arvioissa siis tulevaisuuden asuminen on todennäköisempää kaupungissa tai sen lähellä kuin maaseudulla.

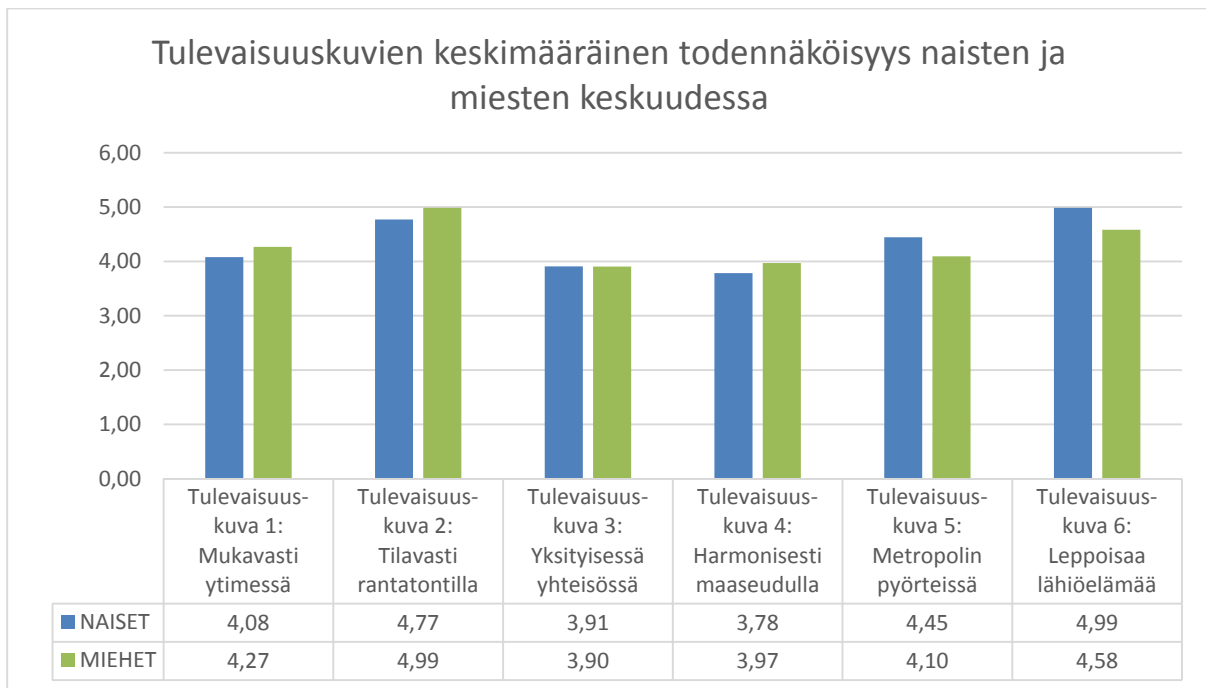
Seuraavassa tarkastellaan vastauksia lyhyesti eri vastaajaryhmien perusteella. Vastaajat arvioivat erikseen tulevaisuuskuvien toivottavuutta ja todennäköisyyttä seitsemäportaisella Likert-asteikolla, jossa keskimäinen kohta oli "en osaa sanoa". Yleisesti voidaan todeta, että tätä mahdollisuutta käytettiin melko paljon. Kun tarkastellaan lukiolaisten ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden vastauksia, ammatillisten oppilaitosten opiskelijat valitsivat kohdan "en osaa sanoa" keskimäärin 10–15 % useammin kuin lukiolaiset. Miehet valitsivat "en osaa sanoa" keskimäärin 8–10 % useammin kuin naiset. Todennäköisyyden arviointi koettiin mahdollisesti hankalammaksi, sillä siihen kertyi enemmän en osaa sanoa -vastauksia kuin toivottavuuden kohdalle.

Erot naisten ja miesten valinnoissa tulevaisuuskuvien toivottavuuden suhteen ovat pieniä, kuten kuviosta 9 voi havaita. Kuviosta näkyy, että tulevaisuuskuva Yksityisessä yhteisössä on niukasti toivottuin naisten kohdalla ja Tilavasti rantatontilla sijoittuu sekä naisilla että miehillä kärkeen. Suurin ero toivottavuudessa naisten ja miesten välillä löytyy tulevaisuuskuvan Yksityisessä yhteisössä kohdalla. Miehistä vajaa puolet pitää kuvaa toivottavana, kun taas naisista lähes kaksi kolmasosaa näkee tulevaisuuskuvan ainakin jossain määrin toivottavana. Naiset myös pitävät Yksityisessä yhteisössä -tulevaisuuskuvaa vähän todennäköisempänä kuin miehet (kuvio 10).

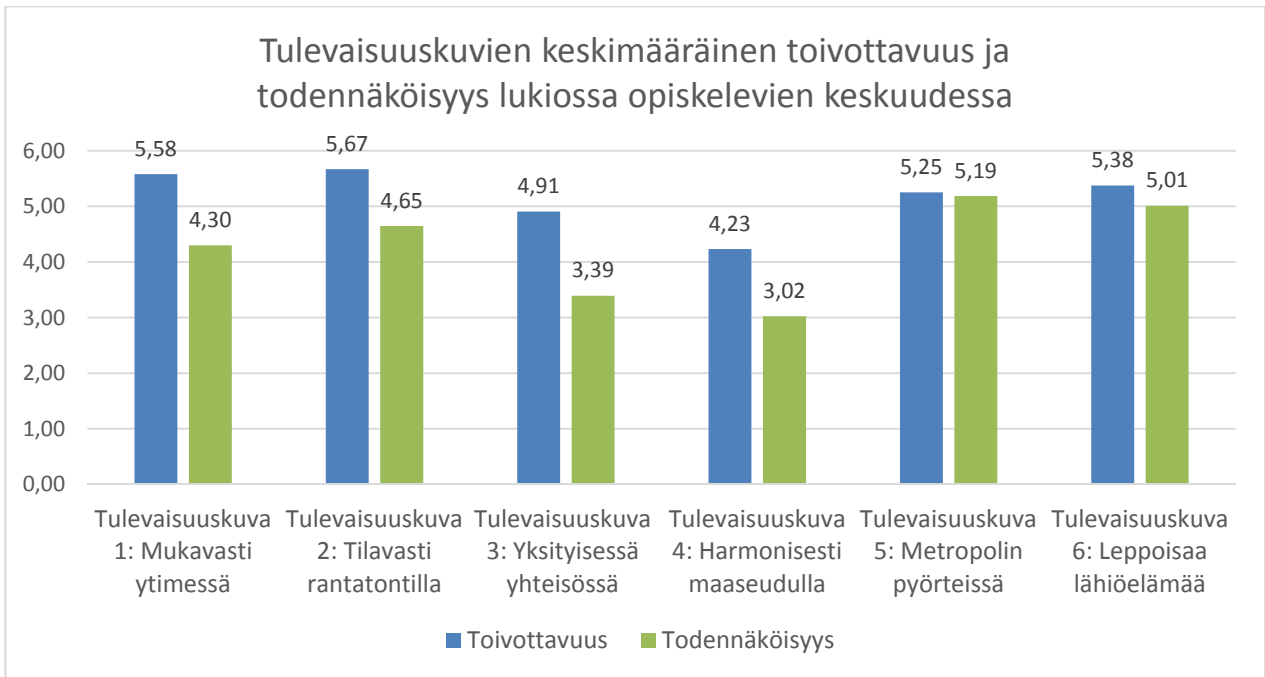
Kuvio 9. Naisten ja miesten keskimääräiset arviot tulevaisuuskuvien toivottavuudesta, kun "en osaa sanoa" -vastaukset on poistettu.

Naisten ja miesten väliset erot eivät ole suuria myöskään tulevaisuuskuvien todennäköisyyksien kohdalla. Kuviosta 10 nähdään, että tulevaisuuskuvien Tilavasti rantatontilla ja Leppoisaa lähiöelämää kohdalla todennäköisyys arvioidaan suurimmaksi. Kun todennäköisyyden valintoja tarkastellaan asteikolla 1-3 yhtenä ryhmänä, eroavat käsitykset eniten Metropolin pyörteissä -tulevaisuuskuvan kohdalla. Naiset arvioivat sen toivottavuuden lähes viidesosan suuremmaksi kuin miehet. Naiset myös pitävät Metropolin pyörteissä -tulevaisuuskuvaa todennäköisempänä kuin miehet.

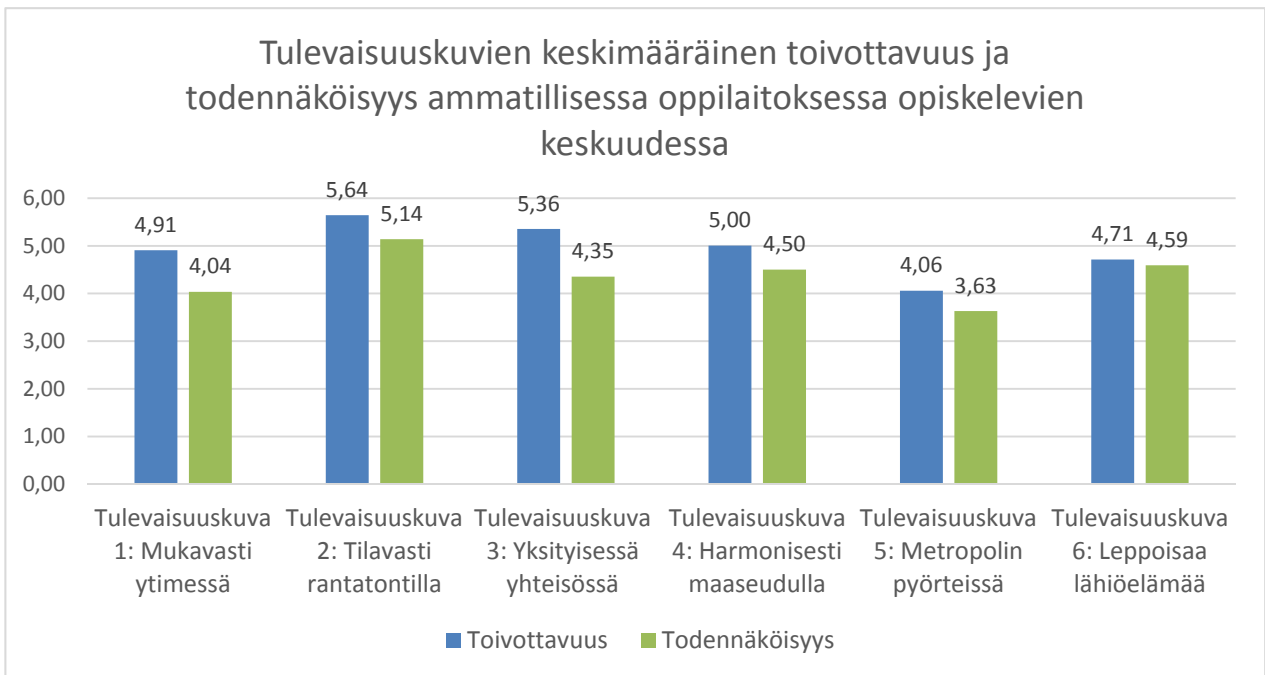

Kuvio 10. Naisten ja miesten keskimääräiset arviot tulevaisuuskuvioiden todennäköisyydestä, kun "en osaa sanoa"-vastaukset on poistettu.

Keskimääräistä toivottavuutta ja todennäköisyyttä tarkasteltiin myös erikseen lukiossa ja ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien kohdalla, kuten kuviot 11 ja 12 osoittavat. Molemmissa ryhmissä Tilavasti rantatontilla -tulevaisuuskuva on toivottavin, mutta muuten vaihtelua on hieman enemmän. Suurimmat erot syntyvät tulevaisuuskuvioiden Mukavasti ytimessä ja Metropolin pyörteissä kohdalla. Kaksi kolmasosaa lukiolaisista ilmaisee näiden tulevaisuuskuvioiden olevan ainakin jossain määrin toivottavia, kun taas ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien kohdalla Metropolin pyörteissä -tulevaisuuskuva pitää toivottavana alle puolet vastanneista ja Mukavasti ytimessä -tulevaisuuskuvaan suhtautuu toivottavana hieman runsas puolet. Liki puolet lukiolaisista pitää Mukavasti ytimessä -tulevaisuuskuva myös ainakin jossain määrin todennäköisenä ja Metropolin pyörteissä -tulevaisuuskuvan todennäköisyys on vielä suurempi. Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista vain kolmasosa pitää näitä kuvia todennäköisinä.

Kuvio 11. Lukiossa opiskelevien keskimääräiset arviot tulevaisuuskuvien toivottavuudesta ja todennäköisyydestä, kun "en osaa sanoa" -vastaukset on poistettu.

Kuvio 12. Ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelevien keskimääräiset arviot tulevaisuuskuvien toivottavuudesta ja todennäköisyydestä, kun "en osaa sanoa" -vastaukset on poistettu.

Harmonisesti maaseudulla -tulevaisuuskuvan toivottavuuteen suhtauduttiin ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien keskuudessa myönteisemmin niin että se on kolmanneksi toivotuin tulevaisuuskuva, kun lukiolaisten toivottavuudessa se sijoittuu viimeiseksi (kuviot 11 ja 12). Lukiolaisten joukossa lähes kaksikolmasosa vastaajista ei pidä Harmonisesti maaseudulla -tulevaisuuskuva todennäköisenä.

näköisenä, kun ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista vastaavalla tavalla arvioi kolmasosa vastaajista. Lukiolaisten joukossa Leppoisaa lähiöelämää -tulevaisuuskuva sijoittuu toivottavuudessa kolmannelle sijalle ja se on molempien opiskelijaryhmien todennäköisyydessä toisella sijalla.

5.2 Asuinympäristön viihtyvyystekijät

Asuminen kaupunkialueella tai sen läheisyydessä oli kyselyn vastauksissa suosituinta, mutta samalla kyselyn tulokset osoittavat, että toiveet asumisen suhteet ovat moninaiset ja myös maaseutu tulevaisuuden asuinpaikkana vetää puoleensa osaa vastaajista. Strandellin (2011, 17) mukaan ihmisten asumistoiveet ovat monimuotoisia ja ne voivat olla myös ristiriitaisia, kun samaan aikaan saatetaan esimerkiksi toivoa sekä keskusta- että maaseutuasumista. Ihmiset kuitenkin tunnistavat sen, milloin toiveet ovat realistisia tai enemmän unelmia (Lapintie & Hasu 2010, 176). Erilaiset elämäntyyliä ovat yksi asumisen valintoja ohjaava tekijä (Strandell 2011, 79–81). Asumispreferenssien vaihtelua yksilön elämäntilanteiden mukaan tutkineen Hasun (2017, 105) mukaan ihmisten ilmaisemat toiveet asumisesta eroavat usein todellisista valinnoista eli siitä, miten nykyhetkellä asutaan. Uusimman asukasbarometrin (Strandell 2017, 110) mukaan erot toiveiden ja nykyhetken tilanteen välillä ovat suurimmat nuorten kohdalla. Nuorten kannanotot tulevaisuuskuviin asumisen suhteen kertovat heidän toiveistaan ja unelmistaan tulevaisuuden asumisen suhteen.

Kyselyn suosituimmassa Tilavasti rantatontilla -tulevaisuuskuvasa nuoret pitävät monipuolisesti erilaisista seikoista. Vastaukset jakautuvat melko tasaisesti ja suosituimpien teemojen kärkisijoilla ovat ympäristön rauhallisuus, lemmikit, luonnon ja vesistön läheisyys, perhekeskeisyys sekä robotisaatio arjen teknologian näkökulmasta. Erityisesti tulevaisuuskuvasa pidetään *ympäristön* sekä *elämäntavan rauhallisuudesta* ja nuoret arvostavat omaa rauhaa asumisessaan. Rauhalla voidaan tarkoittaa sitä, että asuinpaikka on kauempana kaupungin kiireistä tai sitä, että naapureihin on sopivasti etäisyyttä ja on tarpeeksi yksityisyyttä. Rauhallisuudesta puhuttaessa vastauksissa korostetaan ympäristön lisäksi kodin merkitystä paikkana, jossa voi olla vapaasti oma itsensä ja palautua esimerkiksi arjen menosta.

Iso omakotitalo rantatontilla, joka on mukavan rauhaisassa paikassa eli ei liian lähellä kaikkea kaupungin hälinää. (N99a lukio)

Ihana ajatus rauhallisesta ja tilavasta rantatontista, jossa saisi oleskella omissa oloissaan ja naapuri ei olisi ihan seinän takana kuulostaisi upealle. (N99b lukio)

Talo on rauhaisessa paikassa. (M99a ammatillinen)

Se on paikka jossa saa rauhoituttua ja olla vain itsensä kanssa ja ihan oma itsensä. (N98a ammatillinen)

Tanken av att leva borta från det hektiska stadscentret och kunna vara utomhus. (M99c lukio)

Tilavasti rantatontilla -tulevaisuuskuvan kaltaisesti luonnon lähellä ja vesistön äärellä asuminen oli tulevaisuusleireillä hyvin haluttu asumisen sijainti eikä suurta yllätystä tuottanut se, että myös kyselyyn vastanneet nuoret pitivät samoista elementeistä. *Luonto* liittyy nuorten vastauksissa läheisesti ympäristön rauhallisuuteen ja puhtauteen. *Vesistön äärellä* asumisesta pidetään muun muassa sen vuoksi, että järvimaisema on ”lähellä sydäntä” tai se helpottaa ja mahdollistaa muita aktiviteetteja ja tulevaisuuden toiveita.

Asumisen sijaintiin suhtaudutaan Tilavasti rantatontilla -tulevaisuuskuvassa myös kriittisesti esimerkiksi työn ja harrastusten näkökulmista, kun kuvauksessa asutaan selvästi autoilumatkan päässä eri palveluista eikä kävellen tai pyörällä voi arjen menoja hoitaa. Toisaalta osa vastaajista katsoo, että sijainti vähän kaupunkialueen ulkopuolella on itselle juuri sopiva ja ajomatka kohtuullinen.

En haluaisi pitkiä työmatkoja enkä pitkiä matkoja palveluihin. (N99c lukio)

Matkat harrastuksiin yms. saattaisivat käydä raskaaksi ja tylsäksi. (N99a lukio)

En haluaisi käyttää elämäni ja paljon rahaa lasten kускаamiseen, pistäisin heidät mieluummin menemään bussilla. Haluaisin matkustaa muillakin matkoilla kuin työmatkoilla. (N00b lukio)

[Pidän] siitä, etten asu kaupungissa, vaan sopivan ajomatkan päässä siitä. (M99a lukio)

[Pidän] siitä että asutaan (joskin hiukan aikaa vievän) kätevän ajomatkan päässä kaikesta. (N99a ammatillinen)

Vaikka siis rauhallinen ja luonnonläheinen asuminen on nuorten mielestä erityisen hyvää tässä Tilavasti rantatontilla -tulevaisuuskuvassa, olisi *palveluiden läheisyys* tai varsinainen *kaupungissa asuminen* kuitenkin mieluisampaa monelle. Vastaajat voivat tulevaisuuskuvaa pohtiessaan antaa eri osatekijöille erilaista painoarvoa, jolloin esimerkiksi luonnonläheisyydestä voidaan olla valmiita tinkimään lyhyiden etäisyyksien eduksi. Junton (2007, 135) mukaan asuinalueen valintaa pohtiessaan monille suomalaisille tärkein kriteeri on asumisen keskeinen sijainti ja sen jälkeen tulevat luonnonläheisyys ja rauhallisuus.

Myös Mukavasti ytimessä -tulevaisuuskuvassa *ympäristön viihtyisyyteen* liittyvät seikat nousevat talousasioiden ja matkustelun jälkeen kolmanneksi suosituimmaksi teemaksi. Tässä tulevaisuuskuvassa erityisesti kauniit maisemat sekä lämpö miellyttävät nuoria ja he ovat selvästi viehtyneet kuvauksen esimerkkivalokuvaan. Vastausten joukossa on kuitenkin esimerkiksi kaupunkimaiseman vihreyden sekä ympäristön siisteyden merkityksiä ja ne voidaan tulkita osaksi varsinaista tulevaisuuskuvan sisältöä.

[Pidän] puhtaan näköisestä ympäristöstä ja ilmasta. (N99b ammatillinen)

[Pidän] siitä että kasveja laitettaisiin enemmän kaupungeille. (N00a ammatillinen)

Pidän siitä, että näkyy puita ja luonto on osana tulevaisuutta. (N98a lukio)

Jos nuorten vastauksia analysoidaan Mukavasti ytimessä -tulevaisuuskuvasa vain valokuvien näkökulmasta, on kokoustilaa kuvaava valokuva saanut vain yhden maininnan, vaikka hyvä toimeentulo on tässä tulevaisuuskuvasa nuorille tärkeää. Tämän perusteella valokuvat eivät ohjanneet ainakaan merkittävilta osin nuoria vastauksissaan, vaikka mieltymykset ympäristön valoon ja lämpöön nousevat esiin valokuvien inspiroimina. Kaupunkia pidetään Mukavasti ytimessä -tulevaisuuskuvasa nuorten keskuudessa melko tasapuolisesti sekä kiehtovana että epämiellyttävänä asumisen sijaintina. Positiivisissa puolissa nuoret puhuvat kaupunkielämästä palveluineen tavoiteltavana seikkana, kun taas esteet-vastauksissa miltei yhtä moni nostaa esiin juuri kaupungissa asumisen.

Metropolin pyörteissä -tulevaisuuskuva on kyselyyn vastanneiden nuorten keskuudessa kaikista tulevaisuuskuvista vähiten toivottava, mutta tässä tulevaisuuskuvasa *kaupunkielämästä* pidetään selvästi eniten ja se on kerännyt enemmän kommentteja kuin mikään muu yksittäinen teema missään tulevaisuuskuvasa. Kaupungin syke ja kaupunkimainen elämä kiehtoo siis monia ja urbaanissa ympäristössä nähdään erilaisia etuja.

Kaupungissa asuminen uusien palveluiden ja teknologian keskellä tuntuu houkuttelevalta ajatukselta. (99 lukio)

[Pidän] kaupungissa asumisesta ja sen eduista. (M99b lukio)

Nuoret pitävät Metropolin pyörteissä -tulevaisuuskuvasa paljon erilaisista *palveluista* ja he arvostavat sekä työpaikan ja harrastusten läheisyyttä että eri palveluiden helppoa ja nopeaa saatavuutta. Myös asukasbarometrit kertovat kaupunkiasumisen suosion kasvusta ja viimeisimmässä barometrissa (Strandell 2017, 101) vastaajat listasivat kahvilat ja ravintolat ensimmäistä kertaa oman asuinalueen toivotuimmiksi lähipalveluiksi. Strandellin mukaan kohtaamispaikkoina ja etätyön työpisteinä toimivat kahvilat kertovat urbaanin kulttuurin suosion kasvusta.

Vaikka kaupunkielämä ja palveluiden läheisyys innoittivat huomattavan monen nuoren kommentoimaan Metropolin pyörteissä -kuvauksen hyviä puolia, tulevaisuuskuvasa esteet-vastaustenkin puolella asumisen sijaintia pohditaan. Kaupunkielämä nähdään selvästi myös tulevaisuuskuvasa toteutumisen esteenä aivan kuten Mukavasti ytimessä -tulevaisuuskuvasa. Jotkut nuoret kokevat metropolin kaupunkiympäristön ja erityisesti suurkaupungin esimerkiksi liian *ruuhkaiseksi ja äänekkääksi* tai *keskustassa asuminen* ei yleisestikään houkuttele.

Haluaisin mielelläni asua jossain hiljaisemmassa kaupunginosassa, josta on helpot kulkuyhteydet kaupungin keskustaan. Jatkuva melu ei miellytä minua. (N98b lukio)

Gillar inte riktigt att bo i stan, finns inget att göra för mig där. (M00c ammatillinen)

Metropoliasumisen esteet-vastauksissa nousee vahvasti esiin myös *perhe-elämään* liittyvät seikat. Osa vastaajista haluaa tulevaisuudessa vakituisen parisuhteen ja perustaa perheen, eikä kuvauksessa

esiintyvä yksin asuminen siksi miellyttä tai metropolin kaltaista asuinympäristöä ei nähdä ihanteellisena lasten kasvatukseen.

Elämäntyyli sopii mielestäni nuorelle opiskelijalle, mutta perhekeskeiselle ihmiselle se ei ole alue missä haluan kasvattaa lapseni. (N00c lukio)

Monet perheestä haaveilevat nuoret tuovat julki metropolikuvauksen pienen kerrostaloasunnon, jonka he ajattelevat olevan tulevaisuuden perheelle liian ahdas. Jotkut nuoret myös kokevat kuvauksen asumismuodon esteenä, kun vuokra-asumisen sijaan tavoitellaan mieluummin *omistusasuntoa*.

Emellanåt tycker jag att leva i centrum inte är så prestigefyllt, plus att det blir också dyrt att bo på hyra i längden. (M99c lukio)

Toisaalta vuokra-asunnossa nähdään hyviäkin puolia esimerkiksi silloin, jos vaihtaa paikkakuntaa ja lisäksi jotkut pitävät nimenomaan pientä kerrostaloasuntoa yhtenä kuvauksen positiivisista puolista. Voidaan ehkä ajatella, että metropolista pitäviä monia nuoria miellyttää jollakin tapaa liikkuvampi ja itsenäisempi elämä, kun taas jotkut kaipaavat rauhallisempaa ja mahdollisesti perinteisempää perhe-elämää.

Urbanin elämän suosio näkyy kyselyyn osallistuneiden nuorten vastauksissa. Suosio ei kuitenkaan tarkoita sitä, että keskustassa asuminen olisi välttämättä tavoitelluin asuinmuoto. Pientalovaltaisessa lähiössä tai lyhyen ajomatkan päässä kaupungin lähellä asuminen ovat nuorten näkökulmasta todennäköisiä vaihtoehtoja. Näihin alueisiin liittyy kaksi nuorille tärkeää toivetta: luonnonläheisyys ja rauhallisuus. Myös tälle havainnolle löytyy vertailukohtaa uusimmasta asukasbarometrasta (Strandell 2017, 100), jonka mukaan yli 10 000 asukkaan taajamien eli kaupunkimaisten asuinympäristöjen tärkeimmät viihtyvyystekijät ovat sijainti ja hyvät liikenneyhteydet, luonnonympäristö sekä rauhallisuus.

Leppoisaa lähiöelämää -tulevaisuuskuvasa nuorten pidän-vastaukset jakautuvat tasaisesti mo-
neen eri teemaan Tilavasti rantatontilla -tulevaisuuskuvasa tavoin. Useimmin kyselyyn vastanneiden nuorten joukossa pidetään *luonnosta*, joka nähdään *elämää ja arkea rikastuttavana ympäristönä*. Lähiöelämän kuvauksen toiseksi tärkeimmäksi asiaksi aivan luonnon rinnalle nuoret nostavat *kulkuyhteydet*, sillä he pitävät erityisesti helposti käytettävistä ja nopeista liikenneyhteyksistä.

Kulkuyhteydet ovat hyvät, muttei silti tarvitse asua aivan keskustassa. (N99d lukio)

[Pidän] helpoista kulkuyhteyksistä kaupunkiin. (N99c ammatillinen)

Hyvät julkiset kulkuyhteydet ovat tärkeitä nuoruuden ikävaiheessa, jolloin ei vielä ole ajokorttia tai autoa käytettävissä ja erilaisten paikkojen saavutettavuus on kiinni julkisista liikennevälineistä (esim. Ponto 2017). Osa kyselyyn vastanneista nuorista arvostaa hyviä yhteyksiä, koska ne mahdollistavat asumismuodon valinnan kauempana keskustasta.

Kulkuyhteyksien kanssa yhtä tärkeänä nuoret kokevat lähiöelämän *rauhallisuuden*, josta puhutaan ympäristön lisäksi asuinalueen näkökulmasta. Nuoret pitävät rauhallisesta ja luonnonläheisestä, mutta kuitenkin kaupungin lähelle sijoittuvasta asuinalueesta.

Haluan asua rauhallisessa paikassa, mutta lähellä kaupunkia. (N98b ammatillinen)

[Pidän] siitä että luonto on lähellä, mutta kaupunkikaan ei ole liian kaukana. (N99d ammatillinen)

Pientaloalue kaupungin palveluiden lähellä on juuri täydellistä. (00 lukio)

[Pidän] luonnon ja kaupungin yhdistelmästä. (N99d lukio)

Vaikka lähiöelämästä pidetään nuorten keskuudessa monipuolisesti ja kaupungin tuntumassa asumisessa on paljon hyviä puolia, mielipiteet myös jakautuvat nimenomaan asuinalueen ja sen sijainnin suhteen. Tulevaisuuskuvan esteet-vastauksissa jotkut nuoret kertovat haluavansa asua mieluummin esimerkiksi kaupungin keskustassa tai toisenlaisella asuinalueella eivätkä sen vuoksi koe lähiössä asumista omakseen. Joissakin vastauksissa lähiöasumisen esteisiin liittyy esimerkiksi taloudelliset seikat, kun taas jotkut pitävät lähiöelämää tylsänä tai he eivät halua olla liian läheisiä naapureidensa kanssa.

Harmonisesti maaseudulla -tulevaisuuskuvasa nuoria houkuttelevat luonnonläheisyys, ympäristön rauhallisuus, eläimet ja elämäntavan ekologisuus, joista selvästi suosituimmat teemat käsittelevät luonnonläheisyyttä ja *rauhallisuutta*. Samat teemat nousevat esiin muissakin elämää kaupungin ulkopuolella kuvaavissa tulevaisuuskuvasa. Vaikka Harmonisesti maaseudulla -tulevaisuuskuvasa on useita hyviä puolia ja maaseudusta pidetään asuinympäristönä paljon, kuvaus on nuorten mielestä kaikista tulevaisuuskuvasa vähiten todennäköinen eikä kovin toivottavakaan. Maaseudun luonto on nuorille mieleen yleisesti asuinympäristönä, mutta myös *luonnossa oleilu ja liikkuminen* mainitaan erikseen.

Luonnossa liikkumisen mahdollisuus aina halutessaan. (N98c lukio)

Maaseudun rauha kuulostaa ihanalta. (N98c ammatillinen)

Rauhallinen maaseutu on oikea asuinpaikka minulle. (N00b ammatillinen)

Maaseudun hyvät puolet eivät saa kaikkia nuoria unelmoimaan siitä tulevaisuuden asuinympäristönä. Tulevaisuuskuvan toteutumisen esteissä selvästi yleisimmin mainitaan nimenomaan maaseudulla asuminen, kun esimerkiksi kaupunki ja palvelut ovat etäällä tai kaupunki koetaan paremmaksi arjen asuinympäristöksi.

Vaikka arvostan luonnon rauhaa, en halua kuitenkaan asua liian kaukana kaupungin palveluista. (N98d lukio)

Maaseudulle ei tämän tulevaisuuskuvan vastausten perusteella ajauduta asumaan sattumalta vaan sinne asettuminen on tietoinen valinta. Joissain tapauksissa vastaaja arvelee, että maaseutu voisi olla sopiva asuinpaikka vanhemmiten.

Tähän ei minulle ole sinänsä mitään estettä, jos jossain vaiheessa päätänkin maatilalla asumisen olevan kutsumukseni. En kuitenkaan usko sen sopivan mentaliteettiini. (N97a lukio)

En viihdy maaseudulla. Voisin vanhalla iällä muuttaa sinne kyllä, mutta aikuisikäni haluaisin asua kaupungin liepeillä. Palveluiden saatavuus on minulle tärkeää. (N97b lukio)

Eräs vastaaja ei itse halua asua maaseudulla, mutta arvostaa sitä, että asutusta on myös maaseudulla. Lyhyessä vastauksessa ei perustella tarkemmin, miksi vastaaja pitää maaseudulla asumista yleisesti hyvänä asiana. Jos kaikille maaseutu ei ole toivottava asuinpaikkana, se voidaan sen sijaan nähdä ympäristönä, jossa voi käydä viettämässä vapaa-aikaa.

Maaseutu on mökeille, kaupunki kodille. (N99e lukio)

Skulle aldrig vilja bo på landet, bara åka dit ständigt för att rida eller så. (N99i lukio)

Minun ja kumppanini tulevaisuuden suunnitelmiin liittyy kyllä ajan vietto maaseudulla, mutta ajatellen tulevaisuuden töitämme maaseudulla asuminen ei sovi. (N98e lukio)

Harmonisesti maaseudulla -tulevaisuuskuvassa maaseutu asuinympäristönä jakaa mielipiteitä myös esimerkiksi lapsuuden kokemuksista käsin katsottuna. Vaikka moni kokee maalla asumisen itselleen vieraaksi, löytyy sinne unelmoiviakin nuorten joukosta runsaasti. Maanläheisten hyvien puolien lisäksi jotkut nuoret mainitsevat omat lapsuusaikansa, joiden perusteella he haluaisivat asua maalla aikuisenakin. Toiset nuoret taas nostavat juuri saman lähtökohdan esiin esteet-vastauksissaan, kun lapsuus maaseudulla ei houkuttele jäämään kotiseudulle tai koskaan muuttamaan maalle takaisin.

Perheelleni kokisin maaseudun täydellisenä elinympäristönä, luonnossa kun tuppaa oppimaan. (MOOa lukio)

Asun nyt jo melko landella etten kestäisi siellä elämistä vanhempänä. (N99g lukio)

En missään tapauksessa halua jäädä kotiseudulleni. (N99h lukio)

Oma perheeni on tällainen ja olen elänyt tällaisen lapsuuden, joten se on tuttua minulle ja voisin kuvitella tulevaisuudessa asuvani maalla. (N99e ammatillinen)

Nuorten suhde omaan kotiseutuunsa ja asuinalueeseensa on monitahoinen kysymys. Kuparin (2011, 38–39) selvityksen mukaan kotiseutu vaikuttaa jonkin verran haluun asua tietynlaisessa asuin- ympäristössä, kun esimerkiksi pieniltä paikkakunnilta kotoisin olevat suosivat helsinkiläisiä enemmän maaseutumaisista asuin- ympäristöistä. Itäsuomalaisten nuorten muuttoliikettä tutkinut Penttinen (2016) havaitsi, että suuri osa tutkimukseen osallistuneista nuorista viihtyi pienellä paikkakunnalla ja vain pieni

vähemmistö haaveili pääkaupunkiseudulle muuttamisesta. Koulutus- ja työllistymismahdollisuuksien perässä oltiin valmiita muuttamaan, mutta mieluummin lähimaakuntien keskittymiin kuin kauemmaksi.

Maaseudulla asumisen esteitä miettiessään nuoret mainitsevat yhdeksi keskeiseksi tekijäksi oman *soveltumattomuutensa*. Monet kommentoivat, etteivät ole "maaseutuihmisiä", "maatilatyyppejä" ja toiset mainitsevat, etteivät halua "maajussiksi". Muiden tulevaisuuskuvien kohdalla tällaista tyyppittelyä ei juuri esiinny. Tulevaisuuskuvatekstin ilmaisu oli mahdollisesti monitulkintainen, koska monet liittivät maaseudulla asumiseen maatalouden harjoittamisen, vaikka tekstin pyrkimyksenä oli ilmaista erilaisia toimeentulon mahdollisuuksia maaseudulla.

Kyselyn lopussa kysytyssä oman unelmatulevaisuuden visiossa toiseksi suosituin tema nuorten keskuudessa on *kaupunkielämä*, jolla moni tarkoittaa suurkaupungissa asumista, mutta joillekin riittää pienempikin kaupunki ja rauhallisessa kaupunginosassa asuminen. Nuorten tekstien analysointi on asumisen sijainnin suhteen jokseenkin haastavaa, koska 'kaupunkielämä' on näinkin laava käsite. Lisäksi asuinpaikkaa kuvaillaan monien muidenkin käsitteiden avulla. Aineiston analyysissä asumisen sijaintiin muodostui muun muassa teemat kaupunki, keskusta, lähiö, kaupunkituntuma ja keskustatuntuma. Tässä yhteydessä keskustamainintojen on tulkittu tarkoittavan nimenomaan kaupungin keskustaa, sillä asuinpaikkojen kuvailuun liittyvät maaseutumainen tai ydinmaaseudulla asuminen on ilmaistu vastauksissa selvästi erikseen. Lisäksi joissakin keskustan kuvauksissa puhutaan muun muassa kerrostaloasumisesta ja "kaiken" läheisyydestä.

En halua asua ihan keskustassa mutta kumminkin tarpeeksi lähellä kaikkea. (M99b ammatillinen)

Haluaisin asua keskusta-alueella ja kasvattaa parvekkeella omia vihanneksia. (N99f ammatillinen)

On toki mahdollista, että keskustalla tarkoitetaan myös esimerkiksi maaseudulla sijaitsevan kylän keskustaa. Voidaan kuitenkin sanoa, että kaupungin keskustassa, lähiössä tai kaupungin välittömässä läheisyydessä asuminen sisältyy hyvin usein kyselyyn vastanneiden nuorten unelmien tulevaisuuskuviin, ja huomattavasti harvemmin halutaan asua maaseudulla. Asumisen sijainti on läheisiä ihmisiäkin tärkeämpi tema nuorten omassa unelmatulevaisuudessa, jos vastausten kaikki eri asuinpaikkakuvaukset lasketaan yhteen.

Asumiseen liittyen oman unelmatulevaisuuden aineistosta nousee esiin selvästi myös *omakotitaloasuminen ja ekologisuus sekä asuinympäristön rauhallisuus ja luonnonläheisyys*. Luonnonläheisyyden teemoista unelmoivat nuoret eivät todennäköisesti tavoittele tulevaisuudessaan ainakaan suurkaupungin keskustassa asumista. Jotkut omakotitalosta kertovat nuoret korostavat, että omassa unelmassa omakotitalo sijaitsee lähellä kaupunkia tai sen keskustaa, ja monet pitävät hyviä kulkuyhteyksiä tärkeinä. Toisaalta luonnonläheisyys ja mahdollisuus päästä nauttimaan luonnosta mainitaan vastauksissa myös yleisenä toiveena ilman, että sitä rajattaisiin kaupunkiin tai maaseudulle.

Luonnonläheisyys kaikkialla. (N00d lukio)

Pääsy luontoon. (N99 valma)

Asumismuodosta sinällään ei aineistossa paljon puhuta, mutta joidenkin nuorten unelmaan sisältyy omistusasunto ja muutama mainintaa vuokra-asumisestakin löytyy. Voidaan kuitenkin olettaa, että ainakin pääsääntöisesti vastausten omakotitaloasumiseen liittyy nimenomaan omistusasumisen ajatus.

Tulevaisuuskuviin analyysin perusteella nuoret toivovat tulevaisuuden asuinympäristöltä erityisesti rauhallisuutta ja luonnonläheisyyttä. Samaan aikaan kuitenkin asumisen sijainniksi unelmoidaan kaupunkiympäristöä, jossa palvelut ovat saatavilla helposti ja nopeasti hyvien kulkuyhteyksien avulla. Asumisen sijainnilla on suuri merkitys ja siitä puhutaan eniten omien unelmatulevaisuuksien visioissa. Asumismuodoista omistusasuminen on suurimmassa suosiossa nuorten keskuudessa ja moni tahtoo asua tulevaisuudessa perheensä kanssa omakotitalossa.

5.3 Toimeentulon ja työelämän merkitykset tulevaisuudessa

Nuorille *raha-asiat* ovat merkittävä teema sekä toivotun tulevaisuuden toteutumiseksi että sen esteitä pohdittaessa. Esimerkiksi Mukavasti ytimessä -tulevaisuuskuviin arvioinneissa mainitaan sekä kuvauksen positiivisissa puolissa että toteutumisen esteissä kaikkein useimmin talousasiat, tosin positiivisia rahan liittyviä vastauksia on annettu reilusti yli kaksinkertainen määrä esteisiin nähden. Hyvän toimeentulon ja korkean elintason kuvaukset ovat selvästi nuorten suosiossa ja varallisuutta kuvaillaan usein myös esimerkiksi vapauden ja muiden elämiseen liittyvien asioiden mahdollistajana. Työelämän ja yrittäjyyden vaatimukset vaikuttavat kuitenkin edellyttävän joiltakin nuorilta ainakin tässä elämänvaiheessa liian suurilta tuntuvia ponnistuksia. Jotkut ajattelevat, että nyt hahmotettavissa olevat omat persoonallisuuden piirteet ovat ratkaisevia tulevaisuuden suunnan määrittämisessä. Jotkut myös epäilevät, että kuvatus kaltaisen elämäntavan saavuttaminen tai ylläpitäminen vaatii liikaa rahaa, tai sellaista yltäkylläisyyttä ei edes haluta tavoitella.

Hyvä toimeentulo on nuorille tärkeä teema myös oman unelmatulevaisuuden visioissa. Toimeentulon kohdalla nuoret ajattelevat myös *kohtuullisuutta*, kun jotkut puhuvat "riittävästä" ja "kohtuullisista" tuloista. Eräs nuori ajattelee, että mittaviin tuloeroihin olisi syytä puuttua ja palkkoja tulisi kohtuullistaa.

Haluaisin, että tulevaisuudessa keskityttäisiin enemmän palkkojen liialliseen suuruuteen ja niiden uudelleen suunnitteluun. Ei kukaan ihminen oikeasti tarvitse 100 000€ kuukaudessa, kun jotkut elättävät perheitään alle 2000€ kuukaudessa. (N00e lukio)

Puhe kohtuullisista tuloista voi viitata esimerkiksi siihen, että nämä vastaajat pitävät toiveiden tulevaisuuden yhtenä elementtinä sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Oman unelmatulevaisuuden visioissa toimeentulolla on suuri merkitys erityisesti haasteiden näkökulmasta, sillä talousasiat ovat selvästi suosituin teema tulevaisuuskuviin toteutumisen esteissä. Monet nuoret ajattelevat, että rahan puute tai sen vähäisyys ovat mahdollisia esteitä oman unelmatulevaisuuden toteutumiseksi. Eräs nuori on ikätovereidensa kanssa samaa mieltä raha-asioiden merkityksestä, mutta avaa näkemyksiään hienan yksityiskohtaisemmin.

Raha. Siinä kai se. Jos rahaa ei ole riittävästi niin tulevaisuudenkuvan toteutus on huomattavasti hitaampaa. En sanoisi, että mahdotonta. Kaikki on mahdollista, jos vain uskallat yrittää!!! (N99j lukio)

Yksityisessä yhteisössä -tulevaisuuskuvan esteitä pohtiessaan nuoret nostavat esiin niin ikään talouden teeman. Osa ajattelee, että raha muodostuu esteeksi ison pääoman puuttuessa ja siksi saarelle ei voi muuttaa alun perinkään. Toiset taas katsovat, että saarella eläessä ei tienaa tarpeeksi rahaa. Samoin kaikkein toivottavimmaksi ja todennäköisimmäksi arvioidun Tilavasti rantatontilla -tulevaisuuskuvan toteutumisen esteet-vastauksista raha-asiat nousevat esiin. Jotkut nuoret epäilevät, että rantatontilla asumiseen tarvittava toimeentulo voi olla liian vaikea saavuttaa.

Työelämän sisällöllisten merkitysten suhteen Yksityisessä yhteisössä -tulevaisuuskuvan työelämän kuvaus herättää ajatuksia sekä puolesta että vastaan. Jotkut kiinnittivät huomiota kuvauksen virkkeeseen ”työssä tärkeintä ei ole palkan suuruus vaan ihmisten välinen vuorovaikutus ja hyvä työilmapiiri” ja osalle vastaajista tämä kuulostaa siltä, mitä he itsekin tavoittelevat.

Työssä arvostetaan enemmän itse työtä kuin palkan suuruutta. Tätä myös itse kovasti toivon tulevaisuudelta. (N98c lukio)

Pidän kovasti työn aatteellisuuden korostamisesta. (M98b lukio)

Toiset vastaajat taas tulkitsevat tulevaisuuskuvan niin, että työtä tehdään vain vähän eivätkä pidä sitä toivottavana asiantilana. Joillakin nuorilla on selvä käsitys siitä, mitä haluaa työkseen tehdä ja tulevaisuuskuvan rento elämäntapa ei sovi yhteen sen kanssa.

Tässä tulevaisuuskuvassa ei tehdä paljoa töitä, ja se ei pitkällä aikavälillä olisi hyvä ratkaisu. (N00f lukio)

Minulla on tarkka visio työstäni, eikä näin laid-back lifestyle olisi mahdollinen. (N99k lukio)

Nuorten omien unelmatulevaisuuksien visioissa työtä pohditaan muun muassa *työtyytyväisyyden* sekä *työn pysyvyyden, joustavuuden, mielenkiintoisuuden, haastavuuden ja konkreettisuuden* näkökulmista. Varsinaisista etätöistä on vain muutama maininta, mutta työajan joustamista pitää usea vastaaja omien toiveiden mukaisena. Vastauksissa ei eritellä tarkemmin, mitä joustavuudella tarkoitetaan.

Vakituinen, keskipalkkainen ja joustava työ. (N98d lukio)

Esteitä käsittelevissä vastauksissa nuoret pohtivat sekä työpaikan saamiseen liittyviä ongelmia yleensä että hyväpalkkaiseen ja miellyttävään työhön pääsemistä. *Koulutus* nousee yhdeksi merkittäväksi esteiden teemaksi, sillä jotkut ovat huolissaan haluamansa opiskelupaikan saamisesta tai omista kyvyistään kannattaviksi katsomilleen aloille suuntautumiseksi. Monet nuoret näkevät unelmatulevaisuutensa saavutuksena, joka ansaitaan ahkeruudella opinnoissa sekä työelämässä ja siten osa ajattelee

unelmien esteenä olevan myös esimerkiksi oma viitseliäisyys, rohkeus tai sinnikkyuden puute. Huoli opiskelupaikan saamisesta, opiskeluissa onnistumisesta ja omista kyvyistä sekä myöhemmin työpai-
kan saamisesta on jonkin verran lisääntynyt nuorten keskuudessa viimeisten 25 vuoden aikana (Lindfors, Solantaus & Rimpelä 2012). Sutinen (2010, 84) havaitsi haastattellessaan yhdeksäsluokkalaisten nuoria, ettei huolen tunteella aina ollut yhteyttä esimerkiksi nuoren sen hetkiseen koulumenestykseen.

Jotkut nuoret tarttuvat Harmonisesti maaseudulla -tulevaisuuskuvaa kommentoidessaan maanviljelyyn uravalintana ja muihin kuvauksissa mainittuihin työtehtäviin, jotka eivät kuulu omaan unelmatulevaisuuteen. Tulevaisuuden toiveammattilta odotetaan usein esimerkiksi kuvausta parempaa toimeentuloa, vähemmän konkreettista työnkuvaa tai todetaan, että unelma-ammattia ei yksinkertaisesti voi harjoittaa maalta käsin. Toisaalta kuitenkin maaseudun työelämässä nähdään myös erilaisia hyviä puolia, kun muun muassa *monipuolinen työnkuva* sekä *työn hyödyllisyys* ovat joidenkin nuorten mieleen ja maanviljelykin kuulostaa mukavalta ammatilta.

Pidän ajatuksesta, että voi tehdä useita erilaisia töitä. (N00s lukio)

Tuo "tunne työn hyödyllisyydestä" osui ja upposi minulle. (N99a ammatillinen)

Yksittäisistä ammattinimikkeistä vastaajat eivät juurikaan kirjoittaneet, mutta jotkut huomauttivat, että tulevaisuuden toiveammatti edellyttää tietynlaisia työaikoja tai sitoutumista tiettyyn paikkaan, jolloin esimerkiksi Tilavasti rantatontilla -tulevaisuuskuvassa mainittu joustava työ tai etätyö ei ole mahdollinen.

Haluamani ura vaatii määrättyä työajat, joista ei itse saa päättää. (N00g lukio)

Eräs vastaaja kertoo opiskelevansa hoitajaksi ja toteaa, ettei tulevaisuuskuvassa esitelty työn joustaminen ole tulevassa ammatissa mahdollista.

Opiskelen hoitajaksi, joten sitä työtä on hankala aikatauluttaa itse, niin että saa tulla ja mennä miten haluaa. (N99g ammatillinen)

Vaikka ammattinimikkeistä ei paljon puhuta, pohditaan vastauksissa jonkin verran sitä, mitä työltä halutaan. Muutamissa vastauksissa arvellaan, että pitkä ura samalla alalla ei välttämättä ole toivottava tulevaisuuden näkymä. Toimenkuvasta odotetaan vaihtelevuutta tai ajatus sitoutumisesta samaan työpaikkaan vuosiksi herättää ristiriitaisia tunteita.

Tahdon ehkä hieman enemmän kuin pitkän ammatin samalla alalla. Saattaisin helposti kyllästyä toimenkuviini. (M98d lukio)

En halua välttämättä tehdä samaa työtä koko elämäni vaan kokeilla erilaisia asioita. (N97c lukio)

Työelämän käytänteiden pohdintoja löytyy lisää esimerkiksi Leppoisaan lähiöelämää -tulevaisuuskuvaan kommentteista, joissa suhtautuminen työelämän joustavuuteen ja kotoa käsin työskentelyyn jakaa mielipiteitä. Monet nuoret kertovat pitävänsä kuvauksessa esitetyn työn joustavuudesta ja etätöistä, kun etätyömahdollisuus nähdään muun muassa vapautta ja yleensä elämän mukautuvuutta edistävänä seikkana. Toiset taas kirjoittavat pitävänsä kuvauksessa siitä, että etätyömahdollisuus tuo vaihtelua työrutiineihin, mutta he eivät välttämättä halua työskennellä pelkästään etänä.

Etätyöt kuulostavat mukavalta välillä, mutta ei jatkuvasti. (M99d lukio)

Leppoisan lähiöelämän -tulevaisuuskuvaan toteutumisen esteitä pohtiessaan nuoret kuitenkin nostavat selvästi suurimmaksi teemaksi nimenomaan etätyöt, joita halutaan välttää erilaisista syistä johtuen. Jotkut haluavat erottaa työelämän sekä vapaa-ajan toisistaan paikanvaihdoksella, ja toiset valitsevat työnteolle mieluummin kotiaan sosiaalisemman ympäristön ja haluavat työssään päästä liikkeelle enemmän kuin pysyä paikoillaan.

En mielellään toisi töitä kotiin, vaan teen ne työpaikalla. Se on selkeämpää ja pysyy vapaa-aika erillään. (M99e lukio)

Ehkä liialliset etätyöt [esteenä] kun on tottunut ajatukseen aina työpaikalle menemisestä ja ihmiskontakteista. (N99I lukio)

Haluaisin pysyä enemmän liikkeessä enkä tehdä vain töitä kotoa käsin. (N98e lukio)

Jotkut nuoret pohtivat etätyöhön liittyvissä esteissä yksinäisyyden lisäksi perinteisen työpaikalla työskentelyn etuja esimerkiksi rutiinien ja säännöllisten tulojen näkökulmista. Etätyötä pohditaan myös oman luonteen näkökulmasta ja osa tunnistaa itsessään sen, että työpaikalle siirtyminen auttaa toimivan arjen rakentamisessa. Eräs vastaaja vieroksuu ajatusta etätöistä, mutta toteaa samalla, ettei vielä tunne työelämää, joten suhde etätyöhön jää avoimeksi.

Tarvitsen rutiinia elämäni, joten minun olisi pakko vähintään joka arkipäivä lähteä työpaikalle tekemään työtä. En saisi muuten mitään aikaiseksi päivisin. (N99a ammatillinen)

Liika etätyö ei ihan tunnu sopivalta itselleni, mutta olen työelämässä kokematon vieläkin. (N00h lukio)

Vaikuttaa siltä, että joidenkin mielikuva etätyöstä ei vastaa vakituista työtä vaan esimerkiksi jonkinlaista freelancer-tyyppistä satunnaistyötä. Tämä ei oikeastaan ole yllätys, sillä työpaikan ulkopuolella tehtävä etätyö on lisääntynyt hitaasti. Liki neljä viidesosaa suomalaisista palkansaajista lähtee työpäivän alkaessa työpaikalleen, mutta satunnaiset etätyöpäivät ja erityisesti asiantuntijatyön liikkuvuus ja monipaikkaisuus ovat kuitenkin kasvussa (Ojala ja Pyöriä 2013; Pyöriä ja Ojala 2015).

Harmonisesti maaseudulla ja Mukavasti ytimessä -tulevaisuuskuvin esitetyt pienyrittäjyyden ja ison yrityksen toimitusjohtajana toimimisen kuvaukset saavat melko vähän kannatusta. Muutamat

vastaajat pitävät ajatuksesta työllistää itse itsensä ja olla oma pomonsa. Toiset taas katsovat, etteivät ole "yrittäjätyyppiä". Ajatus toimitusjohtajan roolista herättää ajatuksia puolesta ja vastaan. Johtaminen työnä tuntuu joillekin luontevalta ja muutamat toteavat haluavansa vaikuttaa asioihin ja käyttää valtaa. Omien kykyjen soveltuvuuttakin pohditaan. Kuitenkin useampi vastaaja nostaa tulevaisuuskuvan toteutumisen esteeksi sen, ettei toimitusjohtajan työ eri syistä kiinnosta. Näissä vastauksissa kommentoidaan usein samalla tulevaisuuskuvan varakasta elämäntyyliä, jota pidetään itselle vieraana.

Yrityksen toimitusjohtaja on iso rooli. En ole varma, että pystyisin siihen. (M99a ammatillinen)

En näe itseäni kapuamassa minkään yrityksen toimitusjohtajaksi, koska sellainen elämä ei kiinnosta. Korkeassa virassa stressi ja vastuu olisivat liian suuria. (N99n lukio)

Yrittäjyys ja oma yritys kiehtoo kuten myös hyvä ura. Hyvä taloudellinen ja sosiaalinen asema ovat minulle tärkeitä, sillä tahdon vaikuttaa päätöksen tekoon, koska asioita ei hoideta tässä maailmassa kunnolla ja näen velvollisuudekseni ottaa vastuuta asioista. (M98e lukio)

Tulevaisuuskuvissa käsitellään myös robotisaatiota sekä arjen toimintojen että työelämän näkökulmista. Mukavasti ytimessä -tulevaisuuskuvassa puhutaan huonosti palkattujen töiden siirtämisestä roboteille ja monet nuoret pitävät tietynlaisten töiden automatisointia positiivisena tulevaisuuden näkymänä, mutta epäilijöitäkin löytyy. Erityisesti naiset suhtautuvat ajatukseen miehiä useammin varauksella.

Huonopalkkaiset työt ovat usein myös fyysisesti rasittavia joten niiden korvaaminen ja työvoiman suuntaaminen uusille aloille on positiivista. (N98f lukio)

Pidän siitä, että robotisaation ansiosta ihmistyöstä saadaan mielekkäämpää, ja kukin yksilö voi keskittyä siihen, mistä hän nauttii. (M98a lukio)

En pidä ajatuksesta, että kaikki matalasti palkattujen alojen työntekijät korvattaisiin roboteilla. Pidän epätodennäköisenä, että kaikkia ihmisen ominaisuuksia voidaan saada robottiin. (N00i lukio)

Työ kuin työ kuuluu mielestäni ihmisille. Jos työllistämme tulevaisuudessa robotit, ei ihmisille jää töitä. (N99m lukio)

Jotkut tulevaisuuskuvan esteiden kirjoittajat ovat selvästi ymmärtäneet kuvauksen siten, että kaikki työt siirtyisivät roboteille ja vastustavatkin tiukasti ihmisten korvaamista roboteilla. Pääosin tulevaisuuskuvan esteissä nuoret kuitenkin pohtivat matalapalkkaisten töiden automatisointia. Pohtiessaan robotisaation mahdollisia vaikutuksia työelämään eräs nuori sanoitti osaltaan sitä, miten teknologian kehittyminen tuo mukanaan sekä haasteita että mahdollisuuksia:

Robottien läsnäolo tulevaisuuden arjessa on mielestäni enimmäkseen positiivinen asia, sillä se nostaa elintasoa pitkällä aikavälillä. Luovien ammattien määrä lisääntyy ja luovuus on edellytys tieteen kehitykselle ja siten myös elintason nousulle. Robottien merkityksen kasvu aiheuttaa toki työttömyyttä, joten on tärkeää turvata aikuisiänkin koulutusmahdollisuudet. (M98e lukio)

Robotisaation vaikutuksista työn ja työelämän tulevaisuuteen esitetään tutkimuksissa erilaisia arvioita. Työtehtävien automatisoiminen vähentää työpaikkoja, mutta samalla teknologian kehityksen katsotaan synnyttävän uudenlaisia työtehtäviä ja työpaikkoja (Hautamäki ym. 2017; Jousilahti ym. 2017; Toiminen 2017).

Toimeentulon ja työelämän tulevaisuuden unelmissa nuoret pitävät tärkeänä hyviä tai ainakin riittäviä ansioita. Nuoret kokevat raha-asiat merkityksellisinä sekä halutun kaltaisen elämäntavan saavuttamisen ja ylläpitämisen kannalta että niihin liittyvien mahdollisten toteutumisen esteiden näkökulmista. Hyvien tai kohtuullisten ansioiden lisäksi nuoret toivovat tulevaisuuden työelämältä muun muassa joustavuutta, mielenkiintoisuutta ja pysyvyyttä. Yrittäjäyys ei houkuttele valtaosaa nuorista ja etätöiden suhteen nuorten mielipiteet jakautuvat voimakkaasti. Vaikka joustava työ nähdään positiivisena asiana niin etätöiden kuin työaikajärjestelyjen suhteen, on työskentely työpaikalla monille tärkeää esimerkiksi sosiaalisista syistä ja arjen rutiinien vuoksi.

5.4 Elämäntapa ja ihmissuhteet

Elämäntavoissa nuorten mielipiteitä yhdistävä teema on *matkustus*, jonka mahdollisuutta hyvin monet nuoret toivovat tulevaisuudeltaan. Matkustuksesta puhutaan erityisesti sekä nuorten omista unelmatulevaisuuden visioissa että tulevaisuuskuviissa Metropolin pyörteissä ja Mukavasti ytimessä. Metropolin pyörteissä -tulevaisuuskuviassa kansainvälisyys ja matkustelu liittyvät sekä vapaa-aikaan että työelämään.

Kansainvälinen työ on plussaa. (N99n lukio)

Asiantuntijatehtävät ja osittain sen merkeissä matkustaminen kuulostaa hyvältä. (M98c lukio)

Vain harvat kyselyn avoimiin kenttiin vastanneista nuorista nostavat kansainvälisyyden ja matkustelun esiin esteinä ja silloin pääsääntöisesti työn näkökulmasta, kun matkustelua vaativa tai muuten kansainvälinen työ ei sisälly omiin unelmiin. Jotkut epäilevät lisäksi puutteita kielitaidossaan. Matkustus on toiseksi suosituin teema Mukavasti ytimessä -tulevaisuuskuviassa heti toimeentulon jälkeen, ja hyvät ansiot liittyvät joidenkin nuorten vastauksissa juuri matkustelun mahdollisuuksiin.

Hyvä toimeentulo ja mahdollisuus tehdä ja harrastaa tarvitsematta huolehtia lisämaksuista. (N00o lukio)

Hyvät tulot, jotta voi tehdä paljon asioita elämän aikana, kuten matkustaa. (N99p lukio)

Haluan tienata sen verran, että voin matkustella ja syödä hyvin ilman murehtimista rahatilanteesta. (N98b ammatillinen)

Eräs nuori pitää monen ikätoverinsa tavoin matkustelusta, mutta esittää kriittisen näkökulman miettiessään ahkeran lentokoneella lentämisen ympäristövaikutuksia. Hän pohtii myös sitä, ettei tämän kaltainen tulevaisuus kaikille olisi ympäristön kannalta kestävä.

Pidän myös matkustelusta mutta ympäristön kannalta tällainen tulevaisuus kaikille kuulostaa hurjalta. (N98d lukio)

Edellinen nuorelta lainattu sitaatti on kiinnostava, sillä siinä tulevaisuuskuvaa ajatellaan yleisesti kaikille toteutuvana mahdollisuutena eikä vain nuorta itseään koskevana vaihtoehtona.

Mukavasti ytimessä -tulevaisuuskuvaan kohdistuvaa kriittistä ajattelua ilmenee myös joidenkin nuorten pohdinnoissa koskien tulevaisuuskuvan toteutumisen esteitä, joissa ajatellaan matkustelun haittavaikutusten lisäksi yleisesti ilmastonmuutosta ja kerskakulutuksen vastenmielisyyttä.

Erlaiset arvot, näen eri asiat mielekkäinä ja tärkeinä, rahan arvo on minulle erilainen, enkä haaveile ns. luksuksesta. (N00j lukio)

Tulevaisuuskuvasta tulee mieleen länsimainen suurkulutus ja omaisuuden pitäminen ykkösprioriteettina. En arvosta sellaista elämäntyyliä. (N98b ammatillinen)

Jag tycker att människan är gladare utan hög ekonomisk status. Man klarar sig med mindre. (M99h lukio)

Nuoret punnitsevat *ympäristöasioita* ja *kulutusasenteita* unelmien tulevaisuuden osatekijöitä poh-tiessaan. Osa vastaajista toteaa, ettei tulevaisuuskuvan kuvaus sovi omaan arvomaailmaan ja he ta-voittelevat kohtuullisuutta kulutuksessaan ja elämäntavoissaan. Nuorten ajatukset kohtuullisuudesta voivat heijastella Husson (2017) tutkimaa degrowth-näkökulmaa, jolla tarkoitetaan kohtuutaloutta ja joka on laajentunut 1970-luvun keskustelusta yhteiskunnalliseksi liikkeeksi 2000-luvulla. Kohtuutalou-den tutkimuksissa ja keskusteluissa ajatellaan yhden maapallon politiikkaa, globaalia vastuun jaka-mista ja länsimaisten elämäntapojen vaikutuksia ekologiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin (Husso 2017, 167).

Yksityisessä yhteisössä -tulevaisuuskuvassa puolestaan *ympäristöystävällisyys ja ekologisuus* saavat rauhallisuuden ja huolettomuuden ohella runsaasti positiivisia mainintoja. Aurinkopaneelit, uusiutu-vien energiamuotojen käyttäminen ja energiatehokkuus asumisessa ovat monen mielestä tärkeitä asi-oita ja osa mainitsee pyrkivänsä ekologiin ja ympäristöystävällisiin ratkaisuihin tulevaisuudessa. Eko-logisuudesta puhutaan myös monessa muussa tulevaisuuskuvassa ja se on selvästi nuorille tärkeä teema. Oman unelmatulevaisuuden visioissa ekologisuus on esillä sekä omaan elämäntapaan liittyvien ratkaisujen että yleensä kestävä kehityksen näkökulmista.

Valitsisin ympäristöystävällisen elämäntavan. (N99q lukio)

Myöskin se, että luontoon kiinnitettäisiin enemmän huomiota. Meillä kuitenkin on vain yksi maapallo. (N00e lukio)

Elämäntavan ekologisuutta arvostetaan myös Harmonisesti maaseudulla -tulevaisuuskuvan kohdalla.

Ekologisuus on todella tärkeä asia. (00 lukio)

Kierrätys ja uusiutuvien luonnonvarojen käyttö on varmasti tulevaisuudessa vielä toivotumpaa kuin jo nyt. (N99b lukio)

[Tycker om] att man bor på landet med familjen och använder förnybara naturresurser. (N99r lukio)

Ekologisuuden ja teknologian yhtymäkohtiin nuoret kiinnittivät huomiota Metropolin pyörteissä -tulevaisuuskuvassa ja siinä he antavat arvoa sille, että teknologiaa hyödynnetään ympäristöystävällisissä ja ekologisissa ratkaisuissa.

Myös tieto siitä, että korkea teknologia ja ympäristöystävällisyys yhdistyvät. (N99a ammatillinen)

Ekologinen mutta kehittynyt teknologia on mielestäni hyvä asia. (99 lukio)

Nuorten vastauksissa teknologian rooli nähdään eri näkökulmista: osa vastaajista katsoo, että teknologialla ei tarvitse olla niin suurta roolia elämässä, kun taas joku pitää siitä, että tulevaisuudessa "hyödynnetään teknologiaa onnellisuutta lisäten."

Tilavasti rantatontilla -tulevaisuuskuvassa teknologiaa käsitellään arjen sujuvuuden näkökulmasta. Arjen teknologia on nuorten mielestä positiivinen asia ja erityisesti kotitöitä sekä muuten elämää helpottavaan teknologiaan suhtaudutaan myönteisesti.

Energiatehokkaat ja automatisoidut välineet, kuten auto ja ruohonleikkuri luultavasti keventävät arkea. (99 lukio)

Tässäkin tulevaisuudenkuvassa robotiikka on luotu auttamaan ihmistä eikä viemään ihmiseltä töitä. (M99f lukio)

Toisaalta jotkut nuoret kokevat teknologian hyödyntämisen ja robotisaation esteenä Tilavasti rantatontilla -kuvauksen kaltaisen tulevaisuuskuvan toteutumiseen omalla kohdallaan. Teknologia on esteiden yleisin teema, vaikka näitä vastauksia onkin vain noin puolet robotisaatiota koskeviin positiivisiin näkemyksiin nähden. Jotkut nuoret haluavat tehdä itse kotitöitä eikä itseohjautuva autokaan tunnu kaikkien mielestä turvalliselta tai tarpeelliselta.

En koe tarvitsevani robotteja ja teknologiaa esimerkiksi siivoamiseen ja puutarhanhoitoon. (N98f lukio)

Ihmisten ei tarvitse tehdä itse enää mitään, kun kehitellään aivan turhia robotteja ja itseohjautuvia autoja. (N99m lukio)

Tilavasti rantatontilla -tulevaisuuskuvasa siis sekä pidetään arjen teknologiasta ja sen mahdollisuuksista että nähdään robotiikka omalla kohdalla tulevaisuuskuvan toteutumisen esteenä. Vastakkaiset näkemykset ovat hyvin selviä, kun robottien ajatellaan joko helpottavan arjen toimintoja tai olevan täysin turhia ja jopa estävän toivottavia arjen askareita.

Rauhallisen ja rennon elämäntavan hyvät puolet nousevat esiin erityisesti yhteiskunnan hektisen me-non ulkopuolella elävän Yksityinen yhteisö -tulevaisuuskuvasa.

[Pidän] rauhallisesta elämäntyylistä. (N99s lukio)

[Pidän] rauhallisesta ja rennosta elämänmenosta. (N00k lukio)

Rauhallisuutta kaivataan selvästi nuorten keskuudessa ja Yksityinen yhteisö -tulevaisuuskuva herättää lisäksi miellyttäviä *turvallisuuden* tunteita. Nuoret pitävät turvallisuutta yhtenä merkittävänä tulevaisuuden elementtinä. Mukavasti ytimessä ja Tilavasti rantatontilla -tulevaisuuskuvasa turvallisuutta pohditaan talouden näkökulmasta, mutta ympäristön ja elämisen kannalta turvallisuutta arvostetaan Yksityisen yhteisön, Harmonisesti maaseudulla ja Leppoisaa lähiöelämää -tulevaisuuskuvasa. Ainoa tulevaisuuskuva ilman yhtäkään turvallisuusviittausta on Metropolin pyörteissä. Kuparin (2011, 53) mukaan turvallisuus on nuorisobarometrien tuloksissa yksi tärkeistä nuorten asuinpaikan valinnan kriteereistä ja muun muassa hyvät naapurussuhteet lisäävät asuinalueen asukkaiden turvallisuuden tunnetta. Limnell & Rantapelkosen (2017) tuoreen tutkimuksen mukaan turvallisuus näyttäytyy nuorille muun muassa arjen hyvinvointina.

Yksityisen yhteisön -tulevaisuuskuvasa pidetään nuorten keskuudessa lisäksi ympäristöstä, mutta tässä teemassa on huomioitava, että siinä nuoret kuvailevat usein lähinnä tämän tulevaisuuden kuvauksen yhteyteen liitettyjä valokuvia. Tutkimuksellisesta näkökulmasta katsottuna tämä ei ollut tavoitteena, sillä kuvien oli tarkoitus olla vain esimerkkeinä ja toimia mielikuvituksen apuna vastaustilanteessa. Kyselyyn vastanneiden nuorten mieltymykset kuitenkin johtivat lämmön ja hiekkarantojen mielikuviiin. Tämä on voinut myötäillä konkreettisen ympäristön lisäksi elämäntapaan liittyviä merkityksiä, sillä kolmanneksi pidetyimpänä asiana nousee esiin elämäntapaan liittyvät seikat, kun vastaajat pitävät tulevaisuuskuvan *huolettomuudesta*. Elämäntavan yksinkertaisuus ja pyrkimys omavaraistalouteen viehättää osaa vastaajista. Useat myös toteavat elämäntapaan liittyvän yhteisöllisyyden kiinnostavan ja osa näkee lisäksi mahdollisuuden monikulttuuriseen elämäntapaan tärkeänä.

Pidän vaatimattomuudesta ja osittaisesta omavaraistaloudesta. (00 lukio)

Että tehtäisiin paljon itse oman elämän eteen. (N00l lukio)

Siitä että toiminta on yhteisöllistä ja monikulttuurista. (N00m lukio)

Kaikki eivät kuitenkaan pidä saarella asumisesta ja yhteiskunnasta eristäytymisestä, vaan elämään kaivataan enemmän vuorovaikutusta ja vaihtelua kuin kuvauksessa nyt on. Tulevaisuuskuvan toteutumisen esteissä pohditaan yleisimpänä teemana saarielämää ja nuoret kuvailevat, että osallisuus laajempaan yhteiskuntaan ja yhteisöön on tärkeää.

En halua eristäytyä yhteiskunnasta ja asua kaukaisella saarella muutaman henkilön kanssa. (N00n lukio)

En haluaisi asua syrjäisessä saarella. Aika voisi tuntua välillä liian pitkältä. (N00o lukio)

En itse haluaisi elää eristyksissä vaan haluan kuulua yhteiskuntaan ja tykkään kaupunkielämästä. (N00a lukio)

Jotkut vastaajat kokevat, että yhteisöllinen saarieläminen on ainakin toisinaan liian yksinäistä ja vaikka lomamatkalla saari ja aurinkorannat voivat olla mieluisia, asumisympäristönä sellainen ei välttämättä houkuttele. Mahdollinen yksinäisyys mainitaankin tämän tulevaisuuskuvan kolmanneksi yleisimpänä toteutumisen esteenä.

Viihdyn yksin vain vähäisissä määrissä. (N99t lukio)

En pidä tästä elämäntyylistä henkilökohtaisesti. Liikaa yksinoloa. (M00b lukio)

Yksityisessä yhteisössä -tulevaisuuskuva sai kaikkein eniten kommentteja, joissa sen todetaan olevan epäuskottava. Saarielämän rauhallinen, huoleton ja ekologinen elämäntapa tuntuu toisaalta unelmalta, mutta samaan aikaan se kuulostaa liiankin rennolta ja muun muassa siksi epärealistiselta. Realistinen ote tulevaisuuskuvaan tiivistyy erään vastaajan toteamuksessa, ettei elämä aina ole leikkiä, vaikka niin toivoisi.

Livet är inte alltid en lek som man vill det ska vara. (N99h ammatillinen)

Eräs vastaaja punnitsee saaren miellyttävää luontoympäristöä myös suhteessa sosiaaliseen ympäristöön ja tulee siihen tulokseen, ettei halua elää erakon tavoin vaan kaipaa tapahtumia ja palveluita. Voidaan ajatella, että Yksityisessä yhteisössä -tulevaisuuskuvan arvioinneissa näkyy nuorten tulevaisuusajattelun käytännöllinen ulottuvuus, kun he kykenevät arvioimaan unelmiaan myös realistisina pitämiensä tekijöiden kautta.

Fast naturen är bra så eremit vill jag ändå inte bli; det skall finnas händelser, service skall vara nära. (M99g lukio)

Elämäntavan sosiaalisuus on esillä myös Leppoisaa lähiöelämää -tulevaisuuskuvasssa, jossa monet nuoret pitävät kuvauksen kaltaisesta yhteisöllisyydestä ja naapuruston ryhmähenki sekä yhteistoi-

minta tuntuvat mieluisilta. Joidenkin vastaajien mielestä tärkeää on mahdollisuus olla mukana vaikuttamassa asuinalueen asioihin ja toisille paikalliset ekologiset ratkaisut ovat osa laajempaa kokonaisuutta.

Se on hyvä myös lapsiperheille ja oikeastaan kaikenlaisille. (N00a lukio)

Juuri tämä lähielämä on täydellistä. (M99c ammatillinen)

Det är ju roligt att ha många grannar, bra att kunna gemensamt bestämma om lösningar. (M99g lukio)

Tärkeetä on pitää maapallo elossa ja terveenä, joten ekologisuus kiinnostaa. (N99u lukio)

Sosiaalisuuden teemat korostuvat muissakin tulevaisuuskuvissa, sillä nuoret pitävät perheenjäsenten ja ystävien läheisyyttä tärkeänä asiana tulevaisuudessa. Esimerkiksi Metropolin pyörteissä -tulevaisuuskuvan selviä positiivisia puolia nuorten mielestä ovat monipuoliset harrastusmahdollisuudet ja laaja ystäväverkosto. Ainoastaan yksi vastaaja kokee vilkkaat sosiaaliset suhteet tulevaisuuskuvan toteutumisen esteeksi omalla kohdallaan ja muuten vapaa-ajan osalta esteitä ei vastauksissa eritellä. Oman unelmatulevaisuuden kysymykseen vastanneiden nuorten joukossa taas selvästi useimmin tärkeänä asiana koetaan *läheiset ihmiset*, joilla tarkoitetaan sekä perheenjäseniä että ystäviä.

Kunhan olen lähellä perhettä ja kavereita, he tekevät minut onnelliseksi! (M00a ammatillinen)

Valitsisin perheen ja ystävät lähelle. (N00p lukio)

Läheisten ihmisten merkityksiä elämässä ei useimmissa vastauksissa sen tarkemmin yksilöidä, mutta jotkut nuoret kirjoittavat perheen ja ystävien kanssa harrastamisesta, matkustelusta tai muuten vain yhdessä olemisesta. Myös Tilavasti rantatontilla -tulevaisuuskuvassa läheiset ihmiset sisältyvät nuorten mieltymyksiin. Tilavalla rantatontilla nähdään mahdollisuuksia "touhuta yhdessä" perheen ja ystävien kanssa, ja yhdessäoloa läheisten kanssa arvostetaan suuresti.

[Pidän siitä, että] perheelle annetaan paljon arvoa elämässä. (N00q lukio)

Ystävät ja sukulaiset ovat tärkeitä minulle, jonka vuoksi pitää olla tilaa. (N99v lukio)

Vain hyvin harvat pohtivat tämän tulevaisuuskuvan esteet-vastauksissa perhekeskeisyyteen liittyviä asioita tai kertovat, että eivät halua lapsia.

Tilavasti rantatontilla -tulevaisuuskuvassa nuoret pitävät paljon myös lemmikeistä. Osittain lemmikkien nousua tulevaisuuskuvan toiseksi suosituimmaksi teemaksi rauhallisuuden jälkeen voi selittää kuvitusvalokuvassa esiintyvä koiranpentu, mutta pääosin nuoret kuitenkin vastasivat yleisemmin pitävänsä lemmikeistä ja eläimistä osana tulevaisuuskuvaa.

Att bo i ett egnahemshus med stor tomt så att det finns en möjlighet att ha husdjur som t.ex. hundar och katter. Och jag tycker dessutom om vattnet så strandtomt vore jättefint. (N99r lukio)

Voisi omistaa paljon eläimiä ja niillä olisi tilaa olla vapaana rantatontilla. (N00r lukio)

Tulevaisuuskuviotekstissä asuminen tilavalla tontilla mahdollistaa erilaiset harrastukset ja lemmikkien ylläpidon. Osalle vastaajista nämä teemat ovat niitä asioita, jotka ovat omissakin toiveissa korkealla sijalla tulevaisuudessa. Muutamat myös toteavat, että näin voisi tarjota omille lapsille hienon lapsuuden ja mahdollisuuden oppia luonnosta.

Asuisin meren tai joen tai järven rannalla, niin siitä pääsisi aina kätevästi uimaan tai meren jäälle kelkkailemaan talvella. (MOOb ammatillinen)

Jag skulle gilla att få bo med min familj nära stranden och ha en stor gård. Man skulle få erbjuda sina barn en fin barndom och man kunde få lära dom allt fint om naturen. Många husdjur låter också bra. (N99x lukio)

Eläimet ovat selvästi suosittu teema myös Harmonisesti maaseudulla -tulevaisuuskuviassa, vaikkakin siinä yhteydessä vastauksissa viitataan usein pienempien lemmikkieläinten sijaan kotieläimiin ehkä muun muassa hyötyeläimien näkökulmasta.

Nuoret tähtäävät tulevaisuuden elämäntavoissaan ympäristöystävällisiin ja ekologisiin käytänteisiin, jotka liittyvät sekä teknologian käyttöön että energiaratkaisuihin. Yhden maapallon politiikka nousee esiin kulutusyhteiskunnan asenteiden kriittisessä pohdinnassa ja kulutuksen sekä elämäntapojen kohtuullisuus on monelle merkittävä asia tulevaisuudessa. Nuoret ovat usein halukkaita hyödyntämään teknologiaa arjen sujuvoittamiseksi ja helpottamiseksi, mutta täysin vastakkaisiakin näkemyksiä tästä aineistosta löytyy. Erityisesti vapaa-ajalla mutta joskus myös työn vuoksi halutaan matkustella paljon ja tutustua maailmaan. Selvästi tärkeäksi koetaan myös elämisen turvallisuus, jota pohditaan tulevaisuuskuviasta riippuen talouden sekä asuinympäristön ja arjen näkökulmista.

6. NUORILTA PÄÄTTÄJILLE

6.1 Unelmien tulevaisuus

Oma tulevaisuudenkuvani löytyisi nimenomaan yhdistämällä tiettyjä palasia sieltä sun täältä. Tärkeimpinä ja mieluisimpina palasina: kestävä kehitys, kiva duuni, kaupunkielämä, turvallisuus, yhteisöllisyys ja yhteistyö, globaali toiminta sekä vapaa-aika. (NOOi lukio)

Nuorten tulevaisuuskuvat 2067 -tutkimushankkeessa tavoitteena oli rohkaista nuoria myönteisten tulevaisuuksien aktiiviseen pohdintaan ja muodostaa siten käsitys siitä, minkälaisia asioita nuoret pitävät merkityksellisinä omassa tulevaisuudessaan. Hankkeessa haluttiin selvittää, millä tavoin yhteiskuntaa olisi hyvä kehittää asumisen, toimeentulon ja elämäntapamahdollisuuksien suhteen nuorten mielipiteiden ja toiveiden pohjalta. Nuorten näkemyksiä ja unelmia kerättiin tulevaisuusajatteluun innostavilla tulevaisuusleireillä sekä tulevaisuuskuvista ja niihin liittyvistä kysymyksistä koostuvan verkkokyselyn avulla.

Tutkimuksen perusteella nuorten toiveiden tulevaisuuden voisi tiivistää sanapariin tasapainoinen arki. Toisille nuorille tulevaisuuden arki pitää sisällään kunnianhimoisia uratavoitteita ja halun työskennellä kansainvälisessä ympäristössä ja toisilla taas painottuu toive saada tehdä sisällöltään mielenkiintoista vakituista työtä pienemmissä ympyröissä. Erilaisia elämäntapatoiveita yhdistää se, että nuoret ilmaisevat haluavansa elää toimeliasta arkea, johon kuuluu perhe, ystäviä, säännöllinen työ ja mahdollisuus vapaa-ajan aktiviteetteihin. Tulevaisuuskuva, joka kuvasi rauhallista elämäntapaa pienessä yhteisössä saarella, houkutteli nuoria huolettomuudellaan, mutta tulevaisuuskuva ei pidetty todennäköisenä. Moni myös totesi, ettei haluaisi elää jatkuvasti kuin lomatunnelmissa vaan piti tavallista arkea tavoiteltavana asiana ja lomaa mukavana asiana, joka aika ajoin katkaisee arjen. Runsas matkailu kuuluu monen nuoren toiveiden mukaiseen elämäntapaan.

Asuinympäristö tarjoaa puitteet hyvän arjen toteutumiselle. Aineiston analyysin perusteella enemmistö nuorista arvelee asuvansa tulevaisuudessa todennäköisesti joko kaupungin lähellä, sen laitamilla tai aivan ytimessä. Osa nuorista ilmaisee haluavansa asua maaseudulla tai pienellä paikkakunnalla. Merkillepantavaa on, että sekä kaupunkialueelle keskittyvän että maaseutuasumisen kannattajat arvostavat asuinympäristössä luonnonläheisyyttä, rauhallisuutta ja turvallisuutta. Osa pitää tärkeänä päästä aktiivisesti liikkumaan luontoon, osalle taas keskeistä on se, että asuinympäristö on vihreä ja luonnosta voi nauttia asumisen ja arkisten toimien yhteydessä. Näitä luontoon liittyviä arvoja pidetään tärkeänä riippumatta siitä, halutaanko asua omakotitalossa tai kerrostalossa.

Omistusasunnossa ja mielellään omakotitalossa asuminen koetaan tutkimuksen nuorten keskuudessa mieluisimpana vaihtoehtona tulevaisuudessa. Asumisvaihtoehtoja kuitenkin pohditaan siitä näkökulmasta, miten palvelut ovat saatavilla. Nuorille on tärkeää, että palvelut ovat saavutettavissa hel-

posti ja nopeasti hyvien kulkuyhteyksien avulla. Riippuen siitä, onko oma toiveasumismuoto maaseudulla vai kaupungissa, sopiva etäisyys palveluista voidaan määritellä eri tavoin, mutta yhteistä on toive toimivista liikenneyhteyksistä. Kaupungin keskustaan tai lähiöön sijoitetut tulevaisuuskuvat miellyttävät monia vastaajia sen vuoksi, että ne mahdollistavat liikkumisen kävellen, pyörällä tai julkisilla liikennevälineillä. Tunne siitä, että on keskellä kaupungin elämää ja tapahtumia, on monelle tärkeä. Yhtä lailla kuitenkin moni nuori korostaa haluavansa viettää aikaa läheisten, kuten perheenjäsenten ja ystävien kanssa omassa rauhassa. Läheisten ihmissuhteiden arvostus nouseekin nuorten näkökulmasta hyvän arjen keskeiseksi osatekijäksi.

Tutkimuksen nuorten mielestä toiveiden mukaista elämäntapaa varten tarvitaan varoja. Tulevaisuuskuva, jossa hyväpalkkainen työ mahdollistaa korkeatasoisen asumisen ja vapaa-ajan toiveiden toteuttamisen miellyttää monia ja osa toteaa pitävänsä luksuksesta. Rahaan ja talouteen liittyy myös muunlaisia tunteita ja arvostuksia. Osa nuorista kritisoi länsimaista kulutuskeskeistä elämäntapaa ja ilmaisee tavoittelevansa tulevaisuudessa kohtuullisuutta tuloissa ja elämäntavassa. Yhdessä tekeminen ja yhteisöllisyys nousevat osalla esiin itselle tärkeinä asioina. Myös suhteessa teknologiaan on havaittavissa erilaisia painotuksia. Toisille arkea helpottavat teknologiset keksinnöt ovat sitä, minkä toivotaan tulevaisuudessa vain lisääntyvän ja niistä ollaan kiinnostuneita. Toiset taas painottavat haluavansa tehdä itse asioita enemmän kuin lisätä kodin teknologiaa. Teknologian puolella nuoria yhdistää ympäristöystävällisten ja kestävän kehityksen mukaisten energiaratkaisujen kannattaminen ja niiden uskotaan yleistyvän.

Vaikka tutkimukseen osallistuneet nuoret eivät kerro kovin tarkkaan, mitä tulevalta työelämältä odottavat, työ nousee hyvän arjen keskeiseksi perustekijäksi perheen ja luonnon ohella. Työn toivotaan olevan sisällöltään mielenkiintoista. Osa toivoo työnkuvansa vaihtuvan aika ajoin ja toisille taas tärkeää on tunne siitä, että saa tehdä työtä, jonka osaa. Työn kohdalla mielipiteitä jakavat suhde etätöihin ja robotisaation mahdolliset vaikutukset työelämään. Ajatus työskentelystä kotona tuntuu monesta vieraalta ja kuulumista työyhteisöön arvostetaan. Työaikojen joustavuutta sen sijaan pidetään tärkeänä toiveiden työn osatekijänä. Osa nuorista näkee robotisaation uhkaavan työpaikkojen säilymistä, toisten mielestä se tarjoaa mahdollisuuden uusien mielenkiintoisempien työtehtävien keksimiseen.

Tulevaisuusleireillä ja kyselyn avoimissa vastauksissa käy ilmi myös tulevaisuuteen liittyviä huolia. Keskeisimmät huolenaiheet ovat konkreettisia ja kohdistuvat omaan lähitulevaisuuteen: avautuuko paikka toivomalleni opiskelualalle, jaksanko viedä opinnot kunnialla päätökseen ja pääsenkö kiinni hyvään työhön. Toiveeseen elämänkumppanin löytymisestä liittyy myös pientä epävarmuutta, vaikka aiheeseen suhtaudutaan keskimäärin luottavaisesti. Oman motivaation säilymiseen liittyvät epäilykset, jotta jaksaa tavoitella asettamiaan päämääriä, nousee nuorten huolten keskeltä aiheeksi, johon olisi yhteiskunnan tasolla syytä kiinnittää enemmän huomiota.

Tutkimuksen nuorten keskuudesta löytyy erilaisten elämäntapojen ja arvojen kannattajia. Tulevaisuusleirityöskentely sekä kyselyn tulevaisuuskuvioiden toivottavuuden ja todennäköisyyden arviointi haastoivat nuoria tutustumaan erilaisiin valintoihin ja mahdollisuuksiin elää, ja samalla miettimään

omia arvostuksia ja toivetulevaisuuden sisältöä. Tutkijoiden tulevaisuusleiriaineiston pohjalta rakentamien tulevaisuuskuvien pohjavire on myönteinen, sillä aiemmissa tutkimuksissa on havaittu myönteisten tulevaisuuskuvien toimivan paremmin tulevaisuutta koskevaan ajatteluun ja tavoitteiden asettamiseen rohkaisemisessa.

Tulevaisuuskuvat ja niiden elementit eivät kuitenkaan ole vain positiivisia tai negatiivisia vaan yksilön omista arvoista ja näkemyksistä riippuu, miten hän niitä tulkitsee. Se, mikä yhdelle on positiivinen vaihtoehto, voi toiselle näyttäytyä ei-toivottavana kehityksenä. Tulevaisuusleirit ja tulevaisuuskuvien kanssa työskentely tarjoavatkin hyvän mahdollisuuden ottaa käsittelyyn erilaisia tulevaisuuteen liittyviä kysymyksiä nuorten kanssa, kuulla heidän ajatuksiaan ja keskustella erilaisista arvostuksista, valinnoista ja niiden seurauksista käsiteltäviin aiheisiin liittyen. Kun puretaan myönteisten tulevaisuuskuvien toteutumisen esteiksi mainittuja teemoja, on mahdollista keskustella nuorten tulevaisuuteen liittämistä huolista ilman, että tulevaisuutta lähtökohtaisesti kuvattaisiin kielteisin sävyin.

Tämän tutkimuksen perusteella nuoret haluavat kokea kuuluvansa yhteiskuntaan. Tulevaisuuden tutkimuksen perusajatuksiin kuuluu, että tulevaisuus ei vain tapahdu vaan sitä tehdään yhdessä tämän päivän valintojen kautta. Nuorten kutsuminen eri tavoin mukaan yhteiskunnan yhteisestä tulevaisuudesta käytävään keskusteluun ja heidän näkemystensä kuunteleminen ja huomioon ottaminen ovat osia tätä yhteistä tulevaisuuden tekemistä. Erilaiset osallistavat menetelmät, kuten tulevaisuusleirit ja peilillisyyden hyödyntäminen tarjoavat hyviä mahdollisuuksia toteuttaa näitä tavoitteita käytännössä. Samalla ne tukevat ja rohkaisevat nuoria tulevaisuuteen suuntautuvaan ajatteluun.

6.2 Suositukset

Nuorten tulevaisuuskuvat 2067 -tutkimushankkeen tulosten perusteella on kiteytetty seuraavat teemat, joihin nuorten näkökulmasta olisi hyvä kiinnittää erityistä huomiota, kun yhteiskuntaa kehitetään.

1. Monimuotoiset asumisratkaisut lisäävät arjen hyvinvointia

Kun suunnitellaan asuntotuotantoa ja tehdään kaavoitusratkaisuja pitkälle tulevaisuuteen, on syytä edistää kansalaisten mahdollisuuksia valita omien toiveiden mukaisia asumisratkaisuja elämän erilaisissa vaiheissa. Kaupunkialueilla ja maaseutualueilla on asuinympäristöinä erilaisia vahvuuksia ja viimeisen kymmenen vuoden aikana toteutuneet kuntaliitokset ovat johtaneet siihen, että yhä useampaan kaupunkiin kuuluu myös selkeästi maaseutumaisia alueita. *Tiiviin kaupunkiasumisen ja maaseutumaisen asumisen vastakkainasettelu ei ole mielekästä, sillä nuorten näkemyksissä asuinympäristön toivottavuus riippuu omista elämäntapatoiveista ja voi eri elämänvaiheissa vaihdella. Toimivan arjen mahdollistaminen niin maaseutu- kuin kaupunkialueilla ottaa huomioon erilaiset asumistoiveet ja edistää näin yksilöiden ja perheiden arjen hyvinvointia.*

2. Luonnonympäristö jokaisen ulottuville

Elinympäristön vehreys ja mahdollisuus nauttia luonnosta osoittautuivat tässä tutkimushankkeessa nuorille tärkeiksi arvoiksi. Kyse ei ole vain pääsystä liikkumaan luonnonympäristöön vaan myös siitä, millaiset ovat näkymät kodin lähiympäristössä. Luonnon hyvinvointivaikutuksista on yhä enemmän tutkimukseen perustuvaa näyttöä. Luonnonympäristöt toimivat myös merkittävänä työhyvinvointia ylläpitävänä tekijänä, kun luonnossa ja viheralueilla liikkuminen auttaa palautumaan ja pitää yllä yksilön hyvinvointia. *Yhdyskuntarakentamisen suunnittelussa ja kaavoituksessa on tärkeä varmistaa, että myös tulevaisuudessa suomalaisilla on mahdollisuus nauttia luonnonympäristöissä liikkumisesta ja vehreistä näkymistä asuinpaikasta riippumatta.*

3. Ympäristöystävällisyys ohjenuoraksi arjen teknologioissa

Nuoret pitävät ympäristöystävällisiä ratkaisuja muun muassa energiantuotannossa tärkeinä. Materiaalien tehokas hyödyntäminen kierrättämällä kuuluu yhä useamman nuoren näkemyksen mukaan kestävän yhteiskunnan piirteisiin. Teknologian kehityksen toivotaan olevan laadultaan sellaista, että se edistää myös ympäristön hyvinvointia ja samalla myönteisiä ympäristöarvoja tukevan teknologian toivotaan olevan helppokäyttöistä. *Ympäristöystävällisten käytänteiden luominen ja edistäminen asumisessa ja liikkumisessa sekä kaupungeissa että maaseudulla rakentaa tulevaisuuden yhteiskuntaa ja vastaa nuorten huoleen ympäristön tilasta.*

4. Helposti saavutettavat palvelut

Nuoret toivovat erilaisten palveluiden, harrastusmahdollisuuksien ja tapahtumien olevan helposti saavutettavissa. Monille saavutettavuus tarkoittaa mahdollisuutta liikkua paikasta toiseen kävellen, pyörällä tai julkisilla liikennevälineillä. Ne, jotka haluavat asua kauempana keskustasta, painottavat toimivia liikenneyhteyksiä. Palveluita järjestettäessä on kiinnitettävä huomiota siihen, *miten paikallisilla tasoilla niin kyläyhteisöissä kuin kaupunkien lähiöissä pidetään yllä lähipalveluita ja harrastusmahdollisuuksia ja niiden saavutettavuutta.*

5. Tasapainoinen arki ja toimivat ihmissuhteet hyvinvoinnin perusta

Tutkimukseen osallistuneet nuoret antavat paljon arvoa perheelle sekä ystäville ja toivovat, että heillä on tulevaisuudessa mahdollisuus elää tasapainoista arkea yhdessä läheisten kanssa. Osa nuorista kannattaa yhteisöllisyyden lisääntymistä, toisille mahdollisuus akkujen lataamiseen rauhassa perheen kanssa on tärkeää. Yksinäisyydeltä halutaan välttyä. Yksilöiden ja perheiden työn ja vapaa-ajan tasapainoinen suhde ylläpitää hyvinvointia ja toimii vastapainona työelämän vaatimuksille. *Niin yhteiskunnassa yleisesti kuin paikallisella arjen tasolla olisi siksi tärkeä edistää toimintamalleja ja päätöksentekoa, joissa hyvät ihmissuhteet ja niiden ylläpitäminen tunnustetaan voimavaraksi ja niitä vahvistetaan.*

6. Oman elämän toimijuuden vahvistaminen ja kykyjen tunnistaminen

Nuoret pitävät työtä tärkeänä ja ilmaisevat haluavansa kuulua yhteiskuntaan ja vaikuttaa siellä. Työrytmittää arkea ja tulevaisuudelta toivotaan eri tavoin mielekästä työtä. Teknologian kehittyminen ja robotisaatio nähdään sekä mahdollisuutena että uhkana ihmisten tekemälle työlle. Tutkimukseen osallistuneista nuorista suuri osa toivoo saavansa tulevaisuudessa vakituisen työn. *Tulevaisuuden työelämää ajatellen on tärkeä tukea nuoria omien kykyjen tunnistamisessa ja kannustaa heitä aktiiviseen toimijuuteen omassa elämässään. Työuran rakentamisen tueksi tarvitaan sisäisen johdonmukaisuuden kehittämistä ja resilienssin eli joustavuuden vahvistamista, jotta omat tavoitteet voisivat toteutua tulevaisuuden työelämän muuttuvissa toimintaympäristöissä. Näiden taitojen kehittämiseen soveltuvista työkaluista ja menetelmistä hyötyvät myös opinto-ohjaajat ja muut nuorten kanssa työskentelevät, jotka osaltaan tukevat nuoria oman tien löytymisessä.*

Nuorten tavoitteet oman työuran suhteen vaihtelevat. Osa tavoittelee kansainvälistä uraa tai halua vaikuttaa asioihin työllään, toisille taas tärkeää on rauhallinen tahti ja kohtuullinen toimeentulo. Yhtä yhtenäistä työnteon mallia ei ole. *Yhteiskuntaan tarvitaan joustavia rakenteita, jotka tukevat elämän eri osa-alueiden, kuten työn, opiskelun, yrittäjyyden ja järjestötoiminnan yhteensovittamista eri elämänvaiheissa ja antavat mahdollisuuden rakentaa erilaisia työuria.*

7. Nuoret mukaan rakentamaan tulevaisuuden yhteiskuntaa

Nuoret suhtautuivat tulevaisuuteen tutkimuksen eri vaiheissa enimmäkseen myönteisen odottavasti. Huolta herättivät lähitulevaisuuteen liittyvät konkreettiset kysymykset koulutus- ja työpaikan saamisesta sekä ympäristön tilaan liittyvät haasteet. Käsitykset omista vaikutusmahdollisuuksista vaihtelivat. *Tulevaisuustietoisuuden edistäminen ohjauksen keinoin voi antaa nuorille valmiuksia käsitellä tulevaisuuteen liittyviä huolenaiheita ja edistää aktiivista asennetta tulevaisuuden rakentamiseen sekä tukea nuorten valmiutta suunnistaa muuttuvissa toimintaympäristöissä.*

Koska yhteiskunnassa esiin nousevat ja yksilöiden mielissä elävät erilaiset tulevaisuuskuvat vaikuttavat tehtäviin päätöksiin, on niiden sisällöistä hyvä käydä keskustelua eri yhteyksissä ja tiedostaa niiden aineksia. *Nuorten näkemysten kuuntelemista ja huomioonottamista yhteiskunnan toimintoja kehitettäessä voidaan lisätä luomalla mahdollisuuksia keskustella ja työstää yhteiskuntaan ja tulevaisuuteen liittyviä kysymyksiä yhdessä. Erilaisia menetelmiä, kuten esimerkiksi tulevaisuusleirimenetelmää, hyödyntämällä voidaan madaltaa kynnystä osallistua kehittämistyöhön ja samalla vahvistetaan nuorten kansalaistaitoja.*

LÄHTEET

- Ahvenainen, M., Korento, K., Ollila, J., Jokinen, L., Lehtinen, N., Ahtinen, J. (2014). *Tulevaisuus – paljon mahdollista. Tulevaisuusohjauksen ajatuksia ja tekoja*. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. Saatavilla myös: http://www.getalife.fi/tulevaisuus-paljon_mahdollista.pdf
- Ahvenainen, M., Jokinen, L., Korento, K., Ollila, J. (2015). Tulevaisuusoppiminen – jatkoa ajatellen. *Futura* 2/2015, 46-53.
- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Vastapaino, Tampere.
- Autio, M. & Paju, P. (2005). Johdanto: Osta itsellesi elämä? Teoksessa Autio, M. & Paju, P. (toim.) *Kuluttava nuoruus*. Nuorten elinolot -vuosikirja. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 62. Nuorisosiain neuvottelukunnan julkaisuja 32, s. 6-12. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes, Helsinki.
- Autio, M. & Wilska, M. (2003). Vihertävät tytöt, vastuuttomat pojat: nuorten kuluttajien ympäristöasenteet. *Nuorisotutkimus*. Vol. 2,1 nro 2, 3-18.
- Bell, W. (1997). *Foundations of Futures Studies. Human Science for a New Era*. Vol. I. Transaction Publishers, New Brunswick and London.
- Cuzzocrea, V. & Mandich, G. (2016). Students' narratives of the future: Imagined mobilities as forms of youth agency? *Journal of Youth Studies*. 19(4), 552-567.
- Devadason, R. (2008). To Plan or Not to Plan?: Young Adult Future Orientations in Two European Cities. *Sociology*. 42(6), 1127-1145.
- Dufva, M., Halonen, M., Kari, M., Koivisto, T., Koivisto, R. & Myllyoja, J. (2017). *Kohti jaettava ymmärrystä työn tulevaisuudesta*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 33/2017. Valtioneuvoston kanslia, Helsinki. Viitattu 2.8.2017. Saatavilla: http://tietokayttoon.fi/documents/10616/3866814/33_kohti-jaettava-ymmarrysta-tyon-tulevaisuudesta.pdf/61a65884-3d8e-46ae-adce-dba625067df5?version=1.0
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2014). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino, Tampere.
- Get a Life (2016). Get a Life -hankkeen WWW-sivu. Viitattu 7.9.2017. Osoitteessa: <http://www.getalife.fi/hanke.html>
- Hautamäki, A., Leppänen, J., Mokka, R. & Neuvonen, A. (2017). *Katse ylös kuopasta mahdollisuuksiin. Uuden ajan työ ja toimeentulo*. Sitran muistio 12.1.2017. Viitattu 19.7.2017. Saatavilla: <https://www.sitra.fi/julkaisut/uuden-ajan-tyo-ja-toimeentulo/#esipuhe-katse-kuopasta-ylös-mahdollisuuksiin>
- Haanpää, L. & Tuppurainen, S. (2012). *Nuoret yrittävät. Vastuullisuus, joustavuus ja mahdollisuudet yrittäjyydessä*. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 122. Helsinki.
- Halinen, I. & Järvinen, R. (toim.) (2007). *Tulevaisuuskasvatus - passi tulevaisuuteen*. Opetushallitus. Viitattu 12.9.2017. Saatavilla: http://www.oph.fi/download/46860_nettulevaisuuskasvatus2007.pdf
- Hasu, E. (2017). *Asumisen valinnat ja päätöksenteko paljastettuina: "Mitä kaikkea me ei tajuttukaan kun tähän muutettiin ja mökistä luovuttiin"*. Aalto-yliopiston julkaisusarja, doctoral dissertations 43/2017. Arkkitehtuurin laitos, Aalto-yliopisto, Helsinki. Viitattu: 12.9.2017. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-60-7327-9>
- Hautamaa, M. (2010). *Nuorten tulevaisuuskuvat. Tutkimus erään Pirkanmaalaisen kunnan yhdeksäsluokkalaista*. Pro gradu -tutkielma. Kasvatustieteen laitos, Tampereen yliopisto.

- Heggli, G., Haukanes, H. & Tjomsland, M. (2013). Fearing the future? Young people envisioning their working lives in the Czech Republic, Norway and Tunisia. *Journal of Youth Studies*. 16(7), 916-931.
- Hicks, D. (1996). A lesson for the future: Young people's hopes and fears for tomorrow. *Futures*. 28(1), 1-13.
- Hilvola, S. (2010). *Nuorten tulevaisuudenkuvat: jatkuvuudesta epävarmuuteen?* Pro gradu -tutkielma, Kasvatustieteiden tiedekunta, Opettajankoulutuslaitos, Tampereen yliopisto.
- Hirsjärvi, I. & Hirsjärvi, S. (1986). *Kasvatuksen tulevaisuudenkuvat tieteeskirjallisuudessa*. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja B, teoriaa ja käytäntöä 2. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.
- Husso, S. (2017). Kohtuullinen utopia: Eettisen itsen luominen kasvukriittisen yhteiskunnallisen liikkeen teksteissä. *Sosiologia*. Nro 2, Vol. 54, 167-182.
- Hytönen, T. & Rovasalo, A. (1998). Kyläkoulun oppilaan tulevaisuudenkuvat. *Journal of Teacher Research* 8/1998. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.
- Hämeenlinnan kaupunki (2017). Lapsen oikeuksien päivän seminaari 20.11.2017. Seuraavat 100 vuotta - Lapsuuden tulevaisuus Suomessa! Jatkuuko menestystarina? Hämeenlinnan kaupungin WWW-sivu, Suomi 100 vuotta. Viitattu 2.8.2017. Osoitteessa: <http://www.hameenlinna.fi/Kaupunki-info/juhlavuodet/Suomi-100-vuotta/Lapsen-oikeuksien-paivan-seminaari-20112017/>
- Ilmonen, M., Hirvonen, J. & Manninen, R. (2005). *Nuorten asuminen 2005*. Suomen ympäristö 812, Ympäristöministeriö, Helsinki.
- Jokinen, L. & Rubin, A. (2006). Tulevaisuus kuuluu kaikille - tulevaisuuskasvatus läpäisyteemana. *Futura*. 1/06, 89-93.
- Jokinen, L., Ollila, J. & Vähätalo, M. (2013). Get a Life! Simulating the Futures of Work. Nina Jentl & Juha Kaskinen (toim.), *To be Young! Youth and the Future. Proceedings of the Conference "To be Young! Youth and the Future"*, 6-8 June 2012, Turku, Finland. FFRC eBOOK 8/2013, 50-59. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turku.
- Jokinen, L., Ollila, J. & Vuorisalo, K. (2015). Oman tulevaisuuden hallinnan mahdollisuudet ja mahdottomuus. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*. 4, 62-68.
- Jousilahti, J., Koponen, J., Koskinen, M., Leppänen, J., Lätti, R., Mokka, R., Neuvonen, A., Nuutinen, J. & Suikkanen, H. (2017). *Työ 2040. Skenaarioita työn tulevaisuudesta*. Demos Helsinki & Demos Effect, Helsinki. Viitattu 12.9.2017. Saatavilla: <https://www.sitra.fi/julkaisut/tyo-2040/>
- Jukarainen, P. & Tuhkunen, A. (2004). Imagosta identiteettiin: Raja- ja syrjäseutujen nuorten muutto-liikkeen lähtökohtia. Teoksessa Paju, P. (toim.): *Samaan aikaan toisaalla...nuoret, alueellisuus ja hyvinvointi*. Nuorten elinolot, vuosikirja IV. Nuorisoasiain neuvottelukunta, Nuorisotutkimusseura, Helsinki, 94-105.
- Juntto, A. (2007). *Suomalaisten asumistavoitteet ja mahdollisuudet*. Tulot ja kulutus 2007. Tilastokeskus, Helsinki.
- Kaboli, A. (2016). The multicultural images of the future of young adults. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston kauppatieteidenkoulu, tulevaisuudentutkimus.
- Kasurinen, H. (1999). *Personal Future Orientation: Plans, Attitudes and Control Beliefs of Adolescents Living in Joensuu, Finland and Petrozavodsk, Russia in 1990s*. Publications in Education n:o 53. Joensuun yliopisto, Joensuu.
- Kettunen, A. (2015). *Aika-, yksilö- ja yhteiskuntakäsitykset suomalaisessa tulevaisuuspolitiikassa*. Väitöskirja. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 514, Jyväskylän yliopisto. Saatavilla myös: https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/44986/978-951-39-6025-4_vaitos10012015.pdf?sequence=1

- Koskela, H. (2007). Grounded theory. Teoksessa Syjäläinen, E., Eronen, A. & Värri, V. (toim.): *Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin*, 91-110. Tampereen Yliopistopaino Oy, Tampere.
- Koukku (2014). Koukku-hankkeen WWW-sivu. Viitattu 7.9.2017. Osoitteessa: <http://www.koukkuun.fi>
- Kuhmonen, T., Luoto, L. & Turunen, J. (2014). *Nuorten tulevaisuuskuvat maaseudun kehittämistyön lähtökohtana*. Tutu-julkaisuja 2/2014. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto.
- Kuhmonen, T., Kuhmonen, I. & Luoto, L. (2016). How do rural areas profile in the futures dreams by the Finnish youth? *Journal of Rural Studies*. Vol. 44, 89-100.
- Kupari, T. (2011) *Omaa kotia etsimässä: Nuorten asuminen 2010*. Suomen ympäristö 1/2011. Ympäristöministeriö, Helsinki.
- Lapintie, K. & Hasu, E. (2010). Asumisen monet kulttuurit. Teoksessa Juntto, A. (toim.): *Asumisen unelmat ja arki. Suomalainen asuminen muutoksessa*, 151-176. Gaudeamus, Helsinki.
- Limnell, J. ja Rantapelkonen, J. (2017). Pelottaako? *Nuoret ja turvallisuuden tulevaisuus*. Docendo, Jyväskylä.
- Lindfors, P., Solantausta, T. & Rimpelä, A. (2012). Fears for the future among Finnish adolescents in 1983-2007: From global concerns to ill health and loneliness. *Journal of Adolescence* 35, 991-999.
- Lombardo, T. (2010). Wisdom Facing Forward: What It Means to Have Heightened Future Consciousness. *The Futurist*. Vol 44. Issue 5, Sep/Oct 2010: 34-42.
- Lähteenmaa, J. (2006). Kotipaikka maaseudulla. Nuorten näkökulmia idästä, lännestä ja etelästä. Teoksessa Wilska, T.-A. & Lähteenmaa, J. (toim.): *Kultainen nuoruus: Kurkistuksia nuorten hyvinvointiin ja sen tutkimiseen*. Verkkojulkaisusarja. Nuorisotutkimusseura, Helsinki. Viitattu 31.8.2017. Saatavilla: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/kultainen-nuoruus.pdf>
- Masini, E. B. (1993). *Why Futures Studies?* Grey Seal, London.
- Mikkonen, A. (2000). *Nuorten tulevaisuuskuvat ja tulevaisuuskasvatus*. Väitöskirja. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja nro 57, Joensuun yliopisto.
- Myllyniemi, S. (2007). *Perusarvot puntarissa: Nuorisobarometri 2007*. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 79. Nuorisosiain neuvottelukunnan julkaisuja 37, Helsinki.
- Myllyniemi, S. (2013). *Vaikuttava osa*. Nuorisobarometri 2013. Nuorisosiain neuvottelukunnan julkaisuja nro 50, Helsinki. Viitattu 9.6.2016. Saatavilla: https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2014/02/Nuorisobarometri_2013_lowres1.pdf
- Myllyniemi, S. (2017). *Katse tulevaisuudessa*. Nuorisobarometri 2016. Nuorisosiain neuvottelukunnan julkaisuja nro 56, Helsinki. Viitattu 8.9.2017. Saatavilla: https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2017/03/Nuorisobarometri_2016_WEB.pdf
- Mäkinen, S. (2016). *Unelmia, pelkoja ja tavallista elämää - Nuorten tulevaisuuskuvioiden hyvinvointiulottuvuudet muuttotappio- ja muuttovoitokunnassa*. Pro gradu-tutkielma, sosiaalitieteiden laitos, valtiotieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto.
- Nurmi, J.-E. (1991). How Do Adolescents See Their Future? A Review of the Development of Future Orientation and Planning. *Developmental Review* 11, 1-59.
- Nurmi, J.-E. & Nuutinen, P. (1987). *Tähtäimessä tulevaisuus. Suomalaisten nuorten käsityksiä tulevaisuudesta*. Tutkimuksia ja selvityksiä 2/87. Kansalaiskasvatuksen keskus r.y., Helsinki.
- Ojala, S. & Pyöriä, P. (2013). Kotona työskentelyn yleisyys ja seuraukset: Suomi eurooppalaisessa vertailussa. *Työpoliittinen Aikakauskirja*. 1/2013, 53-64.

- Ollila, A. (2008). *Kerrottu tulevaisuus. Alueet ja nuoret, menestys ja marginaalit*. Väitöskirja. Acta Universitatis Lapponiensis 141, Lapin yliopisto, Rovaniemi. Saatavilla myös: http://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61759/Ollila_Doria_Acta%20E76.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Ono, R. (2003). Learning from young people's image of the future: a case study in Taiwan and the US. *Futures*. Vol. 35, nro 7, 737-758.
- Paakkunainen, K. (2007). *Alkaisinko yrittäjäksi? Tutkimus nuorten yrittäjyyspoliittisista kirjoituksista ja asenteista*. Verkkojulkaisuja 11, Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Helsinki. Viitattu 21.9.2017. Saatavilla: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/yritys.pdf>
- Penttinen, P. (2016). Viettäisinkö elämäni periferiassa? Nuorten muuttoalttius Itä-Suomessa. Antti Kivijärvi & Marja Peltola (toim.), *Lapset ja nuoret muuttoliikkeessä. Nuorten elinolot -vuosikirja 2016*, 149-165. Nuorisotutkimusseura, Helsinki. Viitattu 12.9.2017. Saatavilla: <http://www.julkari.fi/handle/10024/131342>
- Pitkänen, P. (1994). Tulevaisuuskasvatus. Teoksessa Pitkänen, P. (toim.): *Katse kohti tulevaa. Tulevaisuuskasvatuksen suuntaviivoja*. Tulevaisuussarja 3, 48-55. Tulevaisuuden tutkimuksen seura, Helsinki.
- Ponto, H. (2017). *Young people's everyday lives in the city: living and experiencing daily places*. Department of Geosciences and Geography A52. University of Helsinki. Viitattu 8.9.2017. Saatavilla: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/199511>
- Pyöriä, P. & Ojala, S. (2015). Kuka tekee palkkatyötä kotona? *Tieto&trendit*, 15.12.2015. Viitattu 28.9.2017. Saatavilla: <http://tietotrendit.stat.fi/mag/article/148/>
- Pöyliö, S. & Suopajarvi, L. (2005). *Perusturva ja punainen tupa: Nuorten osajien työtä ja asuinympäristöä koskevat odotukset*. Työpoliittinen tutkimus 275. Työministeriö, Helsinki.
- Raitasalo, K., Huhtanen, P. & Miekkala, M. (2015). *Nuorten päihteiden käyttö Suomessa 1995-2015. ESPAD-tutkimuksen tulokset*. Verkkojulkaisu. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, raportti 19/2015. Viitattu 1.9.2017. Saatavilla: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129809/URN_ISBN_978-952-302-572-1.pdf?sequence=1
- Remes, P. & Rubin, A. (toim.) (1996). *Tulevaisuutta etsimässä. Tulevaisuusteema kouluopetuksessa*. Opetushallitus, Helsinki.
- Rubin, A. (1995). *Ote huomiseen. Tulevaisuustietoisuus opetuksessa*. Tulevaisuussarja 5. Tulevaisuuden tutkimuksen seura, Helsinki.
- Rubin, A. (1998). *The Images of the Future of Young Finnish People*. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja sarja D-2:1998. Turun kauppakorkeakoulu, Turku.
- Rubin, A. (2000). *Growing up in Social Transition: In Search of a Late-modern Identity*. Turun yliopiston julkaisuja, sarja B, Humaniora osa 234. Turun yliopisto.
- Rubin, A. (2002). Nuoren ohjenuorat. Tulevaisuusnäkökulman avaamisen merkityksestä. Teoksessa Anu Haapala (toim.): *Tulevaisuuskasvatus*, s. 28-49. PS Kustannus, Jyväskylä.
- Rubin, A. (2013). Hidden, inconsistent, and influential: Images of the future in changing times. *Futures*. Vol. 45, 38-44.
- Seppänen, E. (2008). *Nuorten tulevaisuuskuvat*. Sitran ja Tekesin yhteishanke, Helsinki. Viitattu 13.9.2017. Saatavilla: <https://www.sitra.fi/julkaisut/nuorten-tulevaisuuskuvat/>
- Strandell, A. (2011). *Asukasbarometri 2010 - asukaskysely suomalaisista asuinympäristöistä*. Suomen ympäristö 31/2011. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Viitattu 12.9.2017 Saatavilla: <http://hdl.handle.net/10138/37042>.

- Strandell, A. (2017). *Asukasbarometri 2016 – Kysely kaupunkimaisista asuinympäristöistä*. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 19/2017. Viitattu 22.6.2016. Saatavilla: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/193009>
- Sutinen, R. (2010). *”Loistava perhe, mahtavat kaverit ja koulussa menee hyvin!” Lappilaisten nuorten hyvinvoinnin ankkurit*. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja C. Työpapereita 53. Lapin yliopisto, Rovaniemi.
- Särkelä, E. & Suoranta, J. (2016). Nuorten tulevaisuuskertomukset ja refleksiivinen oppiminen. *Nuorisotutkimus*. 34(3), 19–38.
- Tella, A. (1996). Tutkimuksen kertomaa nuorten tulevaisuusajattelusta. Teoksessa Pirkko Remes ja Anita Rubin (toim.): *Tulevaisuutta etsimässä. Tulevaisuusteema kouluopetuksessa*, s. 29–39. Opetushallitus, Helsinki.
- Tilastokeskus (2016). Työvoimatutkimus. Verkojulkaisu. ISSN=1798-7830. Tilastokeskus, Helsinki. Viitattu 9.6.2016. Saatavilla: http://www.stat.fi/til/tyti/tyti_2016-02-23_uut_002_fi.html
- Toiminen, M. (2017). *Välähdyksiä tulevaisuudesta. Kymmenen teesiä uuden työn syntymisestä, yritysten muutoksesta ja yksilön mahdollisuuksista työn murroksessa*. Sitra, Helsinki. Viitattu 8.9.2017. Saatavilla: https://media.sitra.fi/2017/05/31114649/va%CC%88la%CC%88hdyksia%CC%88_tulevaisuudesta_FINAL.pdf
- TOPI - Tulevaisuudentutkimuksen oppimateriaali. Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen WWW-sivu, käsitteitä S-Ö. Viitattu 21.9.2017. Osoitteessa: <https://tulevaisuus.fi/kasitteet/kasitteita-s-o/>
- Tuppurainen, S.(2009). *Muistio nuorten työelämäasenteista ja -arvoista sekä toimenpiteistä nuorten työllisyyden edistämiseksi*. Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 100. Nuorisoasiain neuvottelukunnan julkaisuja 42. Helsinki. Viitattu: 4.10.2017. Saatavilla: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/tyoelamaasenteet.pdf>
- Varho, V. & Tapio, P. (2013). Combining the qualitative and quantitative with the Q2 scenario technique – The case of transport and climate. *Technological Forecasting & Social Change*. Vol. 80, nro 4, 611–630.
- Wheelwright, V. (2010). *It's Your Future...Make it a Good One!* Personal Futures Network, Harlingen, Texas.

LIITE 1. Tulevaisuusleirien kiertueaikataulu

Tulevaisuusleirejä järjestettiin kuusi eri oppilaitoksissa ja yksi Heurekassa:

Isot kaupungit:

- Tampereen lyseon lukio (17.12.2015)
- Omnian ammattiopisto, Espoo (14.3.2016)
- Stadin ammattiopisto, Helsinki (15.3.2016)

Kehyskunta:

- Pohjois-Karjalan ammattiopisto, Niittylahden yksikkö (15.2.2016)

Ydinmaaseutu:

- Alkio-opisto, Korpilahti (16.2.2016)

Harvaan asuttu maaseutu:

- Ranuan lukio (16.12.2015)

Heurekan ja Hämeenlinnan kaupungin kanssa leiri syrjäytymisvaarassa oleville nuorille:

- Heureka (16.3.2016)

AIKAISEMPIA TUTU e-JULKAISUJA

- 5/2017 Nieminen, Anne: Aurinkoenergia- ja kysyntäjoustoselvitys.
- 4/2017 Heinonen, Sirkka - Parkkinen, Marjukka - Ruotsalainen, Juho - Karjalainen, Joni & Zavialova, Sofia: Surprising Energy Futures. Testing the Resilience of Renewable Energy Scenarios with Black Swans.
- 3/2017 Heinonen, Sirkka - Vähäkari, Noora & Karjalainen, Joni: Neo-Carbon Energy World - What Opportunities for Chile? Neo-Carbon Energy Futures Clinique IV.
- 2/2017 Heinonen, Sirkka - Karjalainen, Joni - Parkkinen, Marjukka & Ruotsalainen, Juho: Clean Disruption for Abundant Futures. Neo-Carbon Energy Futures Clinique III.
- 1/2017 Hario, Pasi - Parkkinen, Marjukka - Siivonen, Katriina & Tuittila, Satu: Historian museo Turkuun. Osallisuusverstaasprosessin tulokset.
- 12/2016 Heinonen, Sirkka - Karjalainen, Joni - Helle, Aino & Nisula, Sakari: Argentinian Energy Landscapes. Case Study of the Neo-Carbon Energy Project.
- 11/2016 Ruotsalainen, Juho - Heinonen, Sirkka - Karjalainen, Joni - Parkkinen, Marjukka - Laurén Leena-Maija & Salminen Hazel: The Fuzzy Futures of Neo-Carbon Work. Neo-Carbon Futures Clinique II.
- 10/2016 Apostol, Oana: Sustainability Best Practices. Benchmarking Results of the SUSTIS Project.
- 9/2016 Heikkilä, Katariina: Perspectives to Sustainability In The Shipbuilding Network. Interview Results of the SUSTIS Project.
- 8/2016 Kurki, Sofi - Pura, Minna & Wilenius, Markku: RE-acting the Future. New Ways to Work: The Case of Reaktor.
- 7/2016 Ruotsalainen, Juho & Heinonen, Sirkka: Intiimi journalismi. Diginatiivit mediat tulevaisuuden journalismin edelläkävijöinä.

Tutu e-julkaisu 6/2017

Katariina Heikkilä, Tuulia Nevala, Ira Ahokas, Liisa Hyttinen & Johanna Ollila

NUORTEN TULEVAISUUSKUVAT 2067

Näkökulma suomalaisen yhteiskunnan kehittämiseksi

ISBN 978-952-249-482-5

ISSN 1797-1322